

Załącznik do Uchwały nr
Rady Gminy Cyców
z dnia

STRATEGIA
ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY CYCÓW
NA LATA 2021-2027

2020

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII	5
1. PODSTAWY PRAWNE	5
2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE	6
II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE	14
1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE	14
2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA	14
3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROBLEM STARZENIA SIĘ	15
4. ZASOBY MIESZKANIOWE	18
5. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY	20
6. EDUKACJA I WYCHOWANIE	26
7. KULTURA, SPORT I REKREACJA	27
8. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	29
9. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE	33
10. PROBLEM BEZDOMNOŚCI	38
11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	39
12. POMOC SPOŁECZNA I WSPARCIE RODZINY	40
13. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA	53
14. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”	55
15. ANALIZA SWOT	69
16. WNIOSKI Z DIAGNOZY	75
III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	78
IV. PROGRAMY I PROJEKTY	92
V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII	93
SPIS TABEL I WYKRESÓW	97

WPROWADZENIE

Polityka społeczna oznacza racjonalną działalność państwa i innych podmiotów zmierzającą do kształtowania ogólnych warunków pracy i bytu ludności, pożądanych struktur społecznych i stosunków społeczno-kulturowych, służących efektywnemu i sprawiedliwemu zaspokojeniu potrzeb społeczeństwa. Na poziomie lokalnym jednym z podstawowych narzędzi służących jej realizacji jest strategia rozwiązywania problemów społecznych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych to dokument przedstawiający koncepcję działań zmierzających do racjonalizacji lokalnej polityki społecznej, szczególnie w aspekcie rozpoznawania zagrożeń społecznych, ich profilaktyki i minimalizowania negatywnych skutków występujących problemów społecznych. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych w obliczu zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania lokalnej społeczności.

Niniejsza strategia została opracowana w Ośrodku Pomocy Społecznej w Cycowie. Powstała w procesie partycypacyjnym z uwzględnieniem interesów różnych grup społecznych i przy szerokich konsultacjach społecznych. W pracach nad dokumentem uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, w tym sektora pomocy społecznej, oświaty, kultury, sportu i rekreacji, rynku pracy, ochrony zdrowia, a także policji, organizacji pozarządowych, kościoła oraz mieszkańcy gminy.

Strategia została przygotowana na lata 2021-2027. Ma umocowanie w dokumentach strategicznych z zakresu polityki społecznej przygotowanych na poziomie globalnym, europejskim, ogólnopolskim i samorządowym skąd, stosownie do potrzeb mieszkańców, przenosi priorytetowe cele i kierunki działań na poziom lokalny. Dokument umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej, i stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej.

Strategia składa się z pięciu części. W pierwszej z nich zostały przedstawione podstawy prawne tworzenia dokumentu oraz jego uwarunkowania strategiczne i programowe.

Druga część strategii obejmuje podstawowe informacje na temat gminy oraz diagnozę sytuacji społecznej w gminie, która została przygotowana w oparciu

o dane pozyskane z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikację mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także analizę ankiet skierowanych do mieszkańców gminy, w tym przedstawicieli samorządu lokalnego. Diagnoza została przeprowadzona w następujących obszarach: *Transport i komunikacja; Sytuacja demograficzna i Problem starzenia się, Zasoby mieszkaniowe; Gospodarka i sytuacja na rynku pracy; Edukacja i wychowanie; Kultura, sport i rekreacja; Zdrowie i problem niepełnosprawności; Uzależnienia i przemoc w rodzinie; Problem bezdomności; Bezpieczeństwo publiczne; Pomoc społeczna i wsparcie rodziny oraz Aktywność obywatelska.*

W trzeciej części strategii, na podstawie wniosków płynących z przeprowadzonej diagnozy oraz przy uwzględnieniu kompetencji samorządu gminnego, zostały sformułowane: misja, cele strategiczne i operacyjne oraz kierunki działań niezbędnych do podjęcia w okresie programowania dokumentu. Zostali również wskazani realizatorzy strategii, przedstawione źródła finansowania dokumentu i czas realizacji wyznaczonych w nim kierunków działań, ramy finansowe strategii oraz prognoza zmian.

W czwartej części dokumentu wskazane są programy oraz przedstawiona jest informacja na temat projektów mogących służyć realizacji strategii.

Piąta część strategii zawiera informacje na temat sposobu realizacji dokumentu oraz prowadzenia jego monitoringu i ewaluacji przy wykorzystaniu przygotowanego zestawu wskaźników monitoringowych.

Przy istniejącym obecnie ogromnym zapotrzebowaniu na myślenie i działanie strategiczne należy pamiętać, że sam fakt przygotowania strategii to dopiero część teoretyczna procesu, którą należy uzupełnić praktyką i działaniem, czyli wdrożeniem dokumentu. Tutaj, odpowiedzialność spada na lokalnych polityków, działaczy, przedstawicieli różnych instytucji, zarówno administracji samorządowej, jak i organizacji pozarządowych. I tylko ich skoordynowana współpraca, wola i determinacja w przeznaczaniu i pozyskiwaniu środków finansowych przełoży się na skuteczność realizacji strategii.

I. UWARUNKOWANIA TWORZENIA STRATEGII

1. PODSTAWY PRAWNE

Obowiązek opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Cyców na lata 2021-2027 wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, który w ramach zadań własnych gminy przewiduje „opracowanie i realizację gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

Do aktów prawnych regulujących treść strategii oraz wpływających na jej realizację należą również m.in.:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej,
- ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego,

- ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
- ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty,
- ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.

2. UWARUNKOWANIA STRATEGICZNE I PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Cyców na lata 2021-2027 pozostaje w zgodności z dokumentami strategicznymi i programowymi, które opracowano na szczeblu globalnym, europejskim, krajowym i samorządowym. Należą do nich:

- Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030,
- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030,
- Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030 (projekt),
- Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łęczyńskim na lata 2021-2025 (projekt),
- Strategia Rozwoju Gminy Cyców na lata 2017-2022.

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju jest przyjętym przez Organizację Narodów Zjednoczonych programem działań, definiującym model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

Dokument obejmuje 17 celów zrównoważonego rozwoju oraz powiązanych z nimi 169 zadań. Cele te są następujące: 1. wyeliminować ubóstwo we wszystkich jego formach na całym świecie, 2. Wyeliminować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo, 3. Zapewnić wszystkim ludziom w każdym wieku zdrowe życie oraz promować dobrobyt, 4. Zapewnić wszystkim edukację wysokiej jakości oraz promować uczenie się przez całe życie, 5. Osiągnąć równość płci oraz wzmocnić pozycję kobiet i dziewcząt, 6. Zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wody i warunków sanitarnych poprzez zrównoważoną gospodarkę zasobami wodnymi, 7. Zapewnić wszystkim dostęp do stabilnej, zrównoważonej i nowoczesnej energii po przystępnej cenie, 8. Promować stabilny, zrównoważony i inkluzywny wzrost gospodarczy, pełne i produktywne zatrudnienie oraz godną pracę dla wszystkich ludzi, 9. Budować stabilną infrastrukturę, promować zrównoważone uprzemysłowienie oraz wspierać innowacyjność, 10. Zmniejszyć nierówności w krajach i między krajami, 11. Uczynić miasta i osiedla ludzkie bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu, 12. Zapewnić wzorce zrównoważonej konsumpcji i produkcji, 13. Podjąć pilne działania w celu przeciwdziałania zmianom klimatu i ich skutkom, 14. Chronić oceany, morza i zasoby morskie oraz wykorzystywać je w sposób zrównoważony, 15. Chronić, przywrócić oraz promować zrównoważone użytkowanie ekosystemów lądowych, zrównoważone gospodarowanie lasami, zwalczać pustynnienie, powstrzymać i odwracać proces degradacji gleby oraz powstrzymać utratę różnorodności biologicznej, 16. Promować pokojowe i inkluzywne społeczeństwa, zapewnić wszystkim ludziom dostęp do wymiaru sprawiedliwości oraz budować na wszystkich szczeblach skuteczne i odpowiedzialne instytucje, sprzyjające włączeniu społecznemu, 17. Wzmocnić środki wdrażania i ożywić globalne partnerstwo na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Polska perspektywa działań na rzecz Agendy 2030 została sformułowana w **Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju**, która stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi kraju, wskazując cele i niezbędne działania, instrumenty realizacyjne i kluczowe projekty zapewniające jej wdrożenie. Dokument ustala także system koordynacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki i społeczeństwem.

Strategia przedstawia nowy model rozwoju, tj. rozwój odpowiedzialny, czyli taki, który budując siłę konkurencyjną z wykorzystaniem nowych czynników wzrostu, zapewnia udział i korzyści wszystkim grupom społecznym zamieszkującym różne miejsca naszego kraju. Jednocześnie w nowym modelu potrzeby obecnego pokolenia będą realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń.

Głównym celem wszystkich działań i przedsięwzięć przewidzianych w dokumencie jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji strategii będzie zwiększenie zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres co najmniej 15 lat.

Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności jest poprawa jakości życia Polaków. Osiągnięcie tego celu uzależniono od podjęcia działań w trzech obszarach strategicznych: konkurencyjności i innowacyjności (modernizacji), równoważenia potencjału rozwojowego regionów Polski (dyfuzji) oraz efektywności i sprawności państwa. W każdym z tych obszarów strategicznych zostały określone strategiczne cele rozwojowe, które uzupełniono sprecyzowanymi kierunkami interwencji.

Do celów rozwojowych zaliczono następujące cele: 1. Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji, 2. Zmniejszenie długu publicznego

i kontrola deficytu w cyklu koniunkturalnym, 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki, 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki, 5. Stworzenie Polski Cyfrowej, 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”, 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, 9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego, 10. Stworzenie sprawnego państwa jako modelu działania administracji publicznej, 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 roku, w którym odzwierciedlenie znajdują określone w filarze „rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony” postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Strategia jest punktem odniesienia dla Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, będąc zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej, zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście ma się przełożyć na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju.

Jednym z celów dokumentu jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo; wskazano w nim obszary strategicznej interwencji, które otrzymają szczególne wsparcie (tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).

Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. Istotny nacisk położono w niej również na rozwijanie kompetencji administracji publicznej w zakresie prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, a zwłaszcza wspierania powiązań pomiędzy lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki. W tym kontekście zakładając zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów lokalnych jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej, stworzono w dokumencie warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Założenia do Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027 są elementem prac nad Umową Partnerstwa oraz krajowych i regionalnych programów operacyjnych dla interwencji finansowanych przez Europejskie Fundusze Inwestycyjne i Strukturalne w latach 2021-2027.

Dokument zawiera m.in. wyzwania i cele rozwojowe kraju, w tym diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej Polski, cele rozwojowe kraju w perspektywie do roku 2030, opis podejścia terytorialnego oraz matrycę potrzeb na lata 2021-2027 oraz uzasadnienie wyboru realizacji 5 celów Polityki Spójności na lata 2021-2027: 1. Bardziej inteligentna Europa, 2. Bardziej przyjazna dla środowiska niskomisyjna Europa, 3. Lepiej połączona Europa, 4. Europa o silniejszym wymiarze społecznym, 5. Europa bliżej obywateli). Dokument obejmuje również opis warunków podstawowych, których spełnienie determinuje możliwość uruchomienia środków w poszczególnych celach polityki w kolejnej perspektywie, opis mechanizmów koordynacji i komplementarności polityki spójności z innymi politykami Unii Europejskiej, tj. Wspólną Polityką Rolną i Wspólną Polityką Rybołówstwa oraz instrumentami finansowanymi z Unii Europejskiej, tj. programami zarządzanymi centralnie przez Komisję Europejską, zarys finansowania programów operacyjnych w ramach Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, katalog programów operacyjnych w Polsce w latach 2021-2027 oraz opis systemu instytucjonalnego służącego realizacji Umowy Partnerstwa.

W latach 2021-2027 w ramach Polityki Spójności możliwe będzie finansowanie przedsięwzięć ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju

Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego + i Funduszu Spójności. Proponowane **programy operacyjne** obejmują: program operacyjny w zakresie infrastruktury transportu, energetyki i środowiska, zdrowia, kultury, nauki i edukacji oraz spraw społecznych, program(-y) operacyjny(-ne) w zakresie badań, rozwoju oraz innowacyjności oraz rozwoju cyfrowego, program operacyjny w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego, program operacyjny w zakresie województw wschodniej Polski, program operacyjny w zakresie wspierania regionów z deficytem/obszarów słabszych gospodarczo, program operacyjny Pomoc Techniczna oraz 16 regionalnych programów operacyjnych.

W okresie programowania 2021-2027 zaproponowano również nowe rozwiązanie w postaci Funduszu Sprawiedliwej Transformacji, którego zadaniem ma być wspieranie działań na rzecz ograniczenia negatywnych skutków społecznych, gospodarczych i środowiskowych związanych z odejściem od węgla i zaadoptowanie się do nowych warunków.

Projekt **Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego na lata 2021-2030** jest dokumentem wyznaczającym kierunki polityki społecznej w regionie w 7 obszarach: 1. Bezrobocie i bierność zawodowa. Ubóstwo i dziedziczenie biedy, 2. Starzejące się społeczeństwo, 3. Wsparcie dziecka i rodziny, 4. Wsparcie osób niepełnosprawnych, 5. Zdrowie psychiczne, 6. Rozwój społeczności lokalnej, 7. Ekonomia społeczna.

Do celów głównych zaliczono: wzrost zatrudnienia, przeciwdziałanie bierności zawodowej i obniżenie poziomu ubóstwa w województwie lubelskim do roku 2030, podniesienie jakości życia osób starszych poprzez wydłużenie okresu samodzielności i aktywności w życiu społecznym oraz zapewnienie bezpieczeństwa, adaptację systemu wspierającego rodzinę zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami i zmianami w otoczeniu zewnętrznym, włączenie osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe poprzez działania zwiększające ich aktywność zawodową i społeczną, poprawę jakości życia osób z doświadczeniem kryzysu psychicznego, zwiększenie poziomu aktywności obywateli i wspólnot lokalnych oraz wzmocnienie potencjału podmiotów ekonomii społecznej i uczynienie z nich istotnego instrumentu wsparcia rozwoju regionu.

Projekt **Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Łęczyńskim na lata 2021-2025** jest dokumentem, który wyznacza kierunki rozwoju polityki społecznej powiatu. Na podstawie diagnozy problemów społecznych sformułowano w nim cele oraz kierunki działań.

Cele strategiczne strategii zakładają: opiekę nad dzieckiem i rodziną, pomoc i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych i niepełnosprawnych oraz ograniczenie zjawiska bezrobocia poprzez odpowiednią politykę rynku pracy, a do celów szczegółowych zaliczono: promocję i rozwój rodzinnej formy opieki zastępczej, pomoc w usamodzielnianiu się wychowanków z rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych, zapobieganie kryzysom rodziny oraz wspieranie osób i rodzin doświadczających kryzysów i przemocy w rodzinie, zwiększenie aktywności społecznej osób starszych i niepełnosprawnych, przeciwdziałanie marginalizacji społecznej osób starszych i niepełnosprawnych, rehabilitację osób niepełnosprawnych, aktywizację zawodową osób bezrobotnych poprzez realizację usług i instrumentów rynku pracy, zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do zasobów rynku pracy, promocję przedsiębiorczości oraz zwiększenie dostępności rynku pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym poprzez rozwój podmiotów ekonomii społecznej (np. spółdzielnia socjalna, zakład aktywności zawodowej).

Strategia Rozwoju Gminy Cyców na lata 2017-2022 jest podstawowym dokumentem strategicznym wyznaczającym kierunki rozwoju gminy. W oparciu o diagnozę stanu gminy, sformułowano kierunki rozwoju gminy.

Do działań istotnych z punktu widzenia niniejszego dokumentu zaliczono: podniesienie poziomu kształcenia, rozwijanie oferty placówek wychowania przedszkolnego i żłobkowego oraz miejsc zabaw, rozwijanie oferty dydaktycznej placówek szkolnych, wprowadzenie idei partycypacji społecznej i budżetu obywatelskiego, budowanie relacji sąsiedzkich, wzmacnianie więzi międzypokoleniowych i wspieranie potrzebujących (współpracę z Oddziałem Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Cycowie na rzecz podejmowania działań polegających na wspieraniu i aktywizacji emerytów, rencistów i inwalidów, włączenie w proces edukacyjny i wychowawczy osób starszych, bogatych w doświadczenia życiowe i zawodowe, pomoc osobom wykluczonym społecznie i osobom z niepełnosprawnością, wspieranie działalności Klubu Integracji Społecznej i Ośrodka Pomocy Społecznej w Cycowie), promowanie

sportu, aktywności fizycznej i zdrowego stylu życia, zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, propagowanie postaw patriotycznych oraz pielęgnowanie tradycji świątecznych, obrzędów ludowych i historii gminy, rozwijanie funkcji mieszkaniowych na terenie gminy, dążenie do poprawy bezpieczeństwa na terenie gminy, budowanie e-społeczeństwa, nawiązanie relacji i stałej współpracy z instytucjami otoczenia biznesu i rynku pracy, wsparcie lokalnego rynku rolno-spożywczego, współpracę z instytucjami otoczenia rolnictwa, doradztwa rolniczego oraz instytucjami i organizacjami wspomagającymi rozwój gospodarstw rolnych i obszarów wiejskich, utworzenie systemu wsparcia dla nowych i obecnych przedsiębiorców oraz producentów rolno-spożywczych, promocję potencjału gospodarczego gminy, rozwój infrastruktury okołoturystycznej, promocję potencjału turystycznego gminy oraz inicjowanie współpracy na rzecz rozwoju ruchu turystycznego w regionie.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ W GMINIE

1. DANE PODSTAWOWE O GMINIE

Gmina Cyców jest gminą wiejską, położoną w województwie lubelskim, we wschodniej części powiatu łączyńskiego. W obrębie powiatu łączyńskiego graniczy z gminami Ludwin i Puchaczów, a dalej z gminami Siedliszcze i Wierzbica (w powiecie chełmskim) oraz gminą Urszulin (w powiecie włodawskim).

Gmina zajmuje powierzchnię 147,9 km², co stanowi 23,33% powierzchni powiatu, a w jej skład wchodzi 27 sołectw: Adamów, Barki, Bekiesza, Biesiadki, Cyców, Cyców-Kolonia Druga, Garbatówka, Głębokie, Kopina, Ludwinów, Ludwinów-Kolonia, Malinówka, Małków, Nowy Stręczyn, Ostrówek Podyski, Podgłębokie, Sewerynow, Stary Stręczyn, Stawek, Stefanów, Szczupak, Świerszczów, Świerszczów-Kolonia, Wólka Cycowska, Wólka Nadrybska, Zagórze, Zaróbka. Siedziba władz gminy znajduje się w Cycowie.

Obszar gminy położony jest na styku Pojezierza łączyńsko-Włodawskiego i Obniżenia Dorohuskiego. W krajobrazie dominują równiny porośnięte niewielkimi kompleksami leśnymi; urozmaicenie stanowią jeziora i niewielka rzeczka. Na terenie gminy znajdują się obszary chronione, wśród nich rezerwat przyrody Jezioro Świerszczów chroniący jezioro eutroficzne i wiele rzadkich roślin reliktowych występujących na przylegającym do jeziora torfowisku.

Historię gminy dokumentują zachowane zabytki, świadczące o jej ciekawej historii i kulturze pogranicza. Do znaczących zabytków w gminie zaliczyć można: Kościół pw. Św. Józefa w Cycowie – dawna cerkiew unicka i prawosławna; park podworski w Kolonii Garbatówka; drewniana świątynia w Świerszczowie – dawna cerkiew, obecnie kościół katolicki; w gminie jest także wiele pamiątek ku czci ofiar obu wojen światowych i innych konfliktów zbrojnych.

2. TRANSPORT I KOMUNIKACJA

Gmina Cyców ma korzystny zewnętrzny układ komunikacyjny. Przebiega przez jej teren droga krajowa nr 82 relacji Lublin – Łęczna – Włodawa oraz 3 drogi wojewódzkie – nr 838 (do Dorohuczy i Fajslawic), nr 839 (do Siedliszcza) oraz nr 841 (do Chełma). Sieć komunikacyjną gminy uzupełniają drogi powiatowe

(o łącznej długości 62,7 km) oraz gminne (o łącznej długości 350 km, w tym 56 km dróg utwardzonych).

Usługi komunikacji publicznej w gminie realizuje PKS Chełm Sp. z o. o., usługi transportowe świadczą także prywatni przewoźnicy oraz sama gmina, która dowozi mieszkańców własnym bussem. Busey gminne dojeżdżają do każdej miejscowości w gminie.

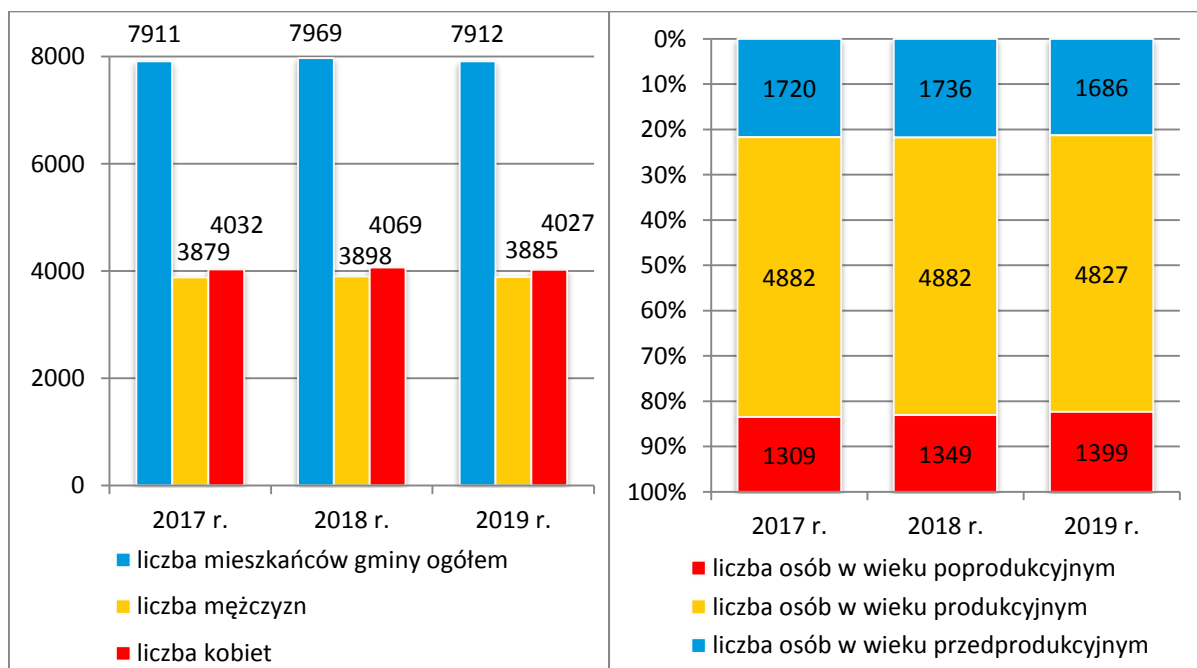
Cyców położony jest w odległości ok. 20 km od stolicy powiatu Łęcznej, 35 km od Chełma; od Lublina dzieli go niespełna 50 km.

3. SYTUACJA DEMOGRAFICZNA I PROBLEM STARZENIA SIĘ

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2017-2019 liczba ludności gminy ulegała wahaniom (7.911 w 2017 r., 7.967 w 2018 r., 7.912 w 2019 r.). Na koniec kolejnych lat większość wśród mieszkańców stanowiły kobiety.

W 2019 roku zmniejszyła się liczba dzieci i młodzieży oraz osób w wieku produkcyjnym, stale rosła natomiast liczba osób starszych. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

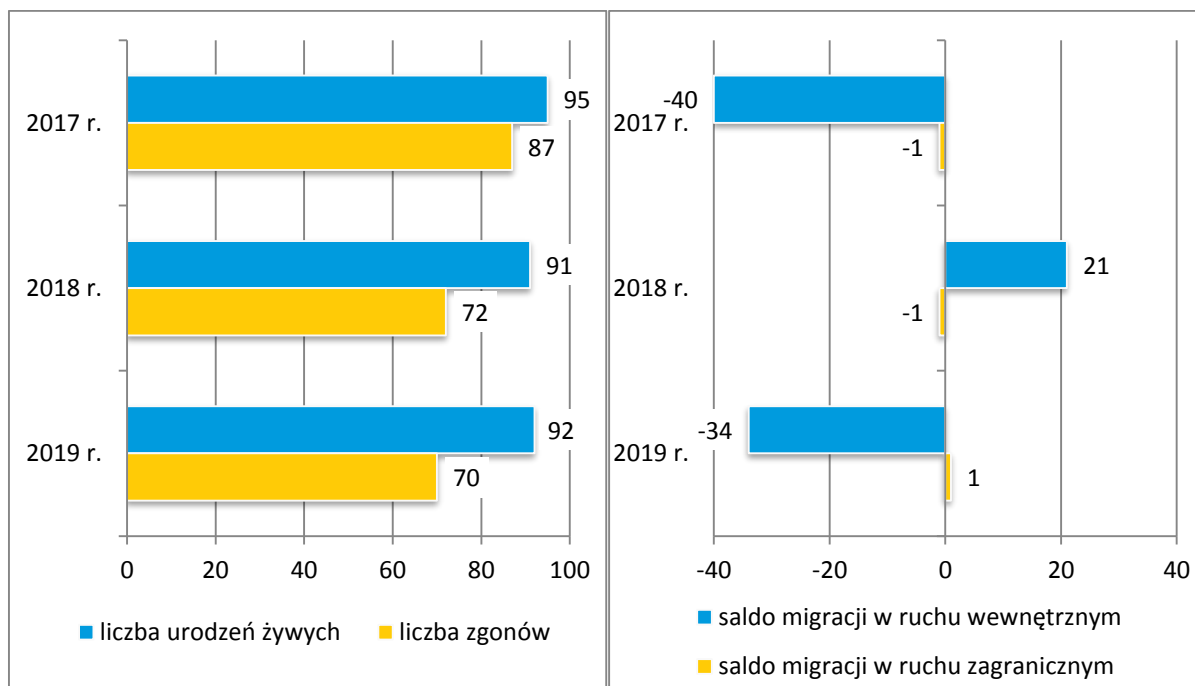
Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2017-2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2017-2019 przyrost naturalny w gminie był dodatni (+8 w 2017 r., +19 w 2018 r., +22 w 2019 r.), z kolei saldo migracji, odbywającej się głównie w ruchu wewnętrznym, było ujemne w 2017 i 2019 roku (-40 w 2017 r., -34 w 2019 r.), a w 2018 roku dodatnie (+21). Dane szczegółowe na temat ruchu naturalnego i salda migracji mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2017-2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, warto podkreślić iż w liczbach bezwzględnych liczba dzieci i młodzieży jest większa niż osób starszych, mimo to udział osób starszych w populacji mieszkańców gminy systematycznie rośnie. W analizowanym okresie współczynnik obciążenia demograficznego seniorami zwiększał się z roku na rok (20,5 w 2017 r., 21 w 2018 r. i 21,8 w 2019 r.), podobnie jak odsetek osób w wieku 65+ wśród ogółu mieszkańców gminy (13,9 w 2017 r., 14,2 w 2018 r., 14,6 w 2019 r.). Na tej podstawie przypuszczać należy, że w niedługim czasie gmina zmagać się będzie z postępującym procesem starzenia się społeczności lokalnej, co już jest obserwowane w niektórych miejscowościach w gminie, jak Szczupak, Zagórze i Zosin.

Mającą obecnie miejsce dynamiczny proces starzenia się społeczeństw postępuje wskutek nakładania się spadku liczby urodzeń przy jednoczesnym wydłużaniu średniej długości życia. Według prognoz Głównego Urzędu Statystycznego do 2025 roku będzie wzrastał udział „młodszej” subpopulacji, tj. osób w wieku 65-79 lat, bowiem tę grupę będą sukcesywnie zasilaly osoby urodzone w latach 1949-1965, a jednocześnie będzie ubywało osób w wieku 80 lat i więcej urodzonych w latach 1934-1945. Po 2025 roku znacząco wzrośnie odsetek osiemdziesięciolatków i osób starszych z uwagi na fakt, że ten wiek – w kolejnych latach – osiągną osoby urodzone w czasie powojennego boomu urodzeń. Szacuje się, że w 2040 roku osoby w zaawansowanej starości (ponad osiemdziesięcioletnie) będą stanowiły aż 36% zbiorowości osób starszych.

Systematyczne postępowanie zjawiska starzenia się wymaga podjęcia z wyprzedzeniem, działań zmierzających do stworzenia nowoczesnego systemu polityki społecznej ukierunkowanej na zaspokajanie specyficznych potrzeb osób starszych. Starzenie się i starość jawią się jednym z kluczowych problemów społecznych, zarówno w aspekcie ekonomicznym i medycznym, jak i etycznym.

Problem starzenia się lokalnej społeczności staje się nowym wyzwaniem dla pomocy społecznej. Należy przy tym pamiętać, że w najbliższej perspektywie 2020-2025 będziemy mieć do czynienia z 2. grupami seniorów – młodszą (do 79 lat) i starszą (80 lat i więcej). Istnieje więc potrzeba podjęcia działań adresowanych do obu grup – prewencyjnych, zapobiegających chorobom i niedołęstwu, umożliwiających podnoszenie jakości życia i wykorzystanie potencjału młodszych oraz opiekuńczych wobec starszych.

W gminie Cyców do najistotniejszych problemów dotyczących seniorów zalicza się: niski standard życia, utrudniony dostęp do świadczeń zdrowotnych, w tym do specjalistycznej opieki zdrowotnej, samotność, zanik więzi społecznych oraz niski stopień aktywności osób w wieku 75+.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie wspiera seniorów poprzez m.in. usługi opiekuńcze, pomoc finansową i rzeczową, ułatwianie dostępu do placówek wsparcia i kierowanie do domów pomocy społecznej. Na terenie gminy działają także inne podmioty świadczące i mogące świadczyć wsparcie seniorom. Są to m.in.: Klub Seniora, Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów, Oddział Rejonowy w Cycowie, Związek Kombatantów Rzeczypospolitej Polskiej i Byłych Więźniów Politycznych, Koło w Cycowie oraz koła gospodyń wiejskich.

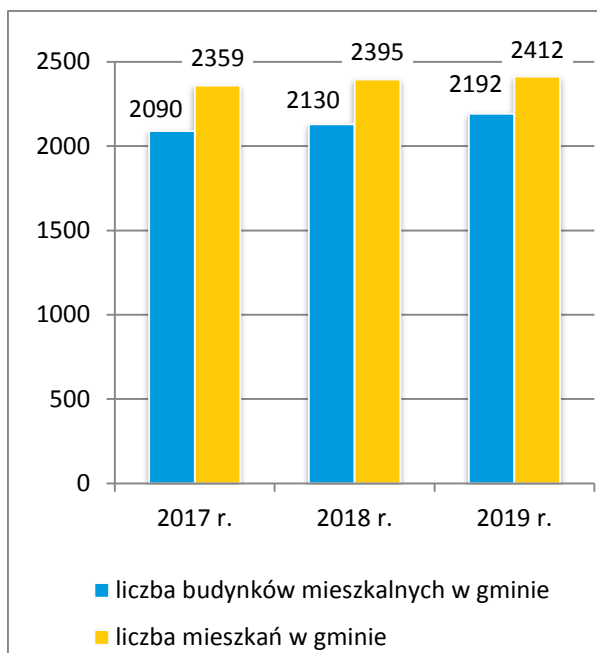
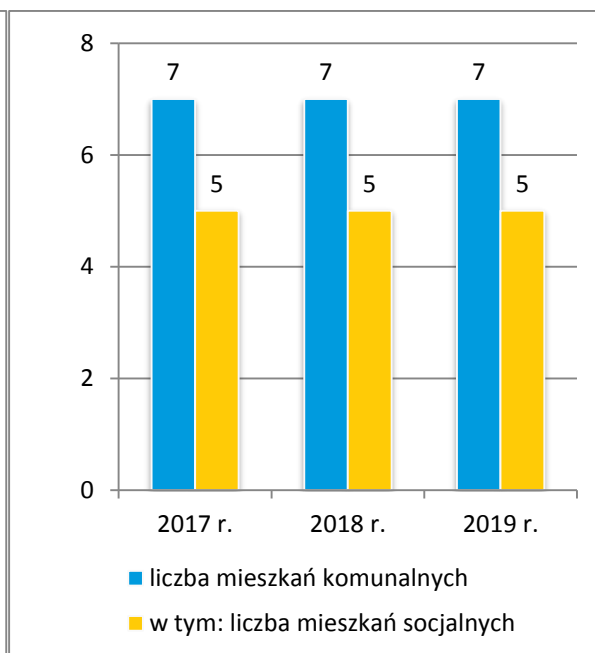
W 2019 roku w gminie realizowano Program „Opieka 75+” mający na celu poprawę dostępności usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej. Do zadań realizowanych w programie należy zapewnienie osobom starszym wsparcia i pomocy adekwatnej do potrzeb i możliwości wynikających z wieku i stanu zdrowia, w ramach usług opiekuńczych, poprawa jakości życia osób starszych oraz umożliwienie gminom rozszerzenia oferty usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej.

Seniorzy z gminy mają możliwość udziału w licznych przedsięwzięciach kulturalnych (wyjazdy do teatru) i sportowo-rekreacyjnych (wyjazdy do Aquaparku, wycieczki krajoznawcze), oraz w organizowanych przez gminę imprezach okolicznościowych i integracyjnych dla mieszkańców, jak np. Dzień Seniora, Dzień Inwalidy, Spotkanie opłatkowe.

4. ZASOBY MIESZKANIOWE

Sytuacja demograficzna w gminie jest jednym z uwarunkowań lokalnej polityki mieszkaniowej. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2017-2019 liczba mieszkań w gminie zwiększała się z roku na rok (z 2.359 w 2017 r. do 2.412 w 2019 r.). Z kolei z danych Urzędu Gminy Cyców wynika, że w latach 2017-2019 liczba mieszkań komunalnych pozostających w zasobach gminy utrzymywała się na tym samym poziomie (7). Wśród nich było 5 mieszkań socjalnych. W 2019 roku złożono 10 wniosków od osób oczekujących na mieszkanie komunalne z zasobów gminy oraz 5 na mieszkanie socjalne.

Dane szczegółowe na temat zasobów mieszkaniowych w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 5. Mieszkania w gminie w latach 2017-2019**Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2017-2019**

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny oraz Urząd Gminy Cyców.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, na koniec 2018 roku większość mieszkań w gminie była wyposażona w instalacje techniczno-sanitarne w postaci wodociągu, łazienki i centralnego ogrzewania. Do sieci wodociągowej podłączonych było 85,3% mieszkań, łazienkę posiadało 75,3% mieszkań, a centralne ogrzewanie 61,5% mieszkań.

Mieszkańcy gminy, którzy z uwagi na trudną sytuację materialną nie byli w stanie pokryć kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania, otrzymywali, po spełnieniu określonych warunków, dodatki mieszkaniowe oraz dodatki energetyczne. Są to świadczenia pieniężne udzielane w ramach zadań własnych gminy. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2017-2019

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki mieszkaniowe	97	89	58
wartość przyznanych dodatków mieszkaniowych (w zł)	21.820	17.117	14.419
liczba gospodarstw, którym przyznano dodatki energetyczne	12	12	11

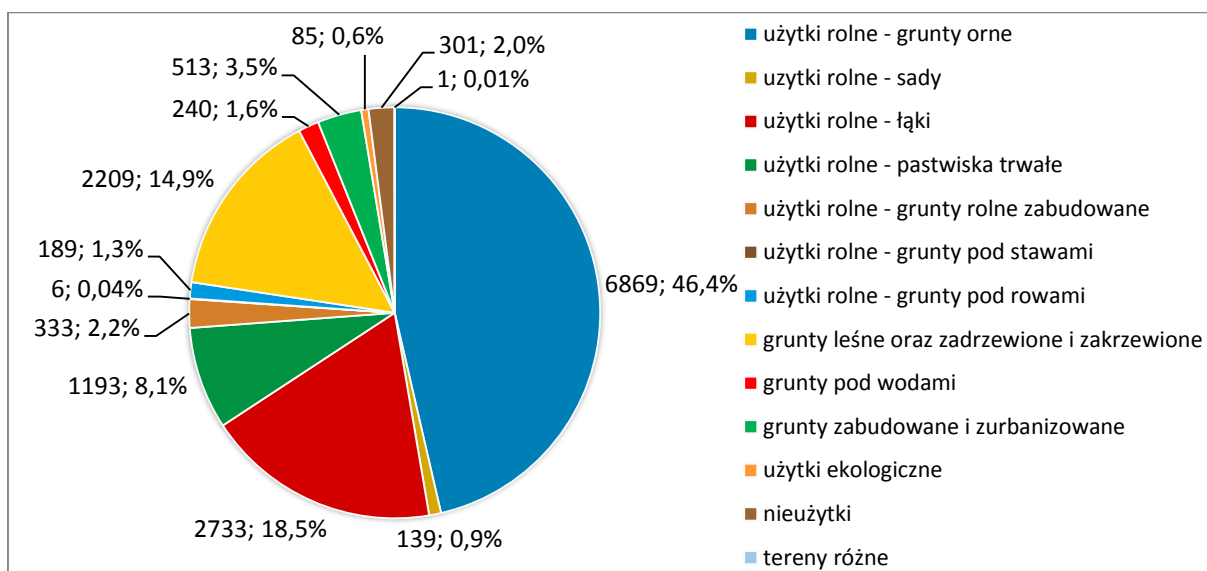
wartość przyznanych dodatków energetycznych (w zł)	135	293	174
--	-----	-----	-----

Źródło danych: Urząd Gminy Cyców.

5. GOSPODARKA I SYTUACJA NA RYNKU PRACY

Gmina Cyców na charakter rolniczy, w strukturze użytkowania gruntów dominują użytki rolne (77,4%), w tym grunty orne (46,4%) oraz łąki i pastwiska (26,6%). Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione zajmują 14,9% obszaru gminy. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na terenie gminy przeważają gleby średniej jakości; najbardziej zwarte kompleksy gleb o największej wartości użytkowej w gminie znajdują się w rejonie wsi Cyców, Stefanów, Kopina, Podgłębokie, Ludwinów, Nowy Stręczyn i Bekiesza.

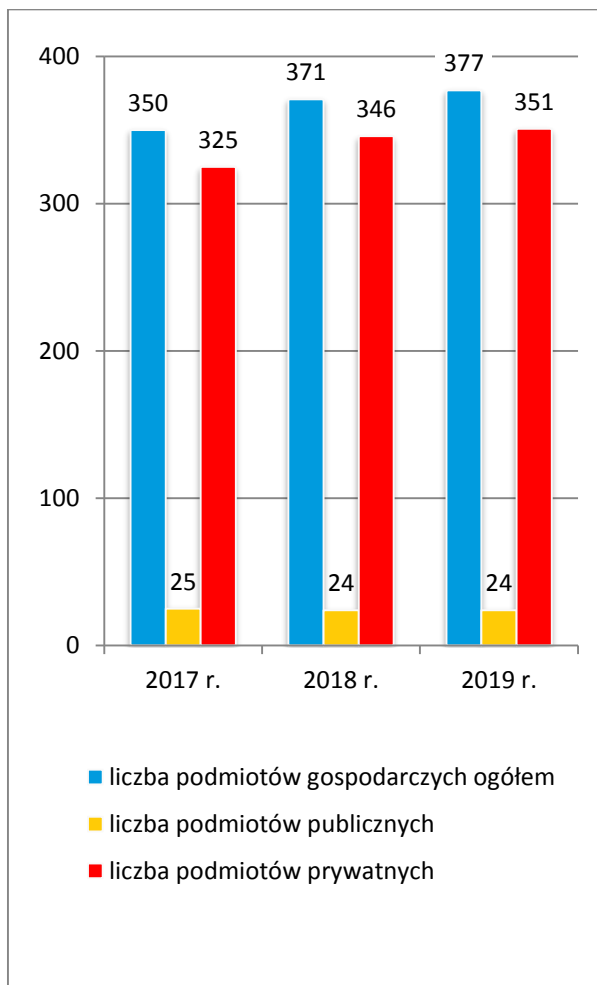
W gminie Cyców występują surowce mineralne, szczególnie bogate są złoża węgla kamiennego. Obszar górniczy na terenie gminy Cyców rozciąga się w zachodniej części gminy i obejmuje okolice wsi: Janowica, Stefanów, Podgłębokie.

W latach 2017-2019 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie zwiększała się z roku na rok (z 350 w 2017 r. do 377 w 2019 r.). Zdecydowana większość z nich znajdowała się w rękach prywatnych (325

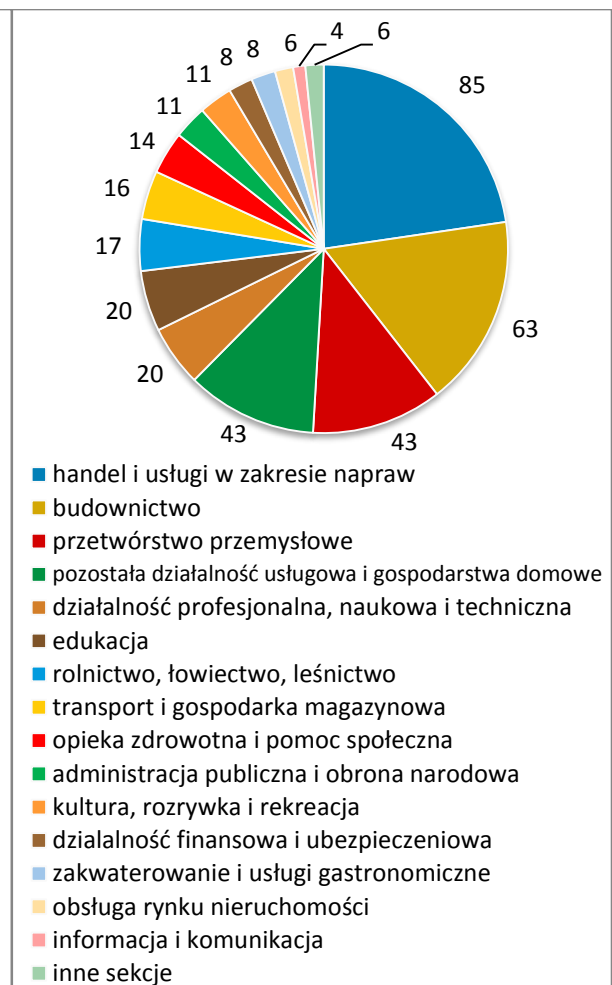
w 2017 r., 346 w 2018 r., 351 w 2019 r.). W 2019 roku dominującymi rodzajami działalności gospodarczej prowadzonej w gminie były: handel i usługi w zakresie napraw (85 podmiotów) i budownictwo (63).

Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2017-2019

Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2019 roku

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

W ostatnich latach w gospodarce gminy dominujące znaczenie utrzymuje produkcja rolna; większość mieszkańców utrzymuje się z pracy w indywidualnych gospodarstwach rolnych; równocześnie rozwija się handel i usługi. Szans na dalszy rozwój gmina upatruje głównie w rozwoju turystyki, specjalizacji gospodarstw rolnych w kierunku ekologicznym oraz w odnawialnych źródłach energii.

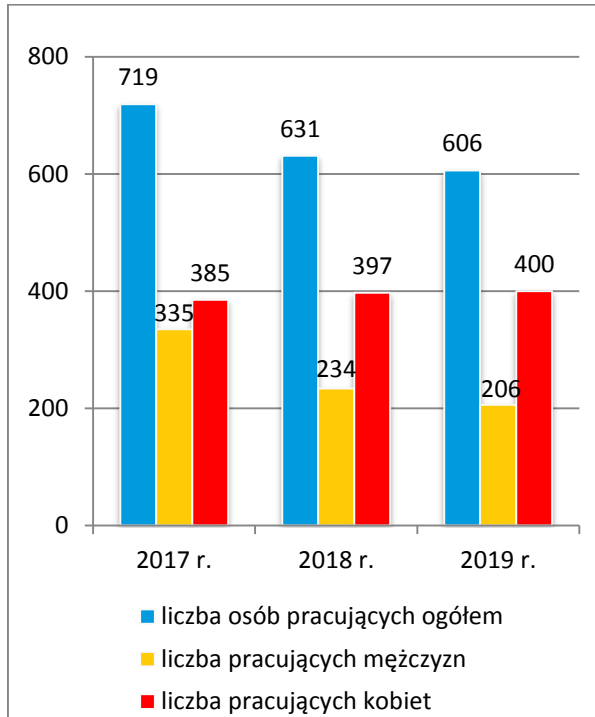
Do największych pracodawców w gminie należą: Lubelski Węgiel Bogdanka S.A. z siedzibą w Stefanowie, Urząd Gminy w Cycowie oraz Zespół Szkół im. 7 Pułku Ułanów Lubelskich w Cycowie. Ocenia się, że liczba miejsc pracy w gminie jest wystarczająca. Odsetek mieszkańców gminy pracujących poza jej terenem szacowany jest na 50%. Mieszkańcy podejmują zatrudnienie głównie w Bogdance oraz innych miejscowościach gdzie prowadzi wydobycie Lubelski Węgiel „Bogdanka” S.A.

Sytuacja gospodarcza w gminie wpływa na kondycję lokalnego rynku pracy. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2017-2019 liczba posiadających zatrudnienie mieszkańców gminy Cyców zmniejszała się z roku na rok (z 719 w 2017 r. do 606 w 2019 r.; liczba osób pracujących na 1.000 mieszkańców wyniosła odpowiednio 91, 79 i 77). Stale spadała również liczba osób bezrobotnych w gminie (z 224 w 2017 r. do 198 w 2019 r.). Wśród osób pozostających bez pracy większość stanowiły kobiety (128 w 2017 r., 120 w 2018 r., 116 w 2019 r.).

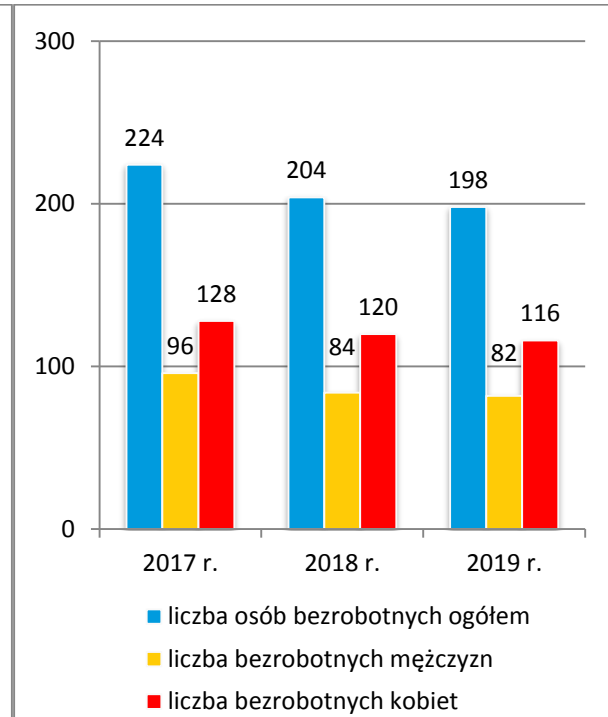
W latach 2017-2019 udział osób bezrobotnych w ogóle mieszkańców gminy będących w wieku produkcyjnym stale się zmniejszał (4,6% w 2017 r., 4,2% w 2018 r., 4,1% w 2019 r.).

Dane szczegółowe na temat pracujących i bezrobotnych mieszkańców gminy przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2017-2019*

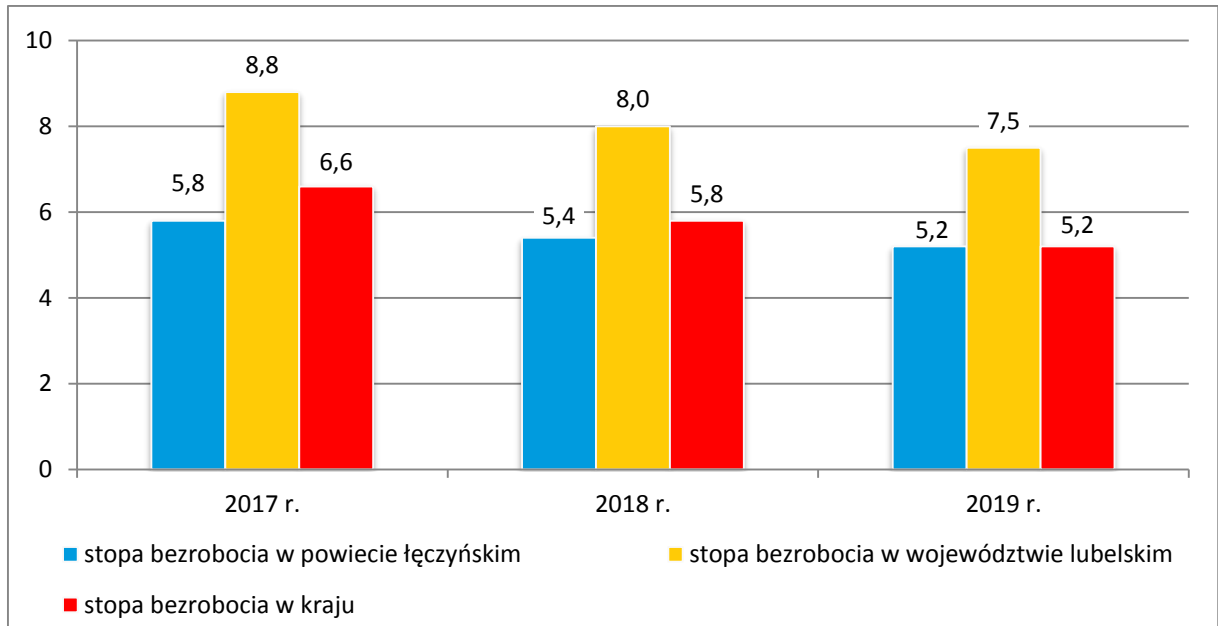
Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2017-2019

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

*bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach, bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób.

W latach 2017-2019 stopa bezrobocia w powiecie łęczyńskim była niższa niż w województwie lubelskim; w latach 2017-2018 niższa niż w kraju, a w 2019 taka sama, jak w kraju. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

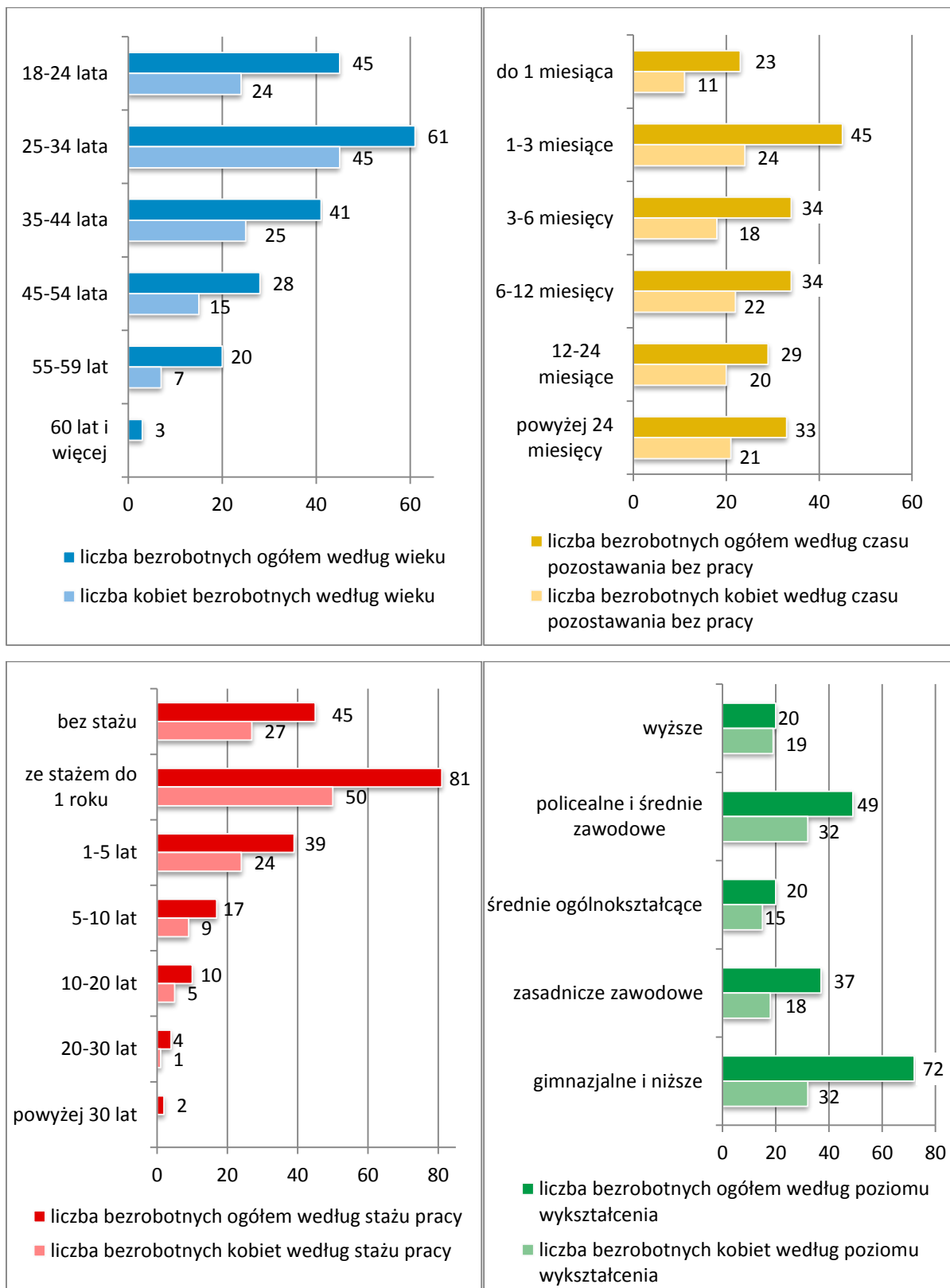
Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie łęczyńskim, w województwie lubelskim i w kraju w latach 2017-2019 (w %)

Źródło danych: Główny Urząd Statystyczny.

Na koniec 2019 roku wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby młode w wieku 25-34 lata (61 osób, w tym 45 kobiet), osoby pozostające bez zatrudnienia długotrwale, powyżej 12 miesięcy i więcej (łącznie 62 osoby, w tym 41 kobiet), osoby ze stażem pracy od roku do 5 lat (81 osób, w tym 50 kobiet), a także osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (72 osoby, w tym 32 kobiety).

Dane szczegółowe uwzględniające podział bezrobotnych w gminie według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i poziomu wykształcenia przedstawiają poniższe wykresy.

Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2019 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia

Źródło danych: Powiatowy Urząd Pracy w Łęcznej.

6. EDUKACJA I WYCHOWANIE

W gminie Cyców funkcjonuje 6 szkół podstawowych oraz przedszkole i punkty przedszkolne. Działa również żłobek samorządowy. Młodzież może kontynuować naukę w szkołach ponadpodstawowych m.in. w Łęcznej i w Lublinie.

Dane szczegółowe na temat placówek oświatowych działających w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Zespół Szkół im. 7 Pułku Ułanów Lubelskich w Cycowie	ul Chełmska 44, 21-070 Cyców
	Szkoła Podstawowa	
	Przedszkole Samorządowe	
	w tym: Punkt Przedszkolny w Bekieszy	
	Punkt Przedszkolny w Janowicy	
	Punkt Przedszkolny w Kopinie	Kopina 60, 21-070 Cyców
2.	Szkoła Podstawowa w Garbatówce	Garbatówka 9, 21-070 Cyców
3.	Szkoła Podstawowa Nr 1 w Głębokiem	Głębokie 4, 21-070 Cyców
4.	Szkoła Podstawowa w Malinówce	Malinówka 67, 21-070 Cyców
5.	Szkoła Podstawowa w Stawku	Stawek 5, 21-070 Cyców
6.	Szkoła Podstawowa w Świerszczowie	Świerszczów 15, 21-070 Cyców

Źródło danych: Urząd Gminy Cyców.

W roku szkolnym 2019/2020 do szkół podstawowych na terenie gminy uczęszczało 677 uczniów, a do przedszkola i oddziałów przedszkolnych 228 dzieci. Do prowadzonych przez siebie szkół gmina dowoziła uczniów. W roku szkolnym 2019/2020 gmina zatrudniała 243 nauczycieli z czego 213 w szkołach podstawowych i 23 w przedszkolach.

Placówki oświatowe w gminie są wyposażone w sprzęt audiowizualny, zapewniają dostęp do sali gimnastycznej, boiska szkolnego, świetlicy, biblioteki i sprzętu komputerowego. Uczniowie objęci są opieką pedagoga szkolnego i pielęgniarki, mogą również korzystać z pomocy psychologa, logopedy i doradcy zawodowego.

Szkoły organizują zajęcia pozalekcyjne, w tym koła zainteresowań – tematyczne, artystyczne i sportowe, uczestniczą w projektach i programach służących rozwijaniu umiejętności uczniów i wyrównywaniu ich szans edukacyjnych oraz doskonaleniu nauczycieli, a także realizują programy

profilaktyczne i wychowawcze. Szkoły prowadzą także lekcje na temat uzależnień i działania w kierunku pedagogizacji rodziców. Uczniowie ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi mogą korzystać z zajęć dydaktyczno-wyrównawczych, rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych i nauczania indywidualnego.

Jednocześnie pedagodzy wskazują, iż dla dalszego rozwoju placówek oświatowych w gminie potrzebne jest zwiększenie ilości godzin świetlicowych oraz zajęć rozwijających, a także modernizacja pomieszczeń sanitarnych.

7. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Głównymi instytucjami prowadzącą działalność kulturalną w gminie są Gminny Dom Kultury oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Cycowie. Dom Kultury zajmuje się organizowaniem działalności kulturalnej w gminie, w szczególności organizacją imprez gminnych, festiwali, wystaw, koncertów, przeglądów artystycznych i warsztatów. Prowadzi też regularne zajęcia artystyczne – plastyczne, muzyczne, taneczne i teatralne; także zajęcia ruchowe i sportowe oraz naukę języków obcych. W strukturach GDK działają Wiejski Dom Kultury w Garbatówce oraz Świetlice wiejskie w miejscowościach: Kopina, Barki, Małków i Ostrówek Podyski.

Gminna Biblioteka Publiczna w Cycowie służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych, informacyjnych i czytelniczych mieszkańców gminy oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy i kultury. Do jej zadań należy w szczególności gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, udostępnianie zbiorów na miejscu i wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych z uwzględnieniem szczególnych potrzeb dzieci i młodzieży oraz osób niepełnosprawnych. Biblioteka posiada 2 filie w Ludwinowie i Malinówce.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w 2019 roku księgozbiór biblioteki liczył 19.131 woluminów, liczba czytelników wyniosła 1.492, a liczba wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – 16.994 woluminy. Placówka umożliwia czytelnikom korzystanie z komputerów z dostępem do sieci Internet. Na wyposażeniu biblioteki jest 15 komputerów podłączonych do sieci Internet, z tego 10 dostępnych dla czytelników.

Obok podstawowej działalności Biblioteka prowadzi działania kulturalno-oświatowe i promocyjne. Należą do nich głównie wystawy, konkursy, lekcje biblioteczne; organizowane są również spotkania autorskie, warsztaty i kiermasze. Placówka bierze udział w projekcie pn. „Dyskusyjne Kluby Książki”, będącym elementem wieloletniego ogólnopolskiego programu promocji czytelnictwa, objętego patronatem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Biblioteka aktywnie promuje czytelnictwo poprzez m.in. udział w takich akcjach jak: „Narodowe Czytanie” i „Noc Bibliotek”.

Poniższa tabela zawiera wykaz placówek kulturalnych funkcjonujących w gminie.

Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie

lp.	nazwa placówki	adres placówki
1.	Gminny Dom Kultury w Cycowie	ul. Chełmska 4, 21-070 Cyców
2.	Wiejski Dom Kultury w Garbatówce	Garbatówka, 21-070 Cyców
3.	Gminna Biblioteka Publiczna w Cycowie	ul. Chełmska 19, 21-070 Cyców
	Filia Biblioteczna w Ludwinowie	Ludwinów, 21-070 Cyców
	Filia Biblioteczna w Malinówce	Malinówka, 21-070 Cyców
4.	Świetlica wiejska w Kopini	Kopina, 21-070 Cyców
5.	Świetlica wiejska w Barkach	Barki, 21-070 Cyców
6.	Świetlica wiejska w Małkowie	Małków, 21-070 Cyców
7.	Świetlica wiejska w Ostrówku Podyskim	Ostrówek Podyski, 21-070 Cyców

Źródło danych: Urząd Gminy Cyców.

Gmina Cyców posiada różnorodny kalendarz imprez kulturalnych, rozrywkowych i sportowo-rekreacyjnych. Do ważniejszych imprez organizowanych w gminie należą: Dni Gminy Cyców i Dożynki Gminne.

Upowszechnianiu kultury fizycznej, sportu i rekreacji w gminie służy dostępna na jej terenie infrastruktura sportowo-rekreacyjna. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie

lp.	nazwa obiektu	adres obiektu
1.	Boisko Orlik 2012	Cyców
2.	Boiska wielofunkcyjne	Garbatówka, Głębokie, Malinówka, Stawek
3.	Boiska do piłki nożnej	Wólka Cycowska
4.	Boiska do piłki siatkowej	Barki, Ludwinów, Nowy Stręczyn
5.	Otwarte strefy aktywności fizycznej	Nowy Stręczyn, Stawek
6.	Sztuczne lodowisko	Cyców
7.	Korty tenisowe	Wólka Cycowska Marynka
8.	Strzelnica sportowa	Wólka Cycowska

Źródło danych: Urząd Gminy Cyców.

Gmina Cyców posiada zasoby przyrodnicze i kulturowe pozwalające na rozwój na jej terenie różnych form wypoczynku i rekreacji. O jej atrakcyjności turystycznej decyduje przede wszystkim położenie w jednym z najatrakcyjniejszych regionów wypoczynkowych Lubelszczyzny – Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim umożliwiającym rekreację pieszą, rowerową i konną, także wypoczynek nad wodą i gry sportowe. Przez gminę przebiegają dwa oznakowane szlaki turystyczne: niebieski i zielony oraz cztery szlaki tematyczne: przenikania kultur, pamiątek żydowskich, historyczno-przyrodniczy i architektury sakralnej.

8. ZDROWIE I PROBLEM NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W gminie Cyców funkcjonują 4 zakłady opieki zdrowotnej, prowadzona jest 1 prywatna praktyka lekarska i działają 2 apteki. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie

lp.	nazwa jednostki	adres jednostki
1.	Ośrodek Usług Medycznych „Puls” w Wólce Cycowskiej	Wólka Cycowska 96c, 21-070 Cyców
2.	Poleskie Centrum Medyczne Praktyka Lekarza Rodzinnego w Cycowie	ul. Chełmska 31, 21-070 Cyców
3.	Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „A-Dent” w Cycowie	ul. Nowa 1, 21-070 Cyców

4.	Zakład Rehabilitacji Leczniczej w Wólce Cycowskiej	Wólka Cycowska 96f, 21-070 Cyców
5.	Specjalistyczne Gabinety Lekarskie „Silesia” A. Jurkiewicz w Cycowie Kolonia Druga	Cyców Kolonia Druga 56, 21-070 Cyców
6.	Apteka „Top-Farm” w Cycowie	ul. Chełmska 31, 21-070 Cyców
7.	Apteka w Wólce Cycowskiej	Wólka Cycowska 96, 21-070 Cyców

Źródło danych: Urząd Gminy Cyców.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego, w latach 2017-2019 liczba porad udzielonych w gminie w ramach podstawowej opieki zdrowotnej ulegała wahaniom (27.493 w 2017 r., 36.010 w 2018 r., 32.981 w 2019 r.), podobnie jak liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej (29.488 w 2017 r., 39.199 w 2018 r., 32.981 w 2019 r.). Na terenie gminy brakuje takich lekarzy specjalistów, jak: dermatolog, kardiolog, neurolog, endokrynolog, i ginekolog.

Specjalistyczne świadczenia zdrowotne, świadczenia zdrowotne w warunkach zamkniętych oraz nocną i świąteczną opiekę lekarską i pielęgnarską dla mieszkańców gminy realizują: Ambulatorium Podstawowej Opieki Zdrowotnej i Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Łęcznej (ul. Krasnystawska 52, 21-010 Łęczna).

Schorzeniami najczęściej stwierdzanymi u dorosłej populacji są choroby układu krążenia. Obok schorzeń narządów ruchu i neurologicznych należą one do najczęstszych przyczyn niepełnosprawności, która oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy. Relatywnie rzadziej o obniżonej sprawności w codziennym życiu decydują uszkodzenia narządu wzroku i słuchu, choroba psychiczna oraz upośledzenie umysłowe.

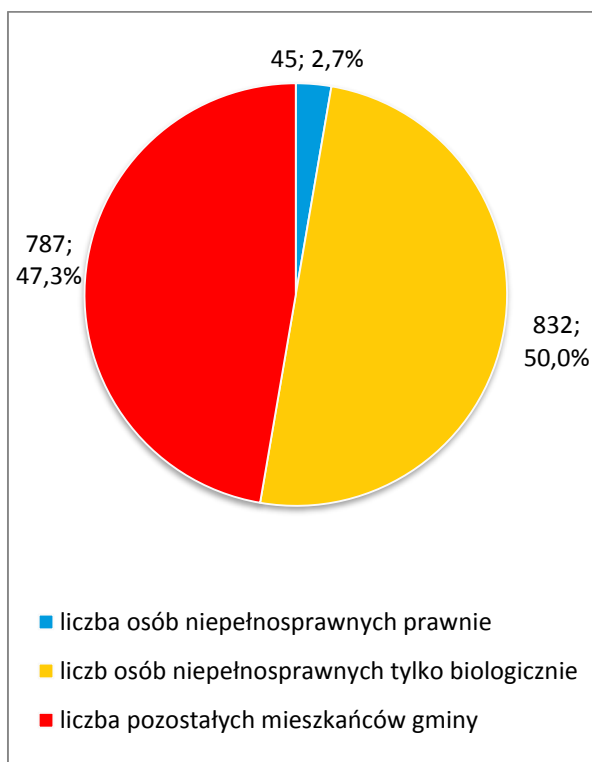
Mimo upływu lat, jedynym, pełnym źródłem informacji, które na szczeblu gminnym pozwala ustalić liczbę osób niepełnosprawnych oraz dokonać ich charakterystyki są dane Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku. Wyniki ostatniego, przeprowadzonego w 2011 roku Spisu nie zostały bowiem szczegółowo opracowane na szczeblu gminnym.

W 2002 roku w gminie Cyców mieszkało 1.664 osoby niepełnosprawne. Wśród nich większość stanowiły kobiety (904 osoby) oraz osoby niepełnosprawne prawnie

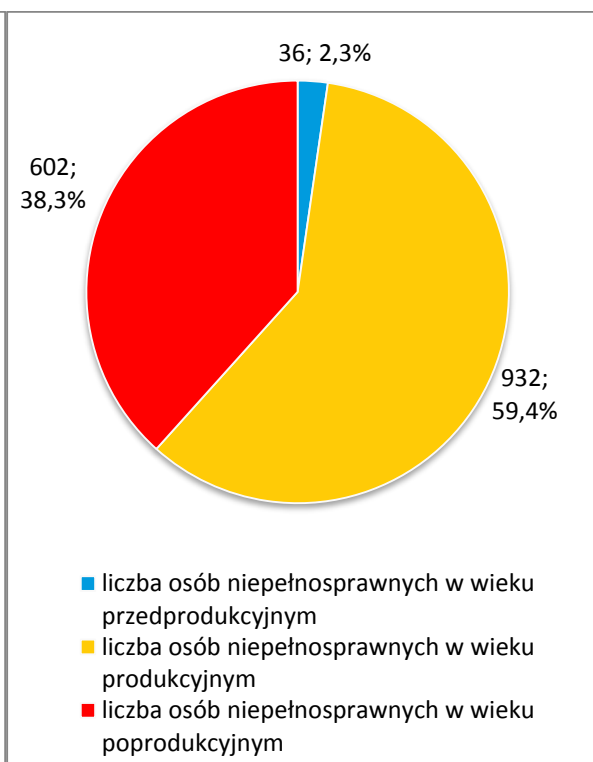
(1.405 osób), czyli takie, które w czasie badania posiadały aktualne orzeczenie ustalające niezdolność do pracy, stopień niepełnosprawności, celowość przekwalifikowania lub inwalidztwo (osoby w wieku 16 lat i więcej) lub dysponowały uprawnieniem do pobierania zasiłku pielęgnacyjnego (dzieci poniżej 16 roku życia). Osoby niepełnosprawne tylko biologicznie, czyli takie, które nie posiadały orzeczenia, ale miały (odczuwały) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania czynności podstawowych, stanowiły grupę 259 osób.

Udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w ogóle mieszkańców gminy wynosił 22,3%, a w ich strukturze wiekowej dominowały osoby w wieku produkcyjnym (832 osoby, tj. 50%). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 17. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku

Wykres 18. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku

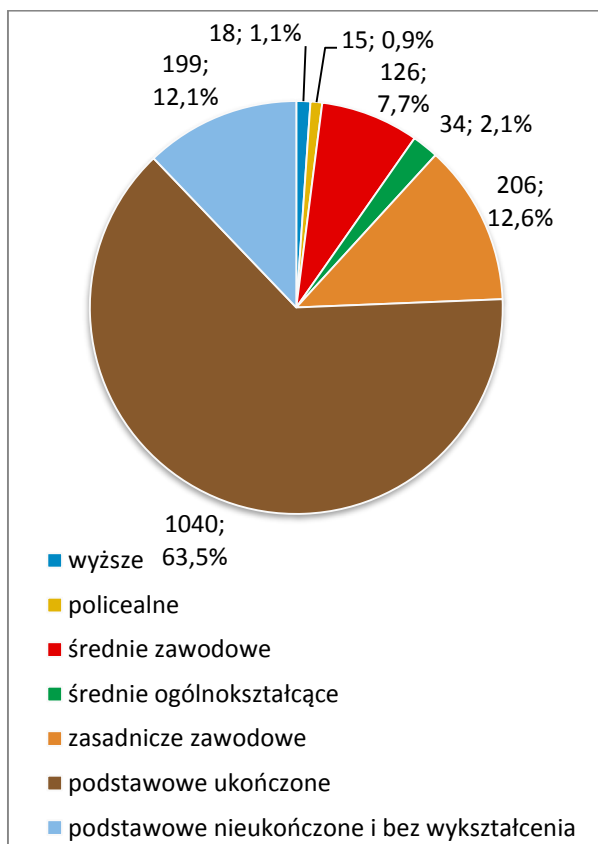
Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Osoby niepełnosprawne będące w wieku produkcyjnym stanowiły 20,1% ogółu ludności gminy będącej w tej ekonomicznej grupie wiekowej w 2002 roku. Dużo większy był udział osób dotkniętych niepełnosprawnością w gronie osób starszych w gminie, wynosił on bowiem aż 69%.

Na poziom uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i zawodowym ma wpływ nie tylko rodzaj i stopień niepełnosprawności czy wiek, ale również posiadane wykształcenie, a co za tym idzie przygotowanie zawodowe. W 2002 roku wśród mieszkańców gminy w wieku 13 lat i więcej dotkniętych niepełnosprawnością największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (1.040 osób). Niski poziom wykształcenia w znaczący sposób utrudniał osobom niepełnosprawnym znalezienie i utrzymanie zatrudnienia. Potwierdzają to dane dotyczące poziomu ich aktywności zawodowej, z których wynika, że zdecydowana większość osób dotkniętych niepełnosprawnością była bierna zawodowo (1.326 osób).

Dane szczegółowe na temat poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych z gminy oraz ich aktywności ekonomicznej przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 19. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku

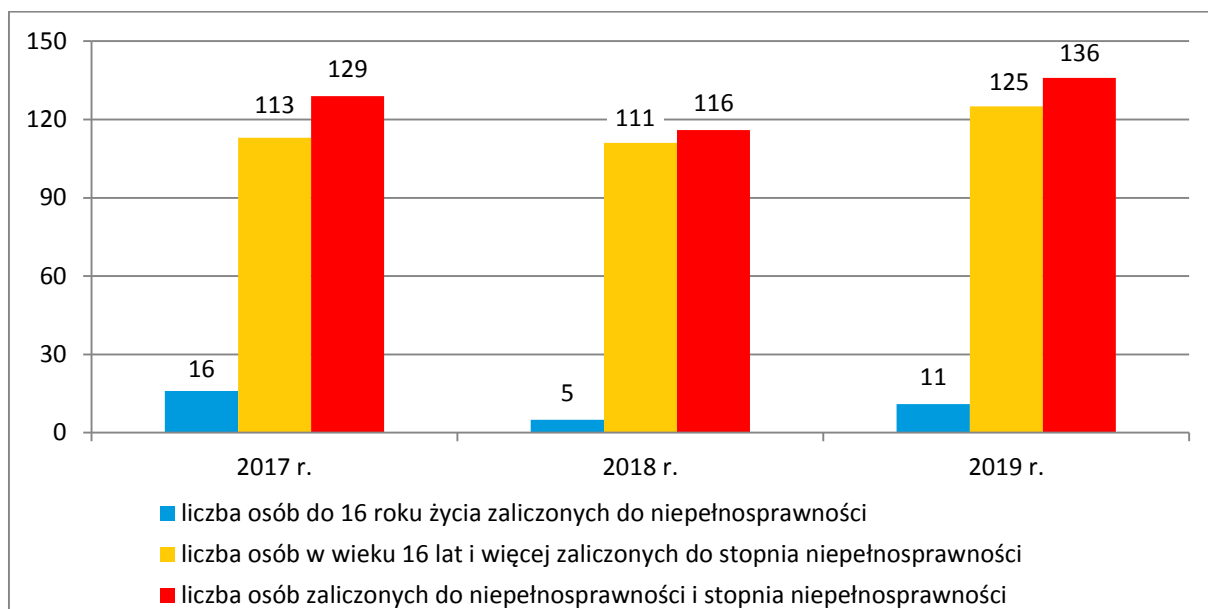
Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Źródło danych: Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2002.

Orzecznictwem o niepełnosprawności w odniesieniu do mieszkańców gminy Cyców zajmuje się Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Łęcznej. Według jego danych, w latach 2017-2019 liczba wydanych mieszkańcom gminy orzeczeń o niepełnosprawności (dla dzieci do 16 roku życia) ulegała wahaniom (16 w 2017 r., 5 w 2018 r., 11 w 2019 r.), a liczba wydanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności w 2019 roku była wyższa niż w latach 2017-2018 (dla osób powyżej 16 roku życia; (113 w 2017 r., 111 w 2018 r., 125 w 2019 r.)). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 21. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZON w Łęcznej do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2017-2019

Źródło danych: Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Łęcznej.

9. UZALEŻNIENIA I PRZEMOC W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie są problemami społecznymi, które powodują szkody we wszystkich sferach życia człowieka. Wpływają negatywnie na poczucie bezpieczeństwa społecznego, ogólny stan zdrowia, relacje rodzinne i międzyludzkie, a także zdolność do konkurencji na rynku pracy.

Wśród przyczyn popadania w alkoholizm zasadniczą rolę odgrywają uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych i utrata zatrudnienia. Szerzeniu się narkomanii sprzyjają natomiast coraz większa powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich

zażywanie, chęć poszukiwania nowych wrażeń i doznań oraz traktowanie narkotyków jako środków umożliwiających ucieczkę od trudności życia codziennego, rozładowanie stresu i konfliktów. Przemoc w rodzinie jest z kolei problemem mającym często swoje źródło w uzależnieniach i ubóstwie. Jej ofiarami są niejednokrotnie osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne od sprawcy. Na ogół są to kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Trudno jest ustalić liczbę osób zmagających się z problemami alkoholowymi, które niejednokrotnie są przyczyną wystąpienia przemocy w rodzinie. Dane szacunkowe w tym zakresie przygotowała Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Zawiera je poniższa tabela.

Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

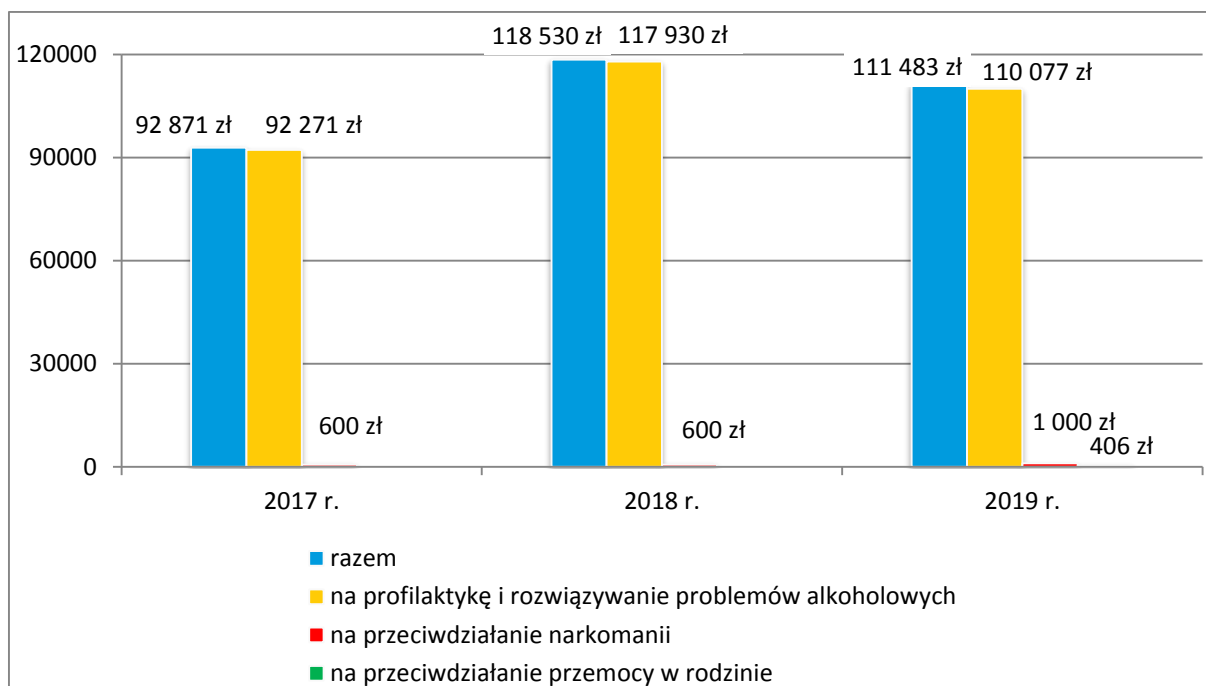
		w Polsce	w 100-tys. miście	w 25-tys. miście	w 10-tys. gminie
liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Źródło danych szacunkowych: Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Prowadzenie działań w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych należy do zadań własnych gminy. Działania te podejmowane są w oparciu o gminne programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie i przy wykorzystaniu zaplanowanych w ich ramach środków finansowych.

Poniższy wykres przedstawia wysokość środków finansowych wydatkowanych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie w gminie Cyców w latach 2017-2019.

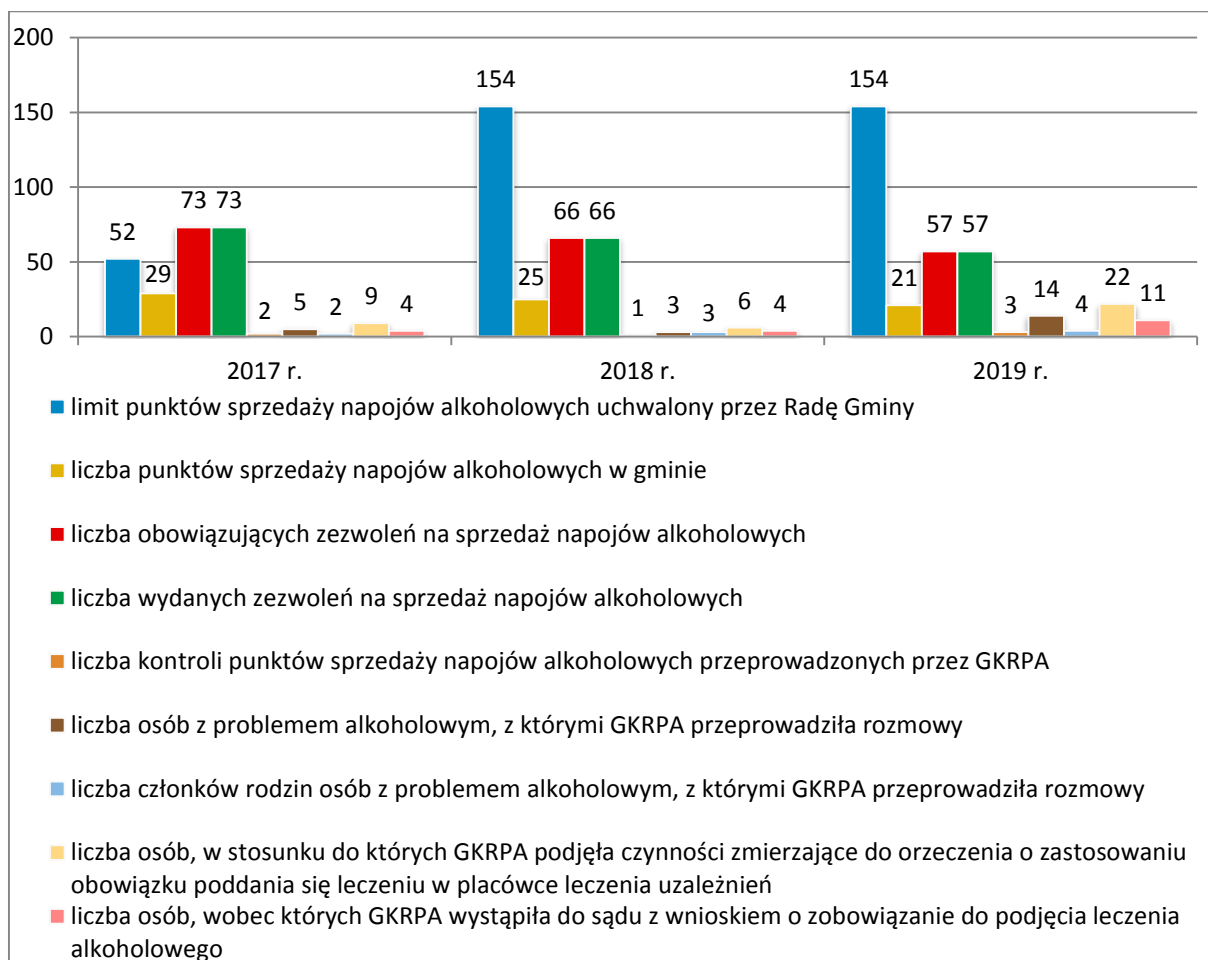
Wykres 22. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2017-2019

Źródło danych: Urząd Gminy Cyców.

W latach 2017-2019 wysokość środków finansowych wydatkowanych w gminie na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych oraz przeciwdziałanie narkomanii i przemocy w rodzinie ulegała wahaniom (92.871 zł w 2017 r., 118.530 w 2018 r., 111.483 w 2019 r.).

Poniższy wykres przedstawia wybrane dane na temat rynku napojów alkoholowych w gminie Cyców, a także aktywności Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która zajmuje się inicjowaniem działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracją społeczną osób uzależnionych od alkoholu. W ramach swoich zadań podejmuje ona m.in. czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

Wykres 23. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2017-2019

Źródło danych: Urząd Gminy Cyców.

W latach 2018-2019 uchwalony przez Radę Gminy limit punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie był trzykrotnie wyższy niż w 2017 roku (52 w 2017 r., po 154 w latach 2018-2019). Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie zmniejszała się z roku na rok (z 29 w 2017 r. do 21 w 2019 r.), podobnie jak liczba obowiązujących i wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (z 73 w 2017 r. do 57 w 2019 r.). Warto dodać, że w analizowanym okresie nie wydano żadnej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

W latach 2019 liczba osób z problemem alkoholowym, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy, wzrosła w stosunku do lat 2017-2018 (5 w 2017 r., 3 w 2018 r., 14 w 2019 r.), a liczba członków rodzin tych osób była zbliżona (2 w 2017 r., 3 w 2018 r., 4 w 2019 r.).

W latach 2017-2019 GKRPA podejmowała również czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnień (w stosunku do 9 osób w 2017 r., 6 w 2018 r., 22 w 2019 r.) oraz występowała do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia alkoholowego (wobec 4 osób w 2017 r., 4 w 2018 r., 11 w 2019 r.).

W analizowanym okresie członkowie GKRPA nie kontaktowali się z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie.

Obok Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych istotną rolę w profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie na terenie gminy ogrywiają: w Cycowie – Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Klub Abstynenta „Aroka”, a w Łęcznej – Przychodnia Profilaktyczno-Konsultacyjna „Monar” oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Komenda Powiatowa Policji.

Dane szczegółowe na temat podmiotów mogących wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz liczby osób objętych w 2019 roku działaniami/wsparciem przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie

nazwa i adres jednostki	liczba osób z gminy objętych działaniami/wsparciem w 2019 r.
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Cycowie, ul. Chełmska 42, 21-070 Cyców	rozmowy: 18, czynności ws. orzeczenia o leczeniu: 22, wniosek do sądu: 11
Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie, ul. Chełmska 42, 21-070 Cyców	z powodu alkoholizmu:2, z powodu przemocy w rodzinie: 5
Zespół Interdyscyplinarny w Cycowie, ul. Chełmska 42, 21-070 Cyców	64
Klub Abstynenta „Aroka w Cycowie, ul. Nowa 1, 27-070 Cyców	50
Przychodnia Profilaktyczno-Konsultacyjna „Monar” w Łęcznej, pl. Kościuszki 1/1, 21-010 Łęczna	35
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej, ul. Staszica 9, 21-010 Łęczna	15
Komenda Powiatowa Policji w Łęcznej, ul. Ks. Wrześniewskich 10, 21-010 Łęczna	prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości: 18, znęcanie się nad rodziną: 4

Źródło danych: Urząd Gminy Cyców.

Prowadzona w gminie działalność profilaktyczna z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie (w szczególności w funkcjonujących na jej terenie placówkach oświatowych) obejmuje m.in. organizowanie i realizowanie programów profilaktycznych, jednorazowych prelekcji i pogadank, spektakli profilaktycznych, festynów i innych imprez plenerowych, imprez sportowych, konkursów, pozalekcyjnych zajęć sportowych, szkoleń i warsztatów dla rodziców oraz wypoczynku dla dzieci i młodzieży.

W 2019 roku skierowanymi do dzieci i młodzieży programami z obszaru profilaktyki uniwersalnej objęto 30 uczniów i 2 nauczycieli, w jednorazowych prelekcjach i pogadankach uczestniczyło 50 osób, w festynach i innych imprezach plenerowych – 200 osób, w imprezach sportowych – 30 osób, w konkursach – 140 osób, w szkoleniach i warsztatach dla rodziców – 30 osób, a w pozalekcyjnych zajęciach sportowych – 150 osób.

10. PROBLEM BEZDOMNOŚCI

W ujęciu socjologicznym bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Ze względu na trudną do określenia skalę, złożone przyczyny oraz szczególnie dotkliwe społeczno-ekonomiczne skutki jest zjawiskiem o zasięgu i znaczeniu globalnym, mającym jednocześnie specyficzne regionalne i lokalne uwarunkowania, które wpływają na dobór odpowiednich środków przeciwdziałania.

Zapobieganie bezdomności wymaga aktywnego, zintegrowanego i kompleksowego działania. Wykorzystanie istniejących zasobów środowiska i tworzenie warunków do wdrażania nowych form wsparcia na rzecz osób bezdomnych i ich integracji z otoczeniem powinno stanowić podstawowy cel prowadzonej na szczeblu lokalnym polityki społecznej.

W gminie Cyców zjawisko bezdomności ma charakter jednostkowy. Pomoc osobom nim zagrożonym i dotkniętym świadczy Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie. W 2017 roku, w związku z bezdomnością, objął on wsparciem 7, a w latach 2018-2019 po 2 osoby.

Osoby bezdomne kierowane są do placówek zapewniających schronienie, jak również mogą być im udzielane świadczenia z pomocy społecznej w formie zasiłków celowych, okresowych i stałych. Gmina Cyców kieruje osoby bezdomne

do prowadzonego przez Towarzystwo Pomocy im. św. Brata Alberta Schroniska dla bezdomnych mężczyzn im. św. Brata Alberta w Świdniku (ul. Orzeszkowej 4, 21-047 Świdnik) oraz Schroniska dla osób bezdomnych „Markot” w Chełmie (ul. Kąpieliskowa 28, 22-100 Chełm), prowadzonego przez Stowarzyszenie Monar – podmiot pomagający osobom bezdomnym, wykluczonym i uzależnionym m.in. poprzez realizację programów wychodzenia z bezdomności i terapię uzależnień.

11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Przestępczość jest dynamicznym, podlegającym rozwojowi zjawiskiem społecznym, które stanowi zagrożenie dla obowiązującego porządku prawnego. W zależności od swej intensywności i częstotliwości wpływa na formowanie się postaw i zachowań ludności oraz odciska piętno na jej funkcjonowaniu.

Zapobieganie przestępczości wymaga zastosowania rozwiązań kompleksowych, zakładających wspólne zaangażowanie instytucji i organizacji państwowych, samorządowych i społecznych, przedstawicieli społeczności lokalnych oraz środków masowego przekazu. Ważną rolę w zakresie inicjowania i organizowania tej działalności odgrywa policja.

Nad bezpieczeństwem mieszkańców gminy Cyców czuwa Komenda Powiatowa Policji w Łęcznej (ul. Ks. Wrześniewskich 10, 21-010 Łęczna). Według jej danych, w 2019 roku na terenie gminy Cyców odnotowano 162 przestępstwa, wśród których dominowały przestępstwa polegające na uchylaniu się od płacenia alimentów (27 przypadków), prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości oraz spowodowaniu wypadku (18). W przypadku stwierdzonych przestępstw ujawniono 83 sprawców w wieku od 17 do 62 lat.

Dane szczegółowe na temat przestępstw popełnionych w gminie w 2019 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8. Przestępstwa popełnione w gminie w 2019 roku

kategoria przestępstwa	liczba przestępstw	liczba sprawców
uchylanie się od płacenia alimentów	27	20
prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości	18	18
spowodowanie wypadku drogowego	18	6
kradzież	10	4

spowodowanie zagrożenia dla życia lub zdrowia	9	-
zniszczenie cudzej rzeczy	7	-
oszustwo	6	2
znęcanie się nad rodziną	5	4
namawianie lub pomoc w samobójstwie	5	-
paserstwo akcyzowe	5	-
naruszenie tajemnicy korespondencji	5	-
inne przestępstwa	47	29

Źródło: Komenda Powiatowa Policji w Łęcznej.

Funkcjonariusze Policji na bieżąco monitorują sytuację we wszystkich obszarach mających wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy; omawiane są m.in. problemy dotyczące bezpieczeństwa na drogach i ulicach, uzależnień, mechanizmy oszustw oraz zagadnienia dotyczące cyberprzestępczości. Wśród programów prewencyjnych realizowanych w 2019 roku znalazły się m.in.: „Wspólnie bezpieczni”, „Bezpieczna droga do szkoły”.

Istotne znaczenie dla mieszkańców gminy ma również bezpieczeństwo pożarowe. Na jej terenie funkcjonuje 9 jednostek ochotniczych straży pożarnych. W 2019 roku z budżetu gminy na ochronę przeciwpożarową przekazano 636.727 zł – dofinansowano m.in. zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego oraz lekkiego samochodu operacyjnego.

12. POMOC SPOŁECZNA I WSPARCIE RODZINY

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 2 pkt 1 i art. 3 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej).

W gminie Cyców zadania z zakresu pomocy społecznej i wspierania rodziny wykonuje Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie. Podejmuje on działania m.in. na podstawie następujących przepisów prawa: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o świadczeniach rodzinnych, ustawa o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawa

o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci, ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

W 2019 roku kadre OPS-u stanowiło 9 osób, w tym kierownik i 4 pracowników socjalnych. W analizowanym roku Ośrodek spełniał wynikający z art. 110 ust. 11-12 ustawy o pomocy społecznej obowiązek zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników, lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną 1 pracownika socjalnego na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących.

Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w OPS-ie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Kadra OPS-u w 2019 roku

	liczba osób
kadra kierownicza	1
pracownicy socjalni	4
pozostali pracownicy	4

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie.

W 2019 roku wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie były wyższe niż w latach 2017-2018 (10.854.178 zł w 2017 r., 11.087.002 zł w 2018 r., 13.387.976 zł w 2019 r.). Przyczyniło się do tego głównie świadczenie wychowawcze, na które wydatki wzrosły z 6.245.704 zł w 2017 roku do 7.839.663 zł w 2019 roku.

W analizowanym okresie systematycznie rosły środki finansowe przeznaczone m.in. na utrzymanie mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej (z 257.356 zł w 2017 r. do 311.726 zł w 2019 r.) oraz wspieranie rodziny (z 40.752 zł w 2017 r. do 389.565 zł w 2019 r.). W 2019 roku wydatkowano także znaczną kwotę na utworzenie i funkcjonowanie żłobka (337.998 zł). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2017-2019

rozdziały	wysokość wydatków (w zł)		
	w 2017 r.	w 2018 r.	w 2019 r.
ochrona zdrowia			
przeciwdziałanie narkomanii	600	600	1.000
przeciwdziałanie alkoholizmowi	92.271	117.930	110.077
pomoc społeczna			
domy pomocy społecznej	257.356	290.476	311.726
przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	0	0	406
składki na ubezpieczenia zdrowotne	45.315	46.430	21.811
zasiłki okresowe, celowe i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	126.894	111.096	124.342
dodatki mieszkaniowe	21.820	17.117	14.419
zasiłki stałe	261.663	270.206	285.795
Ośrodek Pomocy Społecznej	521.221	594.429	589.178
usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze	44.698	56.595	44.835
pomoc w zakresie dożywiania	56.626	58.186	55.549
pozostała działalność	0	0	7.983
rodzina			
świadczenie wychowawcze	6.245.704	5.965.865	7.839.663
świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	3.104.618	3.040.267	3.093.820
wspieranie rodziny	40.752	375.464	389.565
tworzenie i funkcjonowanie żłobków	0	0	337.998
rodziny zastępcze	34.640	52.341	65.524
składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia rodzinne	X	X	32.082
edukacyjna opieka wychowawcza			
pomoc materialna dla uczniów	0	0	62.203
ogółem	10.854.178	11.087.002	13.387.976
w tym w budżecie OPS-u	10.739.487	10.951.355	12.618.965

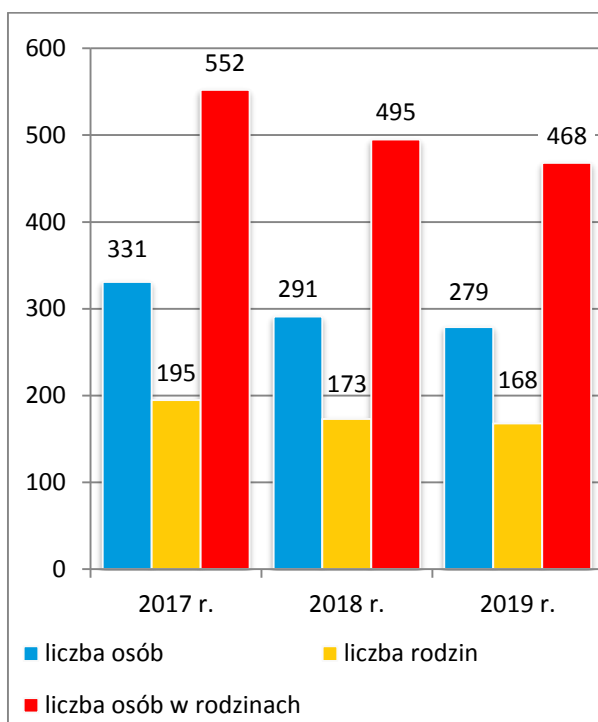
Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie.

W latach 2017-2019 liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej zmniejszała się z roku na rok (z 552 w 2017 r. do 468 w 2019 r.), podobnie jak liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie, (z 460 w 2017 r. do 468 w 2019 r.). Stałe zmniejszyła się także liczba osób w rodzinach, które otrzymały świadczenie pieniężne (z 297 w 2017 r. do 220 w 2019 r.) oraz świadczenie niepieniężne (z 305 w 2017 r. do 267 w 2019 r.).

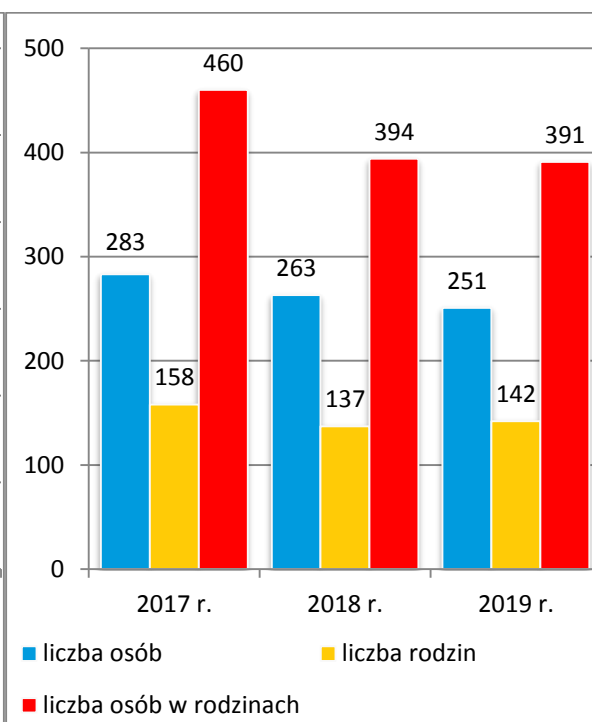
W latach 2018-2019 liczba rodzin, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy, była niższa niż w 2017 roku, w kolejnym roku ponownie wzrosła (158 w 2017 r., 137 w 2018 r., 142 w 2019 r.).

Poniższe wykresy przedstawiają dane szczegółowe na temat korzystających z pomocy społecznej w gminie.

Wykres 24. Osoby i rodziny w gminie, które w latach 2017-2019 korzystały z pomocy społecznej

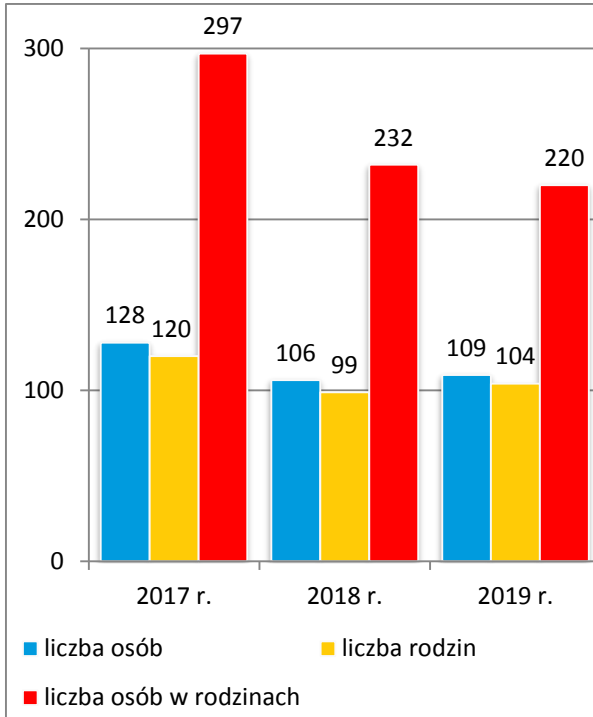

Wykres 25. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie

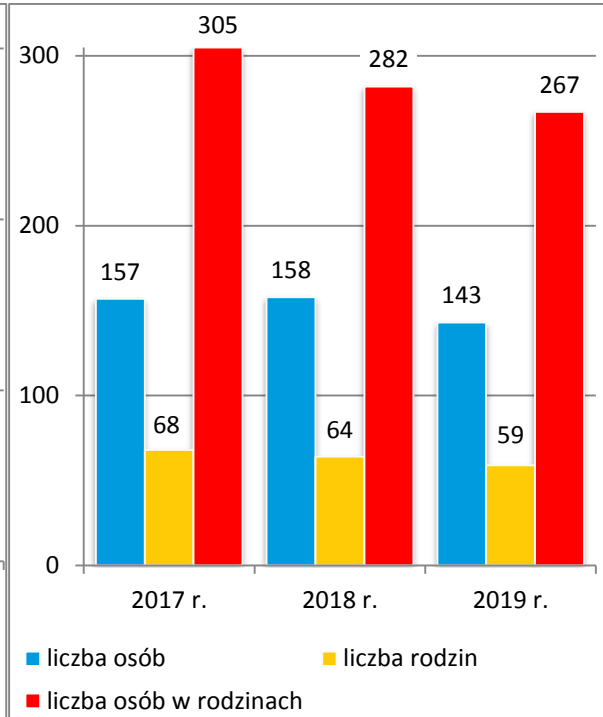

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie.

Wykres 26. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie pieniężne

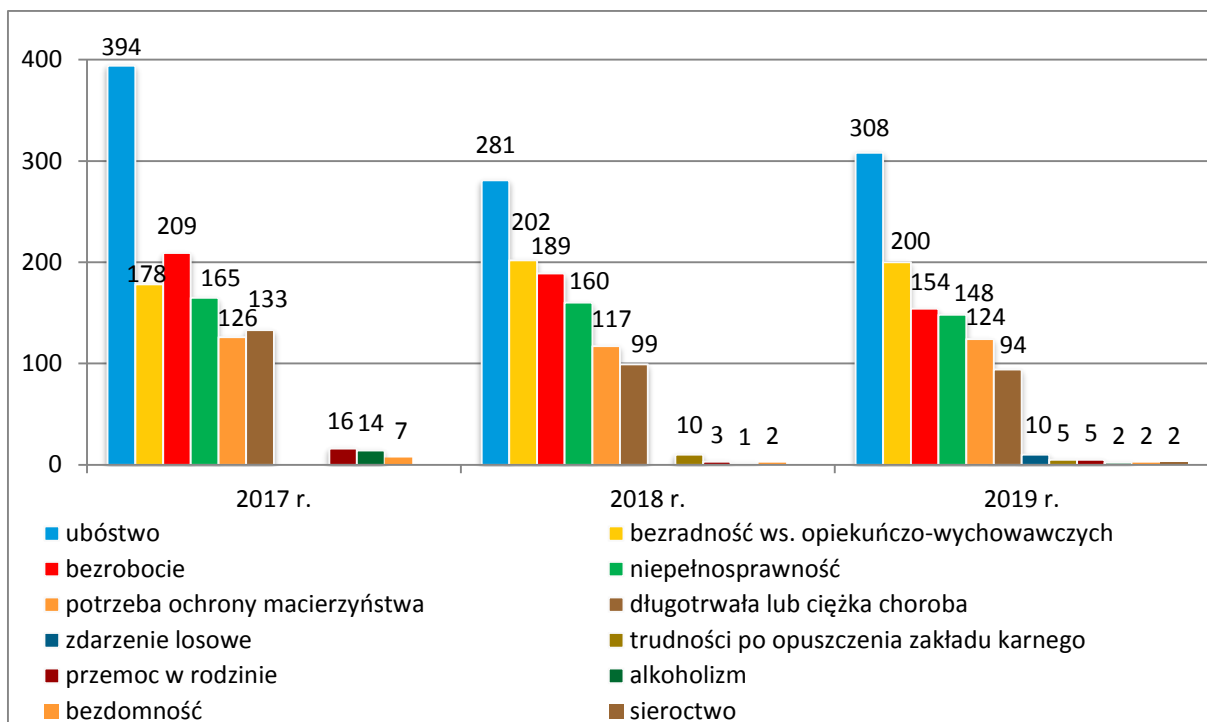

Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie niepieniężne

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Cychowie.

Wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia OPS-u w latach 2017-2019 najlichniesze grupy stanowiły rodziny żyjące w ubóstwie, mające trudności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego, a także dotknięte bezrobociem, niepełnosprawnością i długotrwałą lub ciężką chorobą. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 28. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2017-2019 (liczba osób w rodzinach)

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie.

W 2019 roku, po spadku w 2018 roku, wzrosła liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa (394 w 2017 r., 281 w 2018 r., 308 w 2019 r.). Na wysokim poziomie utrzymywała się w latach 2018-2019 liczba odbiorców wsparcia zmagających się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego (178 w 2017 r., 202 w 2018 r., 200 w 2019 r.) oraz wymagających ochrony macierzyństwa lub wielodzietności (126 w 2017 r., 117 w 2018 r., 124 w 2019 r.). Z kolei z roku na rok zmniejszała się liczba osób w rodzinach dotkniętych bezrobociem (z 209 w 2017 r. do 154 w 2019 r.) oraz niepełnosprawnością (ze 165 w 2017 r. do 148 w 2019 r.) i długotrwałą lub ciężką chorobą (ze 133 w 2017 r. do 94 w 2019 r.).

Świadczenia pomocy społecznej udzielane przez OPS mają głównie charakter pieniężny, niepieniężny i usługowy. Dane szczegółowe w tym zakresie za lata 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2017-2019

formy świadczeń	liczba osób			kwota świadczeń			
	2017 r.	2018 r.	2019 r.	2017 r.	2018 r.	2019 r.	
pieniężne	zasiłek stały	53	56	56	259.070	271.514	287.730
	zasiłek okresowy	62	56	52	116.572	104.303	108.094
	zasiłek celowy	51	34	40	17.834	15.649	16.076
niepieniężne	posiłek	149	149	135	36.868	38.558	43.912
	schronienie	1	1	1	266	1.539	8.395
	ubranie	0	0	0	0	0	0
	sprawienie pogrzebu	1	0	0	3.000	0	0
	odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	12	11	12	257.956	290.476	311.726
usługi	usługi opiekuńcze	6	8	7	24.856	25.593	31.759
	specjalistyczne usługi opiekuńcze	0	0	0	0	0	0
	specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi	0	0	0	0	0	0
	poradnictwo specjalistyczne	0*	0*	1*	X	X	X
	praca socjalna	95*	82*	83*	X	X	X
	interwencja kryzysowa	0*	0*	0*	X	X	X
	kontrakt socjalny	1	1	1	X	X	X
	projekt socjalny	0	0	0	X	X	X
	indywidualne programy pomocy	indywidualny program wychodzenia z bezdomności	0	0	0	X	X
indywidualny program zatrudnienia socjalnego (CIS)		0	0	0	X	X	X
wspieranie rodziny i piecza zastępcza	wspieranie rodziny przez asystenta rodziny (liczba asystentów rodziny)	9* (1)	9* (1)	12* (1)	X	X	X
	liczba dzieci w pieczy zastępczej/odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej (w zł)	(16) 34.640	(21) 52.341	(26) 65.524	X	X	X

*liczba rodzin

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie.

Spośród świadczeń pieniężnych najczęściej udzielaną formą pomocy w latach 2017-2019 był zasiłek stały i okresowy. Zasiłek stały przysługuje osobie niezdolnej do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności jeśli wypełnia kryterium dochodowe. Z kolei zasiłek okresowy przyznawany jest w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. W analizowanym okresie liczba osób objętych zasiłkiem stałym utrzymywała się na zbliżonym poziomie (53 w 2017 r., po 56 w latach 2018-2019), a liczba osób, którzy otrzymali zasiłki stałe, zmniejszała się z roku na rok (z 62 w 2017 r. do 52 w 2019 r.).

Dominujący rodzaj pomocy niepieniężnej stanowił z kolei posiłek, który był wsparciem udzielanym głównie dzieciom w ramach wieloletniego programu wspierania finansowego gmin w zakresie dożywiania „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” realizowanego w latach 2017-2018 oraz „Posiłek w szkole i w domu” w 2019 r. Nowy program na lata 2019-2023 zakłada wsparcie finansowe gmin w udzieleniu pomocy w formie posiłku, świadczenia pieniężnego w postaci zasiłku celowego na zakup posiłku lub żywności oraz świadczenia rzeczowego w postaci produktów żywnościowych. Program „Posiłek w szkole i w domu” zapewnia pomoc zarówno osobom starszym, niepełnosprawnym, o niskich dochodach, jak i dzieciom, które wychowują się w rodzinach znajdujących się w trudnej sytuacji. Istotnym elementem Programu jest zapewnienie dzieciom i młodzieży w wieku szkolnym gorącego posiłku przygotowanego w stołówce szkolnej. W 2019 roku liczba osób objętych posiłkiem była niższa niż w latach 2017-2018 (po 149 w latach 2017-2018 r., 135 w 2019 r.).

Ważną formą wsparcia niepieniężnego w latach 2017-2019 było także pokrywanie kosztów pobytu mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej. Ich liczba była podobna (12 w 2017 r., 11 w 2018 r., 12 w 2019 r.).

Wśród usług najistotniejszą rolę odgrywała praca socjalna mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych i tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. W latach 2018-2019 liczba rodzin, które objęto pracą socjalną, była niższa niż w 2017 roku (95 w 2017 r., 82 w 2018 r., 83 w 2019 r.) Wśród usług istotne znaczenie miały usługi opiekuńcze. Liczba osób nimi objętych była zbliżona (6 w 2017 r., 8 w 2018 r., 7 w 2019 r.).

W analizowanym okresie Ośrodek realizował również zadania z zakresu wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej. W latach 2017-2019 z rodzinami wymagającymi wsparcia pracował 1 asystent rodziny. W latach 2017-2018 pod opieką asystenta pozostawało po 9 rodzin, a w 2019 roku – 12. Środki na pokrycie kosztów związanych z zatrudnieniem asystenta rodziny zostały pozyskane w ramach Programu „Asystent rodziny i koordynator pieczy zastępczej”. Gmina ponosiła również odpłatność za pobyt dzieci z gminy w pieczy zastępczej (za 16 w 2017 r., za 21 w 2018 r., za 26 w 2019 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Dzieci z gminy umieszczone w pieczy zastępczej w latach 2017-2019

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
dzieci umieszczone w pieczy zastępczej ogółem	16	21	26
liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	0	1	4
liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej	16	20	22

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie.

W latach 2017-2019 OPS realizował także zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, będąc odpowiedzialnym za obsługę organizacyjno-techniczną Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, a także delegując do niego swoich pracowników. W 2019 roku do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęły 24 Niebieskie Karty, tj. więcej niż w roku poprzednim (17), ale mniej niż w 2017 roku (27). Działania Zespołu koncentrowały się na diagnozowaniu problemu, inicjowaniu interwencji w środowisku oraz opracowywaniu i realizacji planu pomocy.

W analizowanym okresie Ośrodek realizował również zadanie wynikające z ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci, przyznając świadczenia wychowawcze. W 2019 roku liczba rodzin, którym przyznano świadczenie, była wyższa niż w latach 2017-2018 (801 w 2017 r., 770 w 2018 r., 1.103 w 2019 r.), co wynika ze zmiany przepisów, które od 1 lipca 2019 roku umożliwiły pobieranie świadczenia również na pierwsze dziecko w rodzinie.

W latach 2017-2019 OPS zajmował się również przyznawaniem świadczeń rodzinnych, których ogólna liczba zmniejszyła się z roku na rok (z 16.111 w 2017 r. do 14196 w 2019 r.), podobnie jak liczba wypłaconych zasiłków rodzinnych

i dodatków do zasiłków (z 12.754 w 2017 r. do 10.764 w 2019 r.) oraz zasiłków pielęgnacyjnych (z 2.375 w 2017 r. do 2.318 w 2019 r.). Jednocześnie stale zwiększała się liczba wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych (z 332 w 2017 r. do 355 w 2019 r.).

Dane szczegółowe na temat przyznanych w gminie świadczeń rodzinnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2017-2019

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych			
liczba świadczeń	12.754	11.468	10.764
zasiłek pielęgnacyjny			
liczba świadczeń	2.375	2.352	2.318
świadczenia pielęgnacyjne			
liczba świadczeń	332	352	355
specjalny zasiłek opiekuńczy			
liczba świadczeń	252	293	278
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka			
liczba świadczeń	71	65	76
świadczenie rodzicielskie			
liczba świadczeń	327	381	405
ogółem			
liczba świadczeń	16.111	14.911	14.196
zasiłek dla opiekuna			
liczba świadczeń	245	176	129
jednorazowe świadczenie w wysokości 4.000 zł			
liczba świadczeń	3	0	0

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie.

W analizowanym okresie OPS przyznawał również zasiłek dla opiekunów osób niepełnosprawnych. Przysługuje on osobom, które utraciły prawo do świadczenia pielęgnacyjnego z dniem 1 lipca 2013 roku w związku z wygaśnięciem z mocy prawa (na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 roku o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2012 r., poz. 1548) decyzji przyznającej prawo do świadczenia pielęgnacyjnego.

W latach 2017-2019 OPS wypłacił odpowiednio 245, 176 i 129 zasiłków dla opiekuna na łączną kwotę odpowiednio 126.694, 92.657 i 79.560 zł.

W 2017 roku Ośrodek przyznał 3 jednorazowe świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Świadczenie to przyznawane jest w oparciu o art. 10 ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, wynosi 4.000 zł i jest finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa.

Kolejną formę pomocy udzielanej przez OPS stanowiły świadczenia z funduszu alimentacyjnego, które służą wsparciu osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych. W latach 2017-2019 liczba rodzin, którym przyznano tę pomoc, ulegała wahaniom (36 w 2017 r., 31 w 2018 r., 33 w 2019 r.), a liczba świadczeń zmniejszała się z roku na rok (z 895 w 2017 r. do 692 w 2019 r.). Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2017-2019

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
liczba rodzin, którym przyznano świadczenie	36	31	33
liczba przyznanych świadczeń	895	757	692
łączna kwota wypłaconych świadczeń (w zł)	311.280	272.560	243.313

Źródło danych: Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie.

W latach 2017-2019 w gminie organizowano również roboty publiczne i prace interwencyjne adresowane do osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. W 2017 roku w ramach tego instrumentu rynku pracy zatrudniono 6, a w latach 2018-2019 po 5 klientów pomocy społecznej. Świadczyli oni prace m.in. w gminnych placówkach oświatowych oraz Przedsiębiorstwie Gospodarki Komunalnej w Cycowie.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie angażuje się również w działania środowiskowe na rzecz lokalnej społeczności – uczestniczy m.in. w organizacji zbiórek i dystrybucji żywności za pośrednictwem Banku Żywności, wyjazdów na

kolonie letnie dla dzieci, organizuje także spotkania okolicznościowe dla podopiecznych OPS-u.

Pomoc społeczna polega również na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Obejmuje ona zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. W gminie Cyców, oprócz Ośrodka Pomocy Społecznej, działa Klub Seniora, prowadzone przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz osób z Niepełnosprawnością Intelktualną Warsztaty Terapii Zajęciowej i Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy, zapewniający wychowanie, edukację i resocjalizację młodzieży niedostosowanej społecznie i zdemoralizowanej.

Dane szczegółowe na temat instytucji wsparcia w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15. Instytucje wsparcia w gminie

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Klub Seniora w Cycowie, 21-070 Cyców	Zakres oferowanych usług: placówka wsparcia dziennego oferująca zajęcia integracyjne. Kategoria klienta: osoby w wieku emerytalnym, niepełnosprawne i osamotnione.
Warsztaty Terapii Zajęciowej w Janowicy, Janowica 27, 21-070 Cyców	Zakres oferowanych usług: rehabilitacja społeczna i zawodowa, zajęcia terapeutyczne. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnością intelektualną.
Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Pogłębokich, Podgłębokie 1a, 21-070 Cyców	Zakres oferowanych usług: wychowanie, edukacja, resocjalizacja. Kategoria klienta: młodzież niedostosowana społecznie i zdemoralizowana.

Źródło danych: Urząd Gminy Cyców i Starostwo Powiatowe w Łęcznej.

Mieszkańcy mają również możliwość korzystania z oferty instytucji udzielających wsparcia poza gminą. Dane szczegółowe na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy

nazwa i adres instytucji	zakres oferowanych usług oraz kategoria klienta
Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej , ul. Staszica 9, 21-010 Łęczna	Zakres oferowanych usług: realizacja zadań powiatu z zakresu pomocy społecznej, rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, rehabilitacji społecznej oraz organizatora rodzinnej pieczy zastępczej. Kategoria klienta: mieszkańcy powiatu.
Środowiskowy Dom Samopomocy w Łęcznej , ul. Podzamcze 2, 21-010 Łęczna	Zakres oferowanych usług: podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności uczestników niezbędnych do samodzielnego życia. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnościami i zaburzeniami psychicznymi.
Środowiskowy Dom Samopomocy w Milejowie zs. w Antoniowie , Antoniów 48, 21-020 Milejów	Zakres oferowanych usług: podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności uczestników niezbędnych do samodzielnego życia. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnościami i zaburzeniami psychicznymi.
Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy , ul. Litewska 16, 21-010 Łęczna.	Zakres oferowanych usług: edukacja, wychowanie, pomoc psychologiczno-pedagogiczna, rewalidacja, wspomaganie rozwoju. Kategoria klienta: dzieci z upośledzeniem umysłowym.
Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne w Jaszczowie , Jaszczów 211a, 21-020 Milejów	Zakres oferowanych usług: pobyt całodobowy z wyżywieniem, pobyt dzienny, zajęcia terapeutyczne, pomoc psychologiczne. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnościami.
Powiatowy Zakład Aktywności Zawodowej w Łęcznej , ul. Krasnystawska 52, 21-010 Łęczna	Zakres oferowanych usług: rehabilitacja, aktywizacja zawodowa, integracja społeczna. Kategoria klienta: osoby z niepełnosprawnościami.
Zakład Opiekuńczo-Lecznicy w Puchaczowie , ul. Partyzantów 9, 21-013 Puchaczów	Zakres oferowanych usług: pielęgnacja i rehabilitacja. Kategoria klienta: osoby chore i z niepełnosprawnościami.
Placówka opiekuńczo-wychowawcza w Kijanach , Kijany 19b, 21-077 Spiczyn	Zakres oferowanych usług: całodobowa placówka socjalizacyjna; zaspakajanie podstawowych potrzeb emocjonalnych dzieci, praca na rzecz powrotu dziecka do rodziny, podtrzymywanie więzi z rodzicami, troska o zdrowie i rozwój fizyczny, psychiczny i poznawczy dzieci, przygotowanie do samodzielnego życia. Kategoria klienta: dzieci pozbawione opieki rodzicielskiej.
Schronisko dla osób bezdomnych „Markot” w Chełmie , ul. Kąpieliskowa 28, 22-100 Chełm	Zakres oferowanych usług: całodobowy pobyt, pomoc socjalna i medyczna; terapie uzależnień, grupy wsparcia. Kategoria klienta: osoby bezdomne.

<p>Schronisko dla bezdomnych mężczyzn Towarzystwa Pomocy im. Św. Brata Alberta, Koło w Świdniku, ul. Orzeszkowej 4, 21-047 Świdnik</p>	<p>Zakres oferowanych usług: całodobowy pobyt, pomoc socjalna i medyczna. Kategoria klienta: osoby bezdomne, mężczyźni.</p>
<p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Łęcznej, ul. Jana Pawła II, 21-010 Łęczna</p>	<p>Zakres oferowanych usług: udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno-pedagogicznej, logopedycznej, pomocy w wyborze zawodu i kierunku kształcenia oraz udzielanie rodzicom i nauczycielom porad związanych z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Kategoria klienta: dzieci, młodzież, pedagodzy, nauczyciele i rodzice.</p>

Źródło danych: Starostwo Powiatowe i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej, Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie.

13. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA

Przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form jego aktywności są organizacje pozarządowe. Stanowią grupę podmiotów funkcjonujących w sferze ekonomii społecznej, która poprzez działalność ekonomiczną i pożytku publicznego służy integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej oraz rozwojowi lokalnemu.

Organizacje pozarządowe pełnią istotną rolę nie tylko w konsolidacji społeczności lokalnej, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju małych i średnich miejscowości. Dobrze zorganizowane środowisko może sprzyjać aktywizowaniu nie tylko pojedynczych osób i marginalizowanych grup społecznych, ale ich lokalnego otoczenia, sprzyja budowaniu samowystarczalności społeczności lokalnych poprzez uruchomienie i wykorzystanie jej zasobów.

Współpraca samorządu lokalnego z podmiotami należącymi do sektora pozarządowego nie tylko pozwala skuteczniej i efektywniej działać na rzecz rozwoju oraz poprawy warunków i jakości życia mieszkańców, lecz również umożliwia istotne odciążenie sektora publicznego w realizacji zadań.

W gminie Cyców funkcjonuje 31 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy posiada uchwalany corocznie program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy

o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, w oparciu o który ma możliwość podejmowania z nimi współpracy. Jej głównym celem jest pełniejsze zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców oraz efektywne wykorzystanie potencjału tkwiącego z organizacjach społecznych. Do priorytetowych działań publicznych gminy w 2019 roku należały m.in. zadania z zakresu wspierania i upowszechniania kultury i sztuki, kultury fizycznej, sportu i turystyki, działania na rzecz osób w wieku emerytalnym, ochrona i promocja zdrowia, przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym, a także działalność na rzecz osób niepełnosprawnych, rodziny i macierzyństwa.

Poniższa tabela przedstawia dane szczegółowe na temat sektora pozarządowego w gminie.

Tabela 17. Organizacje pozarządowe w gminie

lp.	nazwa organizacji	adres organizacji
1.	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Polesie”	ul. Nowa 1, 21-070 Cyców
2.	Stowarzyszenie na Rzecz rozwoju oświaty i kultury wiejskiej „Jesteśmy razem” w Garbatówce	Garbatówka, 21-070 Cyców
3.	Stowarzyszenie Przyjaciół Małej szkoły w Głębokiem	Głębokie 4, 21-070 cyców
4.	Stowarzyszenie Oświatowo-Kulturalne Inicjatywa w Cycowie	ul. Chełmska 44, 21-070 Cyców
5.	Możesz osiągnąć więcej „Mów”	Pogłębokie 1a, 21-070 Cyców
6.	Towarzystwo Miłośników Ziemi Cycowskiej	ul. Chełmska 44, 21-070 Cyców
7.	Koło Gospodyń Wiejskich w Barkach	Barki, 21-070 Cyców
8.	Koło Gospodyń Wiejskich w Bekieszy	Bekiesza, 21-070 Cyców
9.	Koło Gospodyń Wiejskich w Cycowie	21-070 Cyców
10.	Koło Gospodyń Wiejskich w Janowicy	Janowica, 21-070 Cyców
11.	Koło Gospodyń Wiejskich w Kopinie	Kopin, 21-070 Cyców
12.	Koło Gospodyń Wiejskich w Małkowie	Małków, 21-070 Cyców
13.	Koło Gospodyń Wiejskich w Nowym Stręczynie	Nowy Stręczyn, 21-070 Cyców
14.	Koło Gospodyń Wiejskich w Świerszczowie	Świerszczów, 21-070 Cyców
15.	Koło Gospodyń Wiejskich w Głębokiem	Głębokie, 21-070 Cyców
16.	Koło Gospodyń Wiejskich w Malinówce	Malinówka, 21-070 Cyców
17.	Koło Gospodyń Wiejskich w Zaróbce	Zaróbka, 21-070 Cyców

18.	Koło Gospodyń Wiejskich Kolonia Garbatówka	Kolonia Garbatówka, 21-070 Cyców
19.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Oddział Rejonowy w Cycowie	ul. Chełmska 19, 21-070 Cyców
20.	Ludowy Klub Sportowy „Błękit” Cyców	ul. Chełmska 42, 21-070 Cyców
21.	Uczniowski Klub Sportowy „Amator” w Cycowie	ul. Chełmska 44, 21-070 Cyców
22.	Klub Abstynenta „Aroka” w Cycowie	ul. Nowa 1, 21-070 Cyców
23.	Ochotnicza Straż Pożarna w Cycowie	21-070 Cyców
24.	Ochotnicza Straż Pożarna w Bekieszy	Bekiesza, 21-070 Cyców
25.	Ochotnicza Straż Pożarna w Garbatówce	Garbatówka, 21-070 Cyców
26.	Ochotnicza Straż Pożarna w Głębokiem	Głębokie, 21-070 Cyców
27.	Ochotnicza Straż Pożarna w Janowicy	Janowica, 21-070 Cyców
28.	Ochotnicza Straż Pożarna w Malinówce	Malinówka, 21-070 Cyców
29.	Ochotnicza Straż Pożarna w Nowym Stręczynie	Nowy Stręczyn, 21-070 Cyców
30.	Ochotnicza Straż Pożarna w Świerszczowie	Świerszczów, 21-070 Cyców
31.	Ochotnicza Straż Pożarna w Zaróbce	Zaróbka, 21-070 Cyców

Źródło danych: Urząd Gminy Cyców.

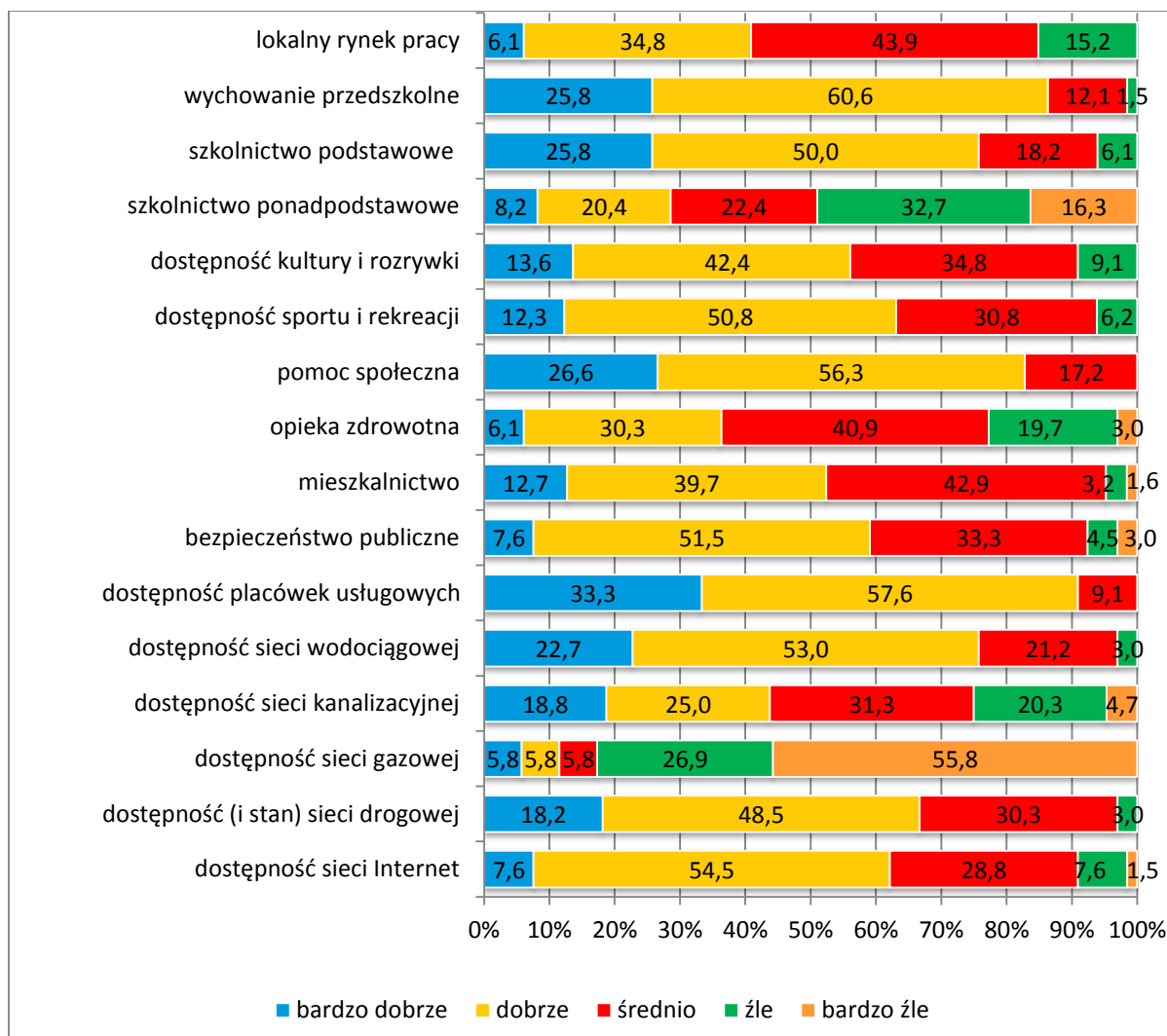
14. WYNIKI BADAŃ ANKIETOWYCH „PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU LOKALNYM”

Badania ankietowe przeprowadzone w ramach diagnozy sytuacji społecznej w gminie Cyców posłużyły identyfikacji, określeniu przyczyn i skali występujących na jej terenie problemów społecznych oraz wskazaniu działań, jakie należałoby podjąć w celu zmniejszenia ich natężenia oraz zminimalizowania ich skutków.

Badania zostały przeprowadzone przy pomocy ankiet, które zostały rozpowszechnione wśród mieszkańców gminy, w tym reprezentantów samorządu lokalnego – Wójta Gminy i jego Zastępcy, radnych, sołtysów, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli jednostek organizacyjnych gminy, m.in. placówek oświatowych, kulturalnych, sportowych i pomocy społecznej, a także przedstawicieli jednostek służby zdrowia, policji, organizacji pozarządowych i kościoła. W sumie do analizy przedłożono 66 wypełnionych anonimowo ankiet.

W pierwszym pytaniu poproszono przedstawicieli środowiska lokalnego o ocenę warunków życia w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 29. Warunki życia w gminie

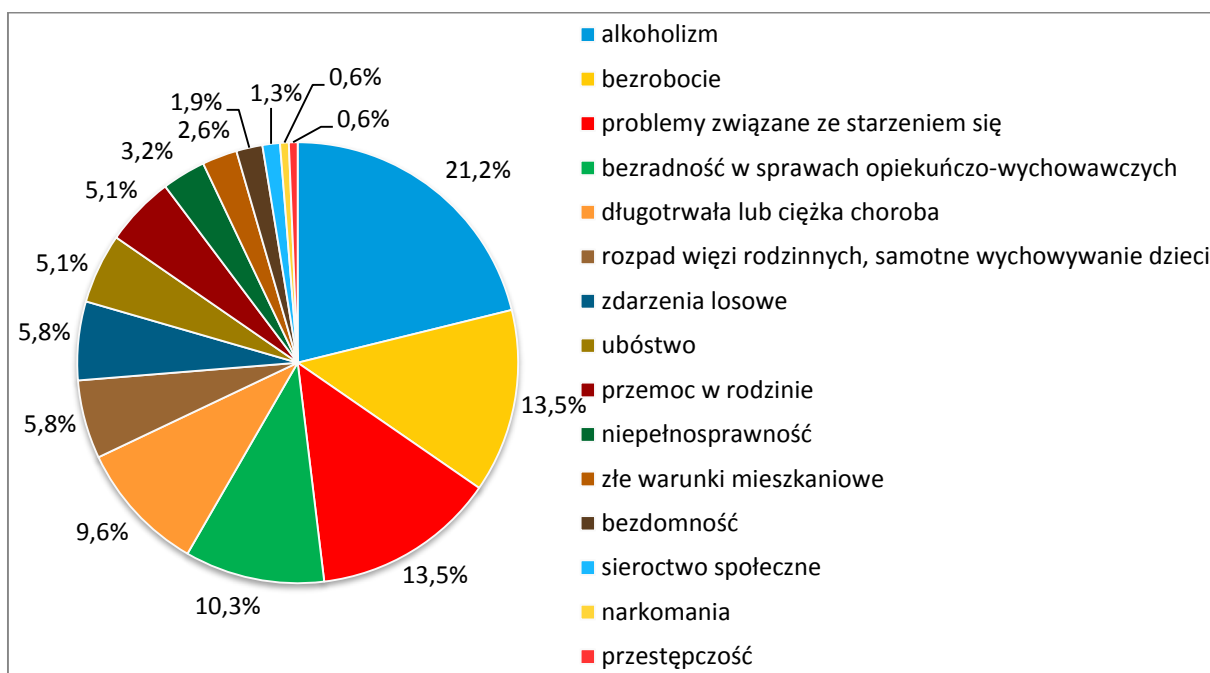
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Analizując warunki życia w gminie, przedstawiciele środowiska lokalnego najlepiej ocenili dostępność placówek usługowych (łącznie 90,9% ocen dobrych i bardzo dobrych), wychowania przedszkolnego (w sumie 86,4% ocen dobrych i bardzo dobrych) i pomoc społeczną (łącznie 82,9% ocen dobrych i bardzo dobrych).

Najgorzej ankietowani ocenili natomiast dostęp do sieci gazowej (w sumie 82,7% ocen bardzo złych i złych) i szkolnictwa ponadgimnazjalnego (łącznie 49% ocen złych i bardzo złych).

W kolejnym pytaniu zapytano badanych o problemy, które najczęściej dotyczą mieszkańców gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 30. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy

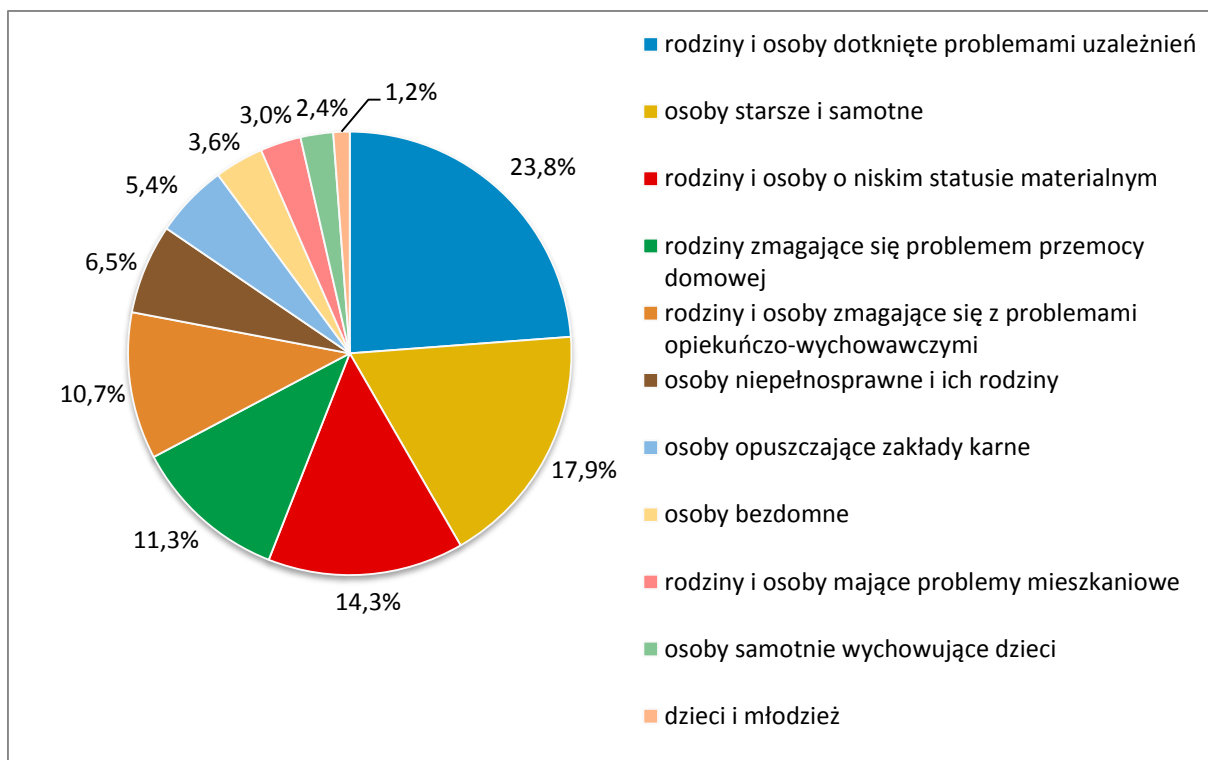

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Za problemy, który najczęściej dotykają mieszkańców gminy, respondenci uznali alkoholizm (21,1%), a także bezrobocie i problemy związane ze starzeniem się (po 13,5%).

Odpowiadając na następane pytanie, ankietowali identyfikowali grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie. Uzyskane odpowiedzi przedstawia poniższy wykres.

Wykres 31. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie

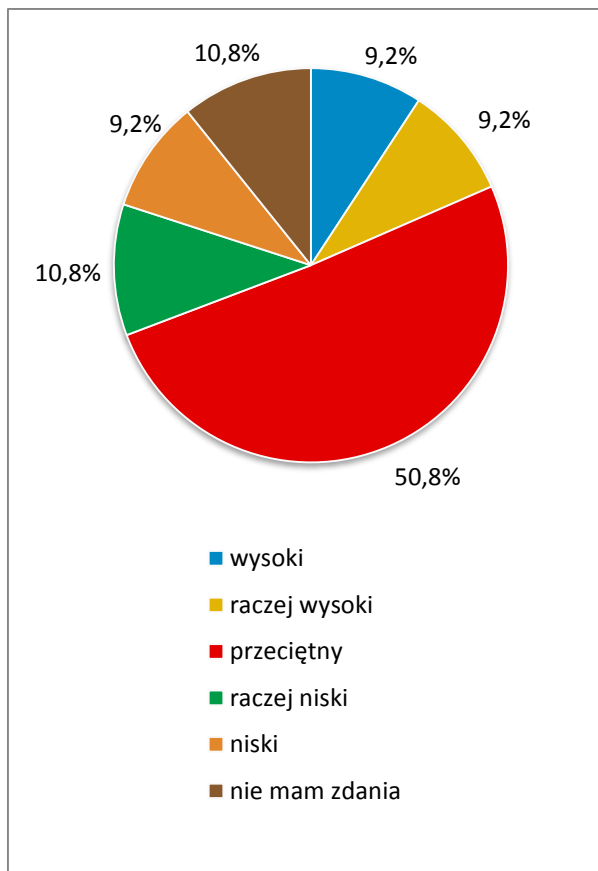

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

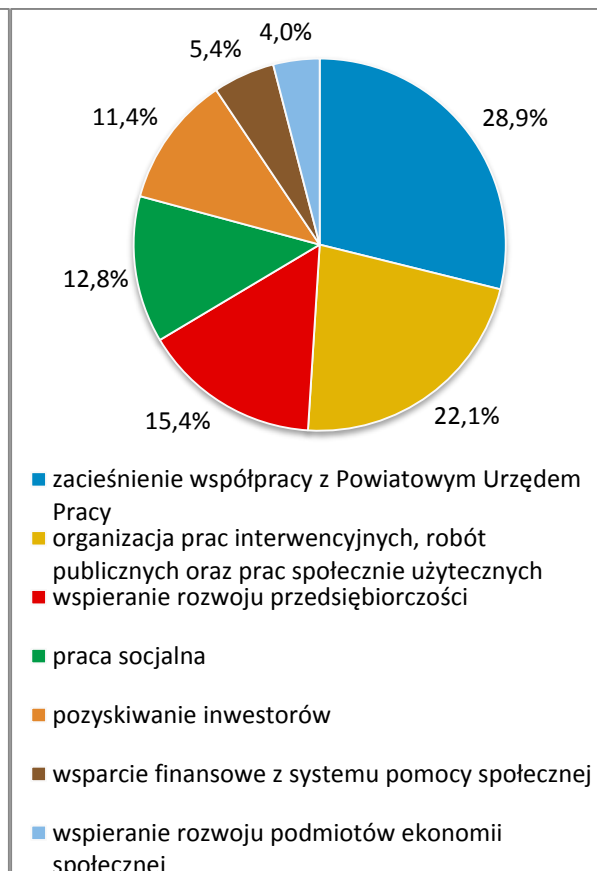
Najwięcej badanych stwierdziło, że najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym są rodziny i osoby dotknięte problemami uzależnień (23,8%), a także osoby starsze i samotne (17,9%) oraz rodziny i osoby o niskim statusie materialnym (14,3%).

W kolejnych pytaniach poproszono badanych o opinię na temat poziomu bezrobocia w gminie oraz wskazanie działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób nim dotkniętych. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 32. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?

Wykres 33. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?

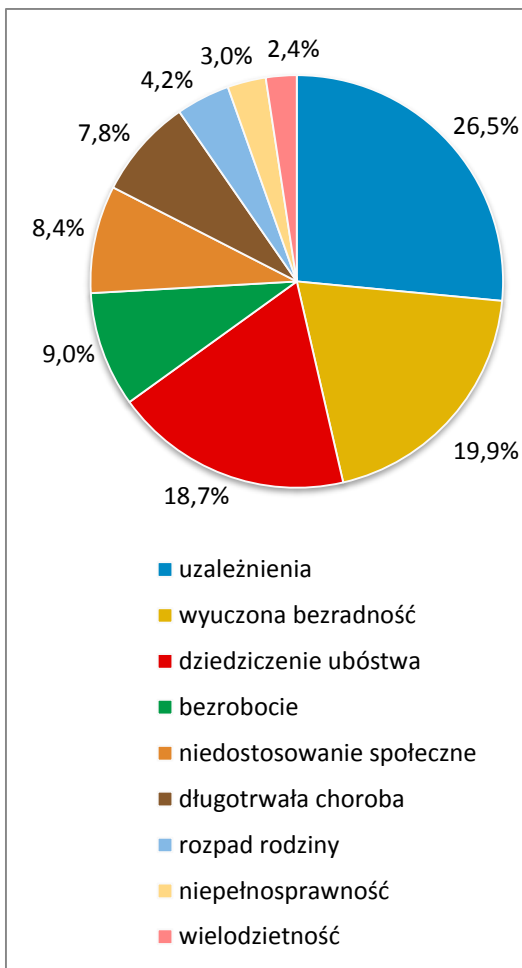
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii większości ankietowanych (50,8%) poziom bezrobocia w gminie jest przeciętny. Jednocześnie zdaniem 20% badanych jest on raczej niski lub niski.

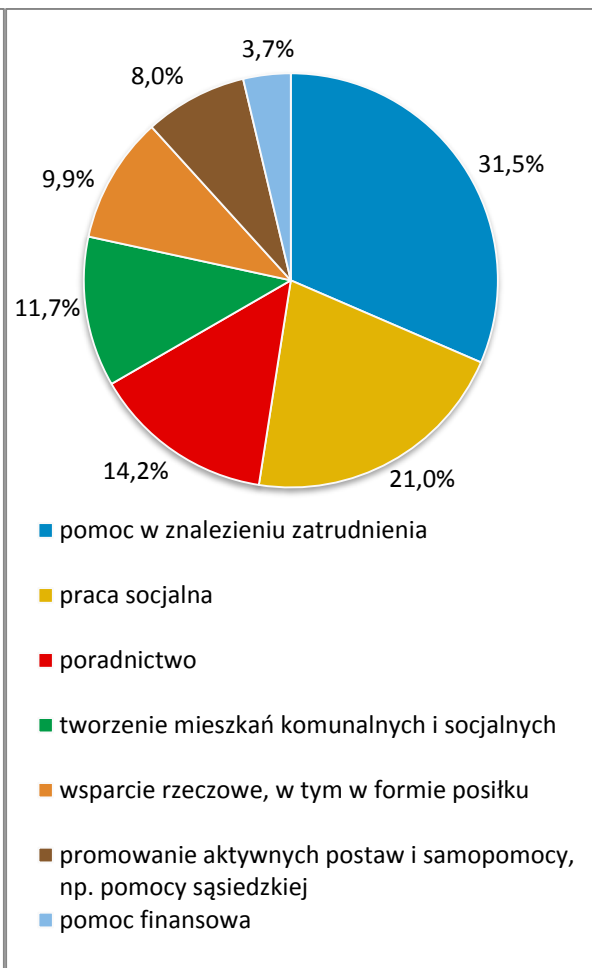
Wśród działań, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób pozostających bez pracy, respondenci najczęściej wymieniali: zacieśnianie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w celu umożliwienia osobom bezrobotnym (poprzez świadczenie poradnictwa oraz organizowanie stażu, kursów i szkoleń; 28,9%), organizowanie prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych (22,1%) oraz wspieranie przedsiębiorczości (po 15,4%).

W odpowiedzi na następne pytania ankietowani wskazali przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy oraz przedstawili propozycje działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób nim dotkniętych. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 34. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?

Wykres 35. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?

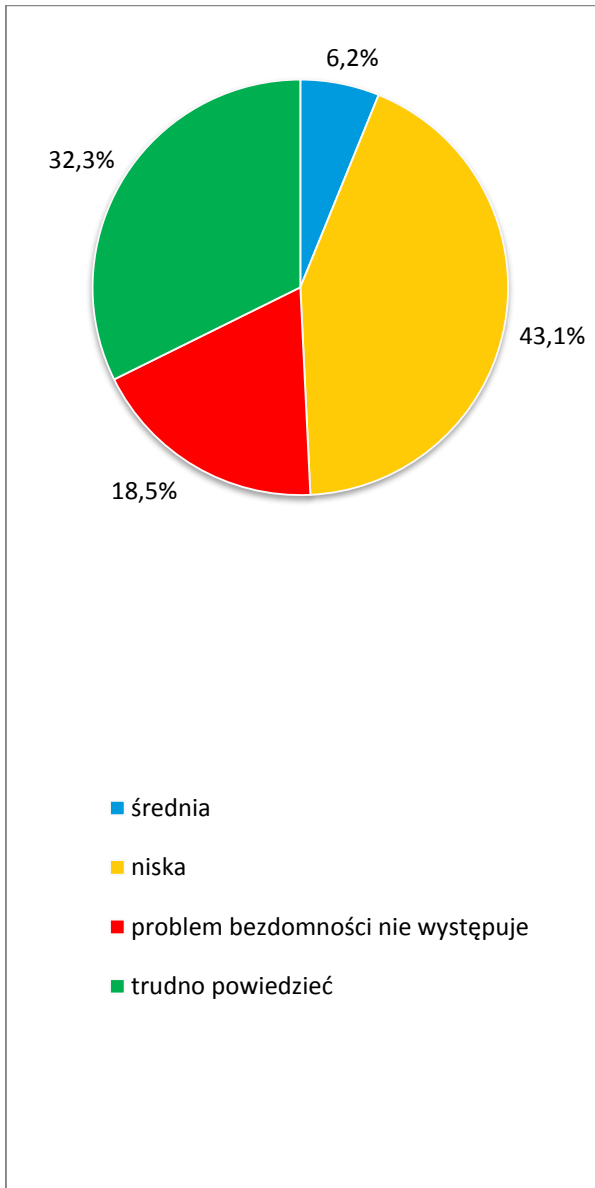
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Wśród przyczyn popadania mieszkańców gminy w ubóstwo, ankietowani najczęściej wskazywali uzależnienia (26,5%), wyuczoną bezradność (19,9%) oraz dziedziczenie ubóstwa (18,7%).

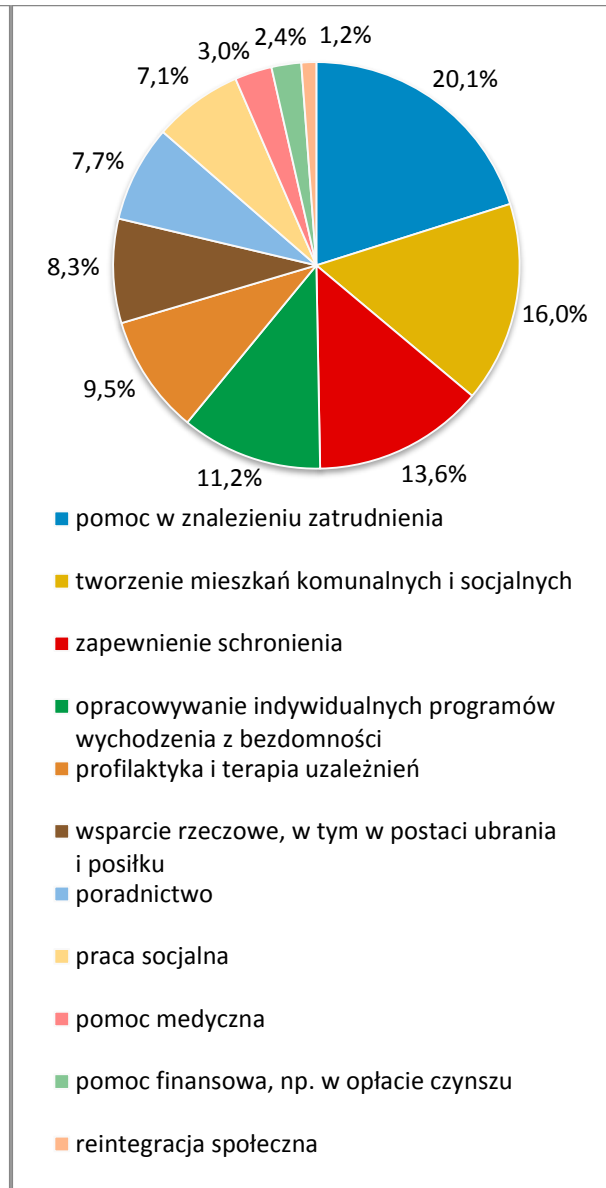
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać problemowi ubóstwa, należałoby przede wszystkim udzielać pomocy w znalezieniu zatrudnienia (31,5%), prowadzić pracę socjalną (21%) oraz świadczyć poradnictwo (14,2%).

W kolejnych pytaniach została podjęta kwestia bezdomności – poproszono badanych o opinię na temat skali tego problemu w gminie oraz wskazanie działań, które przyniosłyby największą skuteczność w jego zapobieganiu i rozwiązywaniu. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 36. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?

Wykres 37. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?

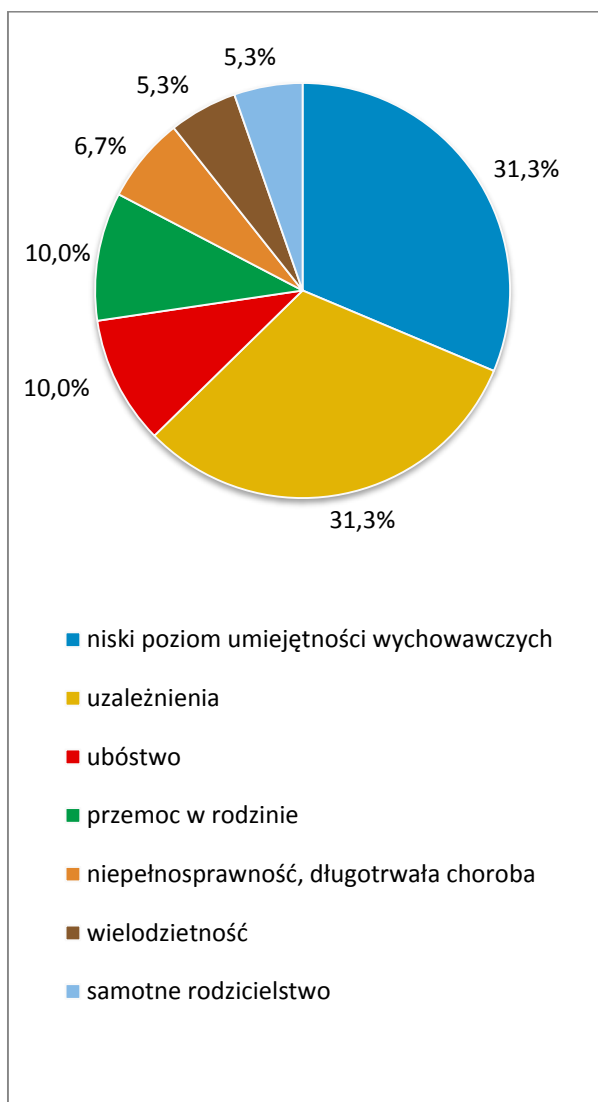
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Najwięcej respondentów (43,1%) stwierdziło, że skala bezdomności w gminie jest niska. Jednocześnie 32,3% ankietowanych nie miało w tej kwestii zdania.

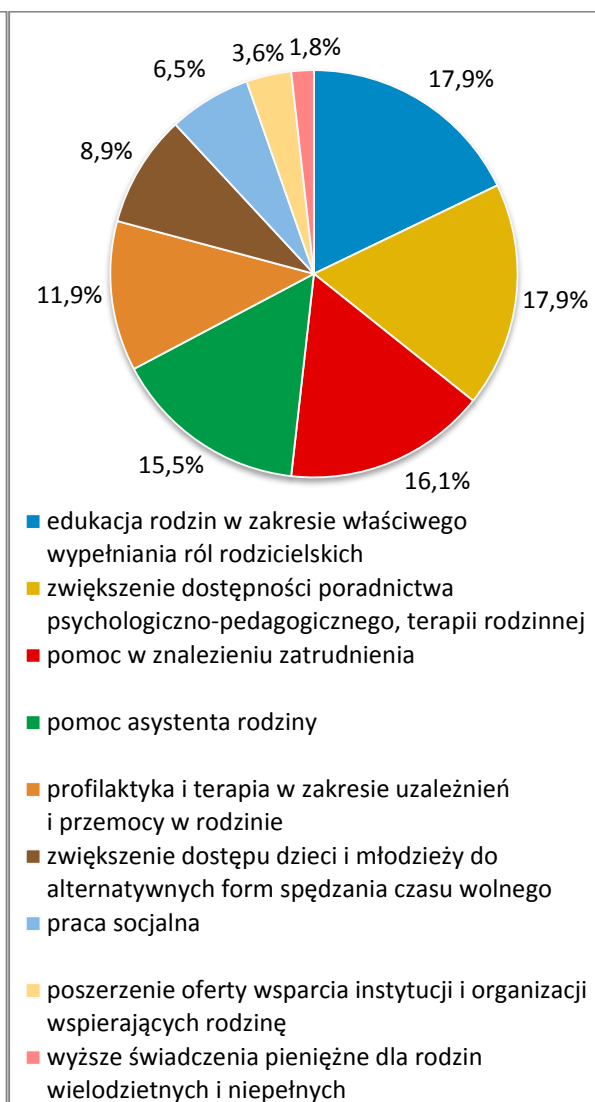
W opinii ankietowanych największe efekty w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności może przynieść udzielenie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (20,1%), tworzenie mieszkań komunalnych i socjalnych (16%) oraz zapewnienie schronienia (13,6%).

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające poznać opinie respondentów na temat przyczyn bezradności opiekuńczo-wychowawczej oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 38. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie

Wykres 39. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?

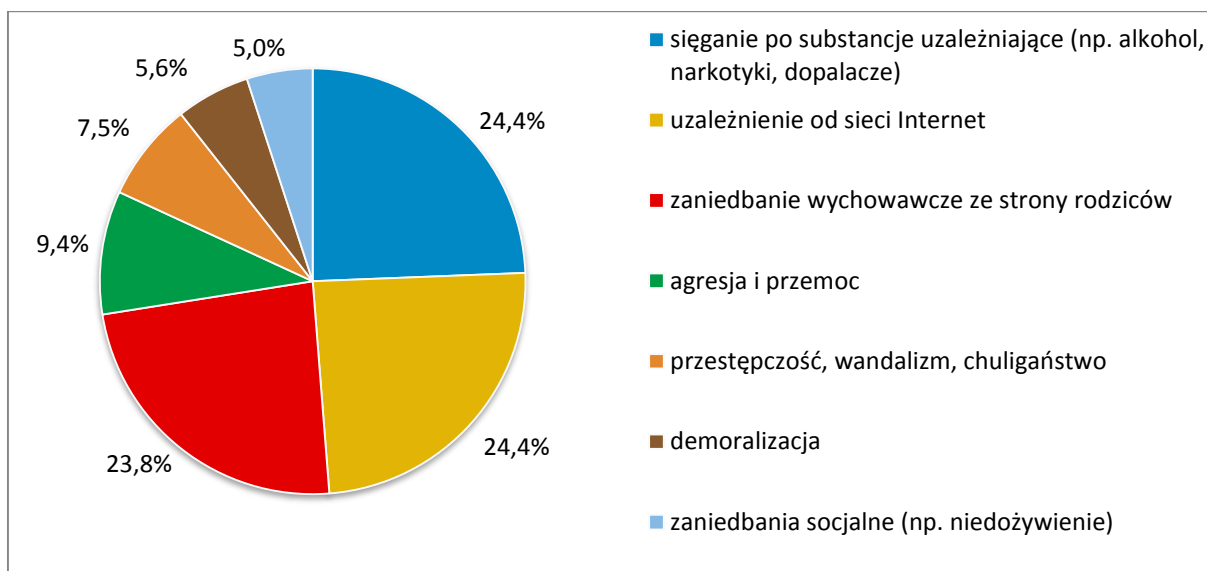
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii badanych głównymi przyczynami bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie są niski poziom umiejętności wychowawczych oraz uzależnienia (po 31,3%).

Wśród działań, których podjęcie mogłoby poprawić sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo, ankietowani najczęściej wskazywali edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, zwiększenie dostępności poradnictwa psychologiczno-pedagogicznego, terapii rodzinnej (po 17,9%), udzielanie pomocy w znalezieniu zatrudnienia (16,1%) oraz świadczenie pomocy przez asystenta rodziny (15,5%).

W uzupełnieniu odpowiedzi na poprzednie pytania, ankietowani wskazali negatywne zjawiska, na jakie najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy. Szczegóły w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Wykres 40. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?

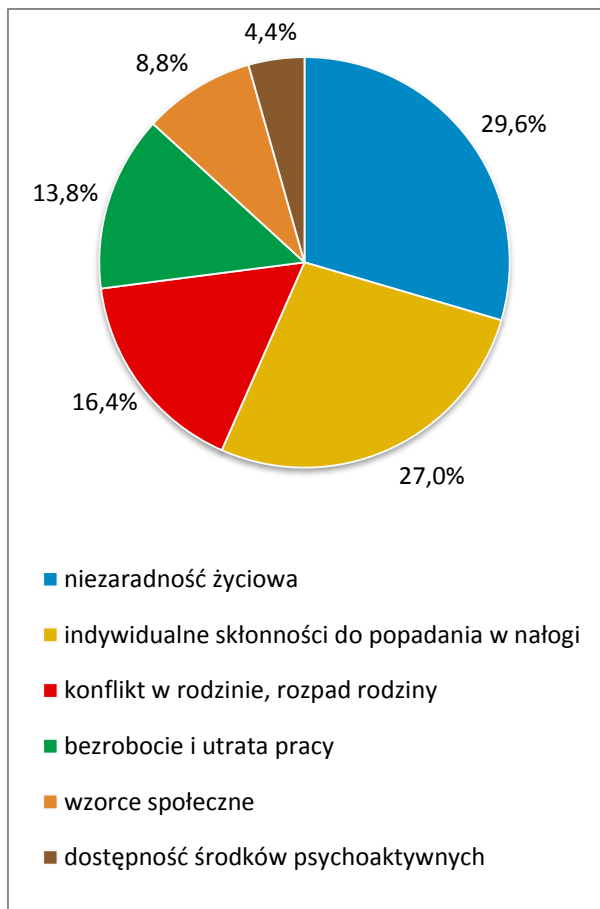

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

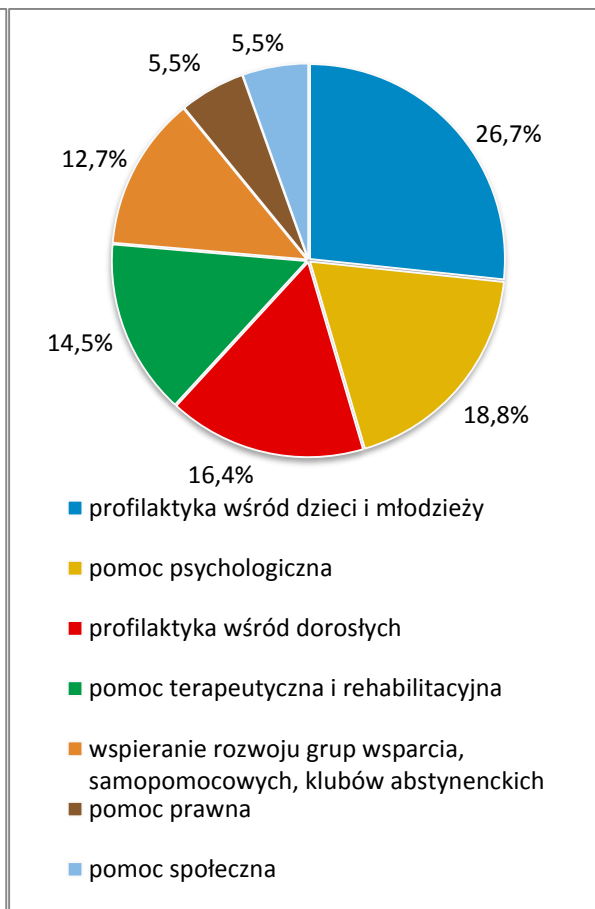
Według ankietowanych, do negatywnych zjawisk społecznych, na które najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy, należą: sięganie po substancje uzależniające, np. alkohol, narkotyki i dopalacze, oraz uzależnienie od sieci Internet (po 24,4%), a także zaniedbania wychowawcze ze strony rodziców (23,8%).

W następnych pytaniach poproszono respondentów o podanie przyczyn występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy oraz wskazanie działań, jakie powinny być podejmowane na rzecz osób i rodzin nim dotkniętych. Odpowiedzi w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 41. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy

Wykres 42. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?

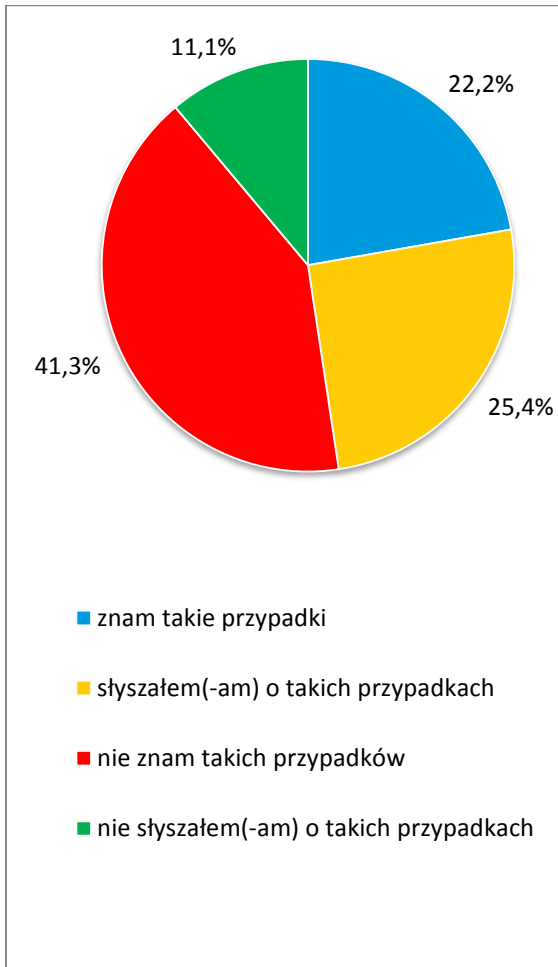
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Do zasadniczych powodów występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy badani zaliczyli niezaradność życiową (29,6%), indywidualne skłonności do popadania w nałogi (27%), a także konflikt w rodzinie i jej rozpad (16,4%).

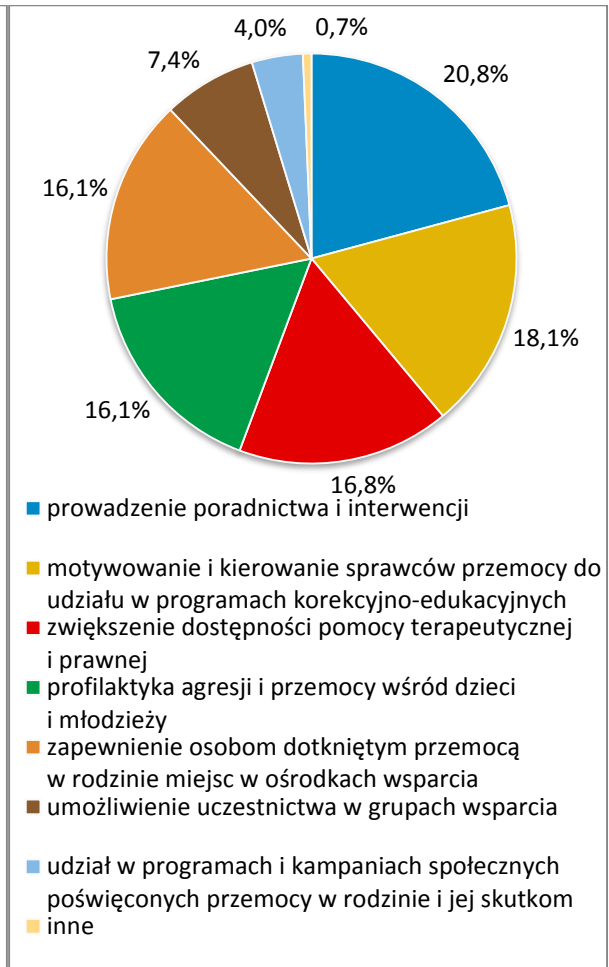
Zdaniem respondentów, podejmując działania na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin, należy przede wszystkim skupić się na prowadzeniu profilaktyki wśród dzieci i młodzieży (26,7%) oraz dorosłych (16,4%), zapewnieniu dostępu do pomocy psychologicznej (18,8%), terapeutycznej i rehabilitacyjnej (14,5%).

Następnie zapytano badanych o znajomość przypadków występowania problemu, który niejednokrotnie ma swoje źródło w uzależnieniach, tj. przemocy w rodzinie, oraz poproszono o przedstawienie działań, które byłyby najskuteczniejsze w walce z tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 43. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie w gminie

Wykres 44. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?

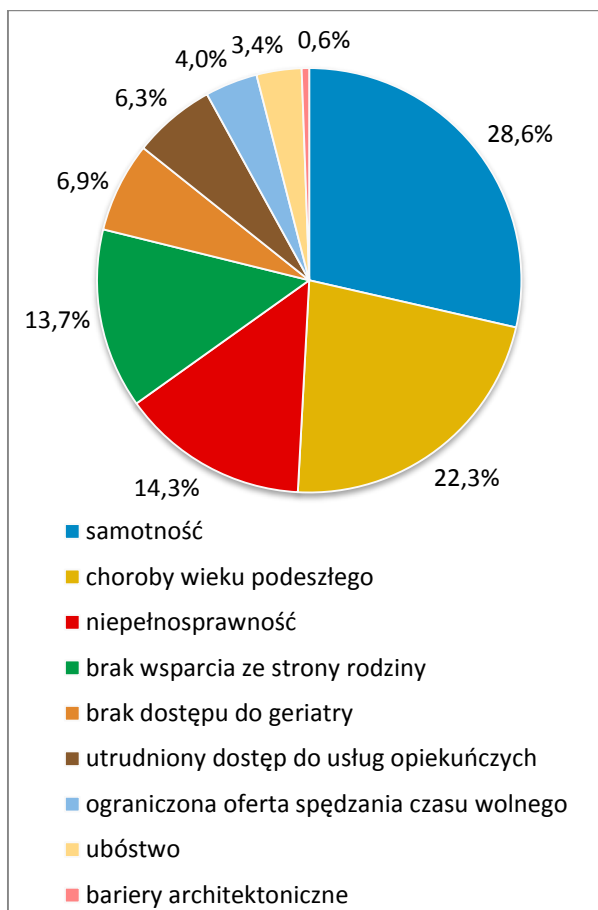
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Większość badanych (łącznie 52,4%) stwierdziła, że nie zna przypadków przemocy w rodzinie w gminie lub o nich nie słyszała. Odmiennego zdania było w sumie 47,6% ankietowanych.

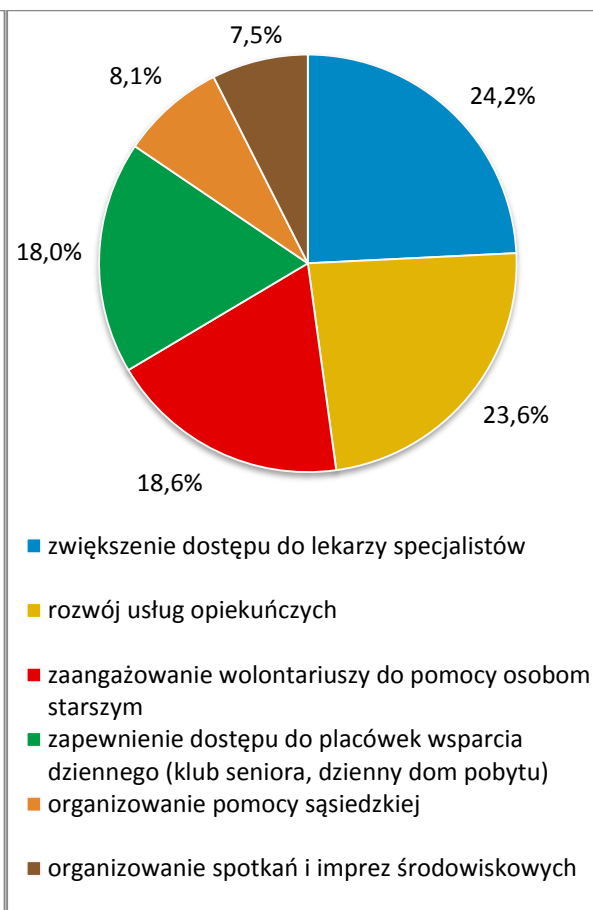
Zdaniem respondentów, by skutecznie przeciwdziałać przemocy w rodzinie, należy przede wszystkim prowadzić poradnictwo i interwencje (20,8%), motywować i kierować sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych (18,1%), zwiększyć dostępność pomocy terapeutycznej i prawnej, prowadzić profilaktykę agresji i przemocy wśród dzieci i młodzieży (17,8%) oraz zapewnić osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia (po 16,1%).

Kolejna kwestia poruszona w ankiecie dotyczyła problemów, z jakimi najczęściej zmagają się osoby starsze w gminie, oraz działań, których wdrożenie przyczyniłoby się do poprawy ich sytuacji. Udzielone przez badanych odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Wykres 45. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy

Wykres 46. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?

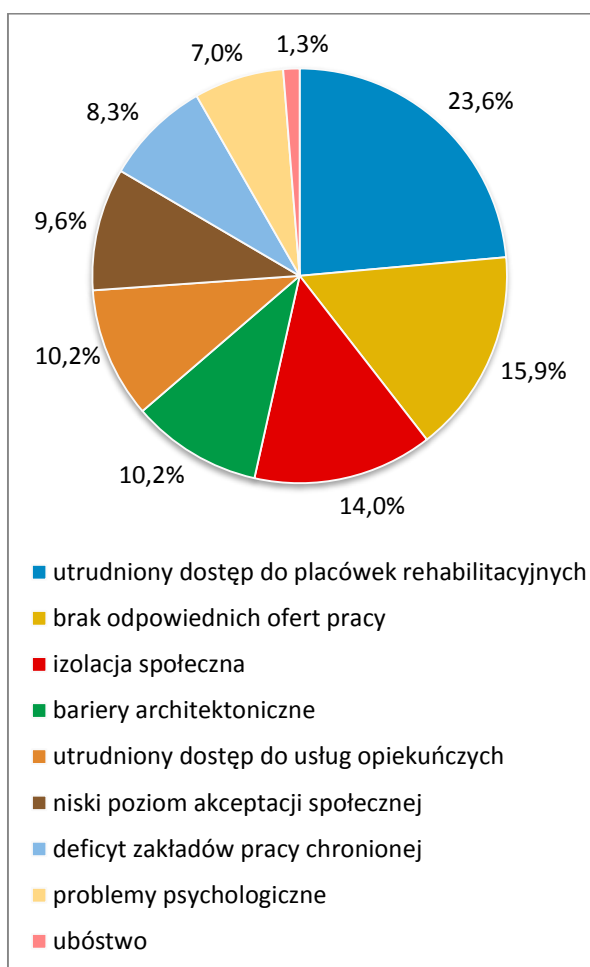
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

W opinii osób ankietowanych, problemami, które najczęściej dotykają seniorów w gminie, są samotność (28,6%) i choroby wieku podeszłego (22,3%).

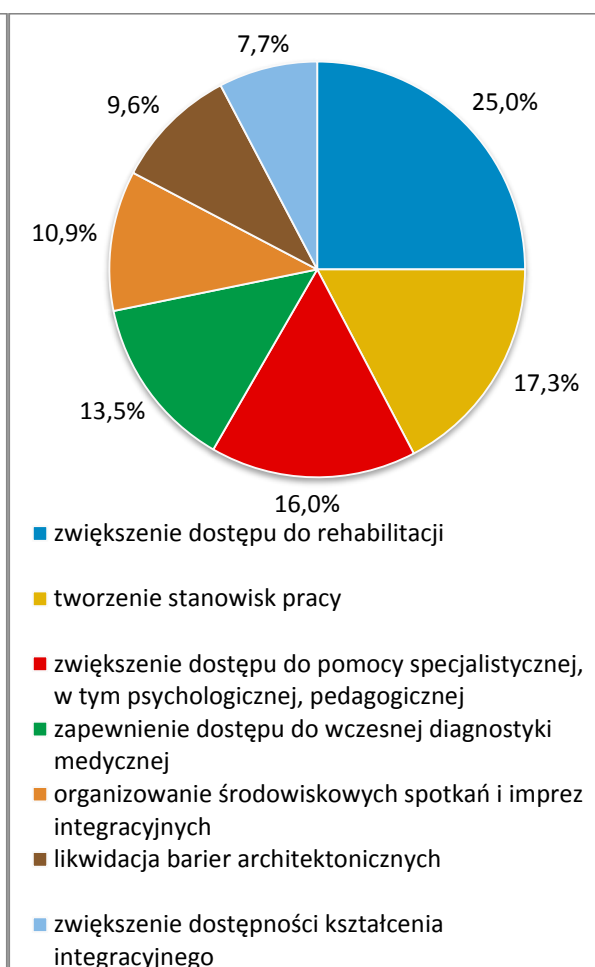
Do działań, których realizacja mogłaby się przyczynić do poprawy sytuacji seniorów w gminie, respondenci najczęściej zaliczali: zwiększenie dostępu do lekarzy specjalistów (24,2%), rozwój usług opiekuńczych (23,6%), zaangażowanie wolontariuszy do pomocy osobom starszym (18,6%) oraz zapewnienie dostępu do placówek wsparcia dziennego (klub seniora, dzienny dom pobytu; 18%).

W odpowiedzi na kolejne pytania ankietowani identyfikowali problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne w gminie, oraz wskazywali działania, których podjęcie pozwoliłoby na pełniejszy ich udział w życiu społecznym. Szczegóły w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

Wykres 47. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy

Wykres 48. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

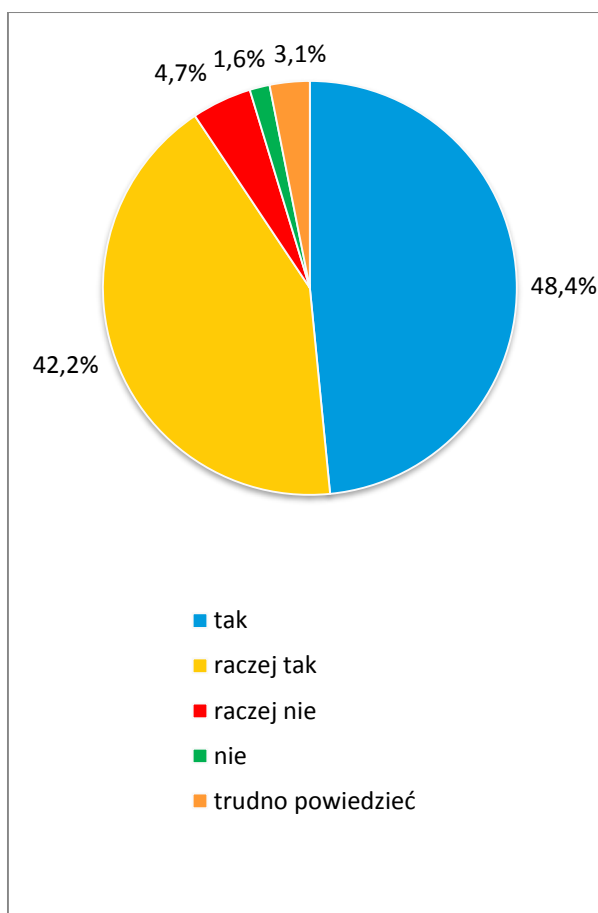
Według badanych problemami, z którymi najczęściej zmagają się osoby dotknięte niepełnosprawnością z gminy, są: utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (23,6%), brak odpowiednich ofert pracy (15,9%) oraz izolacja społeczna (14%).

W opinii ankietowanych, działania, które umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym, powinny skupiać się na

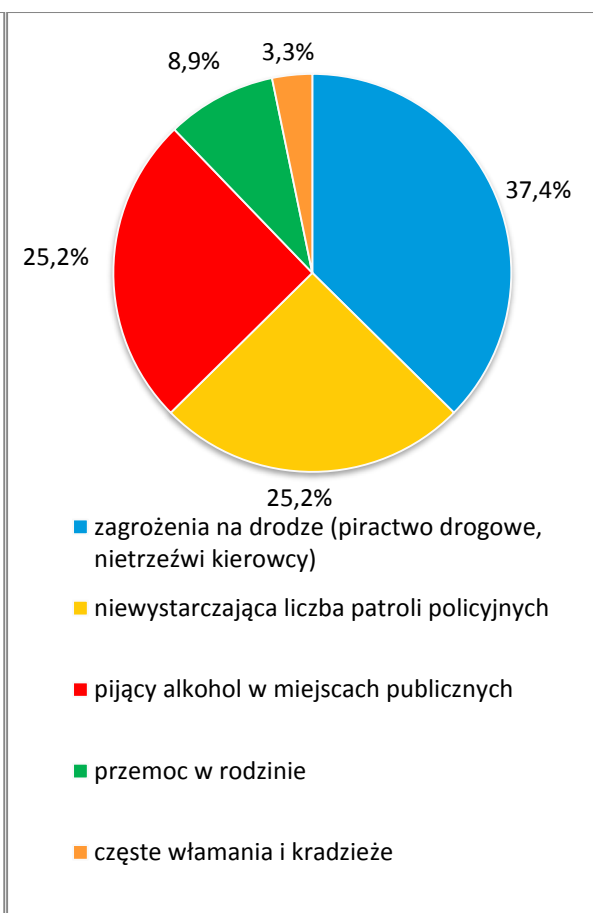
zwiększeniu dostępu do rehabilitacji (25%), tworzeniu stanowisk pracy (17,3%) oraz zwiększeniu dostępu do pomocy specjalistycznej, w tym psychologicznej, pedagogicznej (16%).

W ostatnich pytaniach podjęto temat stanu bezpieczeństwa w gminie – poczucia bezpieczeństwa, przyczyn jego braku oraz działań, które wpłynęłyby na jego zwiększenie. Szczegóły w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

Wykres 49. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?

Wykres 50. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

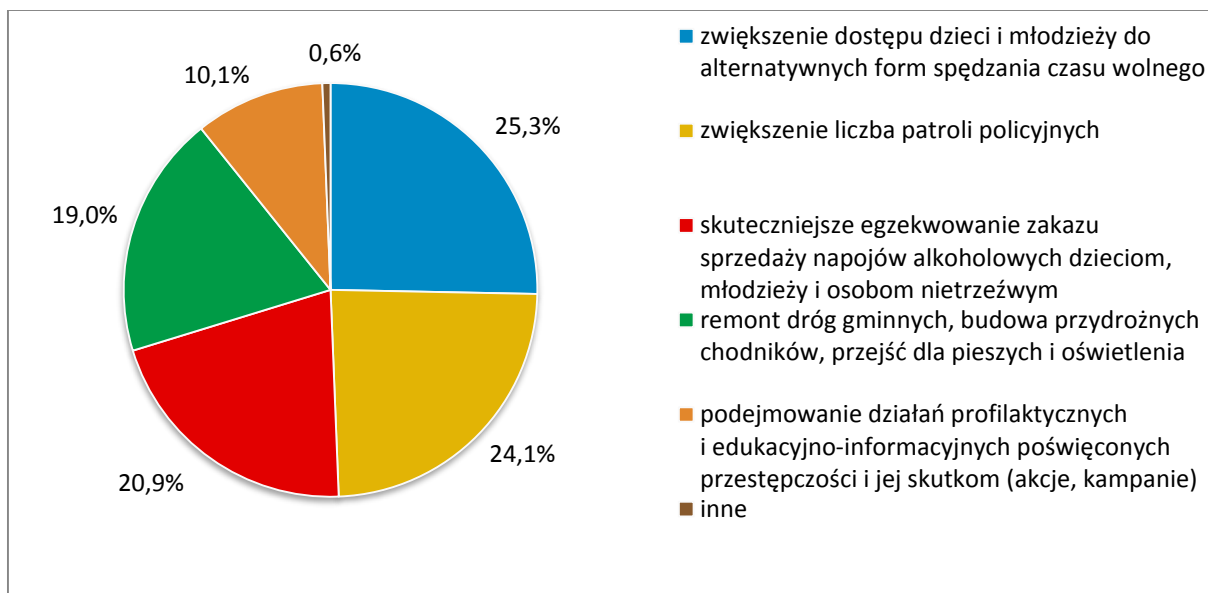
Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (łącznie 90,6%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Jedynie 6,3% badanych było odmiennego zdania.

Wśród przyczyn braku bezpieczeństwa respondenci najczęściej wskazywali zagrożenia na drodze (piractwo drogowe, nietrzeźwi kierowcy; 37,4), a także

niewystarczającą liczbę patroli policyjnych oraz osoby pijące alkohol w miejscach publicznych (po 25,2%).

Wykres 51. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?

Źródło danych: Badania ankietowe przeprowadzone w środowisku lokalnym.

Zdaniem ankietowanych na poprawę bezpieczeństwa publicznego w gminie w największym stopniu wpłynęłyby takie działania, jak: zwiększenie dostępu dzieci i młodzieży do alternatywnych form spędzania czasu wolnego (25,3%), zwiększenie liczby patroli policyjnych (24,1%), skuteczniejsze egzekwowanie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych dzieciom, młodzieży i osobom nietrzeźwym (20,9%) oraz remont dróg gminnych, budowa przydrożnych chodników, przejść dla pieszych i oświetlenia (19%).

15. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest heurystyczną techniką analityczną służącą uporządkowaniu posiadanych informacji. W przypadku strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu pomocy społecznej oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje, oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności

lokalnej. Analizę SWOT przeprowadzoną na potrzeby niniejszego dokumentu przedstawiono poniżej.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ niska stopa bezrobocia i spadek liczby bezrobotnych ▪ bliskość dużych zakładów pracy (szczególnie dla mężczyzn) ▪ działalność władz gminy ukierunkowana na rozwój i wzrost poziomu życia mieszkańców ▪ zachęcanie inwestorów do tworzenia w gminie nowych miejsc pracy ▪ podejmowanie we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy skutecznych działań na rzecz ograniczenia bezrobocia ▪ upowszechnianie ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy i szkoleniach, o usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach ▪ informowanie bezdomnych o przysługującym im prawach i dostępnych formach pomocy ▪ istnienie warunków do prowadzenia efektywnej pracy socjalnej ▪ wspieranie rodzin ze strony asystenta rodziny ▪ dobra dostępność opieki przedszkolnej i szkolnictwa podstawowego ▪ funkcjonowanie w gminie żłobka 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ przewaga kobiet w ogóle bezrobotnych ▪ niewystarczające zasoby mieszkań komunalnych i socjalnych w gminie ▪ brak indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności ▪ niewystarczający dostęp do poradnictwa specjalistycznego ▪ brak grup i ośrodków wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci ▪ niewystarczający dostęp do placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży ▪ brak możliwości kontynuowania w gminie nauki na poziomie ponadpodstawowym ▪ niewystarczająca liczba miejsc spotkań dla młodzieży ▪ niewystarczający poziom koordynacji działań podmiotów wspierających rodziny i dzieci ▪ niewystarczająca dostępność specjalistycznej opieki zdrowotnej, w tym do opieki geriatrycznej ▪ niedostateczny dostęp rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej,

▪ wspieranie dzieci z rodzin ubogich poprzez dożywianie▪ organizowanie wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży▪ działalność Domu Kultury, Biblioteki Publicznej i świetlic wiejskich▪ duża liczba przedsięwzięć kulturalnych▪ infrastruktura służąca spędzaniu czasu wolnego oraz nowe inwestycje publiczne sprzyjające uprawianiu sportu i rekreacji▪ wnikliwa diagnoza problemu uzależnień▪ wysoki budżet na profilaktykę i przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii▪ zapewnianie osobom uzależnionym dostępu do wsparcia psychologa▪ działalność GKRPA, Zespołu Interdyscyplinarnego, Klubu Abstynenta „Aroka”▪ prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie▪ współpraca międzyinstytucjonalna w udzielaniu pomocy osobom dotkniętym problemem przemocy▪ realizacja procedury „Niebieskie Karty”▪ świadczenie w gminie usług opiekuńczych	psychospołecznej i prawnej;brak w gminie punktu konsultacyjnego dla osób dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie▪ niewystarczające działania profilaktyczne, informacyjne, edukacyjno-szkoleniowe w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie▪ brak w gminie grupy wsparcia i mieszkań chronionych dla ofiar przemocy w rodzinie▪ niewystarczająca liczba pracowników świadczących usługi opiekuńcze▪ niewystarczająca liczba osób świadczących opiekę i wsparcie osobom niepełnosprawnym▪ brak w gminie grup i ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych▪ brak całodobowego wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania▪ brak dostępu do kształcenia integracyjnego w gminie▪ brak możliwości kontynuowania aktywności zawodowej przez osoby starsze▪ istnienie w gminie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie

▪ funkcjonowanie w gminie Klubu Seniora, Kół Gospodyń Wiejskich, Oddziału Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów▪ podejmowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych▪ istnienie bazy rehabilitacyjnej w gminie▪ dobrze wykwalifikowana i odpowiednia do potrzeb kadra OPS-u▪ odpowiednia jakość obsługi klienta pomocy społecznej▪ odpowiednie finansowanie systemu pomocy społecznej w gminie▪ funkcjonowanie w gminie podmiotów ekonomii społecznej▪ pozyskanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej, (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) i posiadanie kompetencji w tym zakresie▪ różnorodny, prężnie działający sektor pozarządowy w gminie; podejmowanie z nim współpracy, w tym w zakresie świadczenia usług dla osób starszych	▪ zbyt mała grupa osób aktywnych; niski poziom zaangażowania w pracę społeczną▪ deficyt organizacji pozarządowych wspierających rodziny i angażujących dzieci i młodzież do prowadzonych działań▪ nierozwinięty wolontariat w gminie, w tym wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozyskiwanie inwestorów i tworzenie nowych miejsc pracy ▪ rozwój turystyki, w tym agroturystyki ▪ duży potencjał inwestorów w regionie ▪ aktywność osób bezrobotnych w poszukiwaniu pracy ▪ skuteczniejsze pozyskiwanie środków finansowych, m.in. z programów krajowych oraz funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej ▪ dostęp do europejskich rynków pracy ▪ wspieranie zatrudnienia osób bezrobotnych w ramach robót publicznych i prac interwencyjnych ▪ wzrost minimalnego wynagrodzenia ▪ dostępność programów rządowych „500+” i „300+” ▪ aktywna praca na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży ▪ poprawa komunikacji i współdziałania podmiotów zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży ▪ rozwój budownictwa socjalnego ▪ zwiększająca się świadomość społeczna na temat problemów uzależnień i przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ występowanie w gminie zjawiska dziedziczenia bezrobocia ▪ ubóstwo wśród części mieszkańców gminy ▪ bierność i apatia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym ▪ nasilanie się postaw roszczeniowych ▪ niska efektywność działań w obszarze aktywizacji bezrobotnych i zwiększenia ich konkurencyjności na rynku pracy ▪ ograniczone możliwości znalezienia zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez kończącą edukację młodzież ▪ wysokie świadczenia socjalne powodujące zaniechanie pracy ▪ nieatrakcyjne wynagrodzenia oferowane przez potencjalnych pracodawców ▪ wzrost poziomu bezrobocia w kraju i spadek dynamiki w gospodarce spowodowany epidemią Covid-19 ▪ kryzys rodziny i rozluźnienie więzi rodzinnych ▪ niedostateczne wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez rodziców ▪ niedostateczne zaangażowanie rodziców i placówek oświatowych w wychowanie i kształtowanie dzieci i młodzieży

- możliwość uzyskania przez osoby starsze pomocy ze strony rodziny
- rozwijanie nowych form aktywności wśród seniorów i osób z niepełnosprawnościami i uwzględnianie ich potrzeb w planowanych działaniach
- propagowanie zdrowego i aktywnego stylu życia
- przełamywanie stereotypu myślenia na temat starości
- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych
- zaangażowanie pracowników socjalnych w skuteczną pomoc osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie
- zmieniający się na korzyść wizerunek sektora pomocy społecznej
- podnoszenie kwalifikacji przez pracowników OPS-u
- rozwój sektora pozarządowego i wzrost jego zaangażowania w działaniach na rzecz rodzin i dzieci
- realizacja programów i projektów służących aktywizacji mieszkańców, w tym na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych
- rosnąca wśród mieszkańców, przedstawicieli instytucji i organizacji świadomość potrzeby współpracy na szczeblu lokalnym
- występowanie czynników zakłócających funkcjonowanie rodzin: uzależnień, bezrobocia, ubóstwa, przemocy w rodzinie, rozpadu więzi rodzinnych
- niekontrolowany dostęp dzieci i młodzieży do sieci Internet, telefonów, tabletów
- negatywne wzorce zachowań i ich powielanie
- relatywnie niska liczba osób wyleczonych z uzależnień; niechęć osób uzależnionych do podejmowania leczenia, a osób współuzależnionych do współpracy
- obniżanie się wieku inicjacji alkoholowej i narkotykowej
- coraz większy dostęp do używek
- ukryty charakter przemocy w rodzinie
- obojętność społeczna wobec przemocy w rodzinie
- zwiększająca się liczba osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych
- słaba integracja osób starszych i niepełnosprawnych
- funkcjonowanie negatywnego wizerunku osoby starszej w świadomości społecznej i mediach jako roszczeniowej i oczekującej pomocy

▪ zacieśnianie współpracy pomiędzy podmiotami pomocowymi na rzecz integracji społecznej▪ wzrost aktywności obywatelskiej i poczucia sprawstwa w kwestiach lokalnych▪ rozwój wolontariatu	▪ stereotypowe postrzeganie osób niepełnosprawnych przez społeczeństwo▪ składanie obowiązku rozwiązywania problemów osób niepełnosprawnych głównie na barki systemu pomocy społecznej▪ występowanie zjawiska migracji osób młodych do większych jednostek administracyjnych▪ rosnący zakres obowiązków służb pomocowych, w tym zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie▪ zagrożenie wypaleniem zawodowym wśród pracowników pomocy społecznej▪ nieprecyzyjne rozwiązania prawne i ich nadmiar▪ biurokracja w pomocy społecznej

16. WNIOSKI Z DIAGNOZY

Przeprowadzona w kilkunastu obszarach diagnoza sytuacji społecznej w gminie Cyców, pozwoliła na zidentyfikowanie najważniejszych problemów oraz wyzwań, przed którymi w najbliższych latach stanie samorząd lokalny. Zaliczono do nich:

- utrzymująca się i relatywnie wysoka liczba rodzin zmagających się z trudnościami w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz wymagających ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- zwiastujący proces starzenia się społeczności lokalnej i zwiększający ryzyko chorób i niepełnosprawności stały wzrost liczby osób starszych, któremu towarzyszy spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym;

- rozwijanie systemu pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej;
- dalsze wspieranie osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej i wymagających aktywizacji zawodowej,
- zaspokajanie potrzeb w zakresie ochrony zdrowia, w tym zwiększenie dostępu do specjalistycznej opieki zdrowotnej;
- utrzymanie poziomu bezpieczeństwa publicznego, m.in. poprzez kontynuowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych poświęconych przestępczości;
- wzmacnianie lokalnych służb społecznych oraz rozwijanie i zacieśnienie współpracy z sektorem obywatelskim.

Wyniki diagnozy, po ich nałożeniu na kompetencje samorządu gminnego, posłużyły do sformułowania misji oraz wyznaczenia celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań niezbędnych do podjęcia w latach 2021-2027. Wdrożenie zaplanowanych przedsięwzięć powinno przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców gminy, zmniejszenia skali występujących problemów społecznych oraz zminimalizowania ich skutków społecznych. Inicjatywy te zostały ujęte w poniżej przedstawionych obszarach.

1. **Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju:** pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju;
2. **Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania:** zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej, a także ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych;
3. **Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej:** udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie, a także zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia;

4. **Stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego:** poprawa jakości życia osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej, wspieranie osób wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy;
5. **Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie:** przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich, oraz podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości;
6. **Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego:** rozwijanie sektora pomocy społecznej oraz wzmacnianie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

III. MISJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Misją samorządu gminy Cyców w realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2027 jest:

Wzmacnianie rodzin, podniesienie jakości życia mieszkańców i stwarzanie im warunków do rozwoju, skuteczne aktywizowanie osób zagrożonych lub dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz integrowanie społeczności lokalnej.

Wypełnienie tak sformułowanej misji wymaga wdrożenia wyznaczonych celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań. Zostały one przedstawione poniżej w formie kart strategicznych, w których uwzględniono również realizatorów i partnerów w realizacji poszczególnych zapisów, źródła ich finansowania, czas realizacji oraz prognozę zmian.

Cel strategiczny 1.:

Wspieranie rodzin oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży warunków do rozwoju

Cele operacyjne:

1. Pomoc rodzinom w wypełnianiu ich funkcji.
2. Zapewnienie dzieciom i młodzieży odpowiedniego dostępu do kształcenia i umożliwienie im wszechstronnego rozwoju.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.

1. Kontynuowanie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności z rodzinami mającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz wymagającymi ochrony macierzyństwa lub wielodzietności.
2. Utrzymanie, a w razie konieczności, zwiększenie liczby asystentów rodziny.
3. Prowadzenie wśród rodzin edukacji w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich oraz promowanie prawidłowego modelu rodziny, m.in. przez pracowników OPS-u, placówek oświatowych, asystentów rodziny.
4. Zapewnienie rodzinom oraz osobom samotnie wychowującym dzieci szerszego dostępu do poradnictwa specjalistycznego.

5. Kontynuowanie i wspieranie działań integracyjnych na rzecz rodzin, m.in. organizowanie imprez integracyjnych dla rodzin.
6. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego dla rodzin, dzieci i młodzieży przy wykorzystaniu zasobów oświatowych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy, organizowanie wypoczynku.
7. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży, m.in. poprzez przyznawanie stypendiów i zasiłków szkolnych.
8. Opracowywanie i wdrażanie programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i z budżetu państwa (w ramach konkursów); podejmowanie współpracy w tym zakresie z organizacjami pozarządowymi.
9. Integrowanie i koordynowanie działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez stałą współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, policji, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, organizacji pozarządowych i kościoła.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gminne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne, gminne publiczne placówki ochrony zdrowia.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łęcznej, placówki ponadpodstawowe, placówki ochrony zdrowia, specjaliści, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, m.in. organizacje udzielające pomocy rodzinom i dzieciom i zajmujące się wspieraniem i upowszechnianiem kultury, turystyki, sportu i rekreacji, jednostki ochotniczej straży pożarnej, oraz Kościoł, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Podniesienie poziomu wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich, skuteczniejsze wsparcie dla rodziców mających trudności opiekuńczo-wychowawcze, rodziców samotnych i wychowujących dzieci niepełnosprawne, zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego, w tym dla osób samotnie wychowujących dzieci, podwyższenie szans edukacyjnych dla uczniów uzdolnionych i dzieci mających problemy w nauce, wzbogacenie oferty spędzania czasu wolnego oraz wzrost liczby dzieci i młodzieży z niej korzystających.

Cel strategiczny 2.:

Utrzymanie seniorów i osób niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania.

Cele operacyjne:

1. Zapewnienie osobom starszym odpowiedniej opieki oraz zwiększenie ich udziału w życiu społeczności lokalnej.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności oraz tworzenie warunków do społecznej i zawodowej aktywności osób nią dotkniętych.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.:

1. Udzielanie osobom starszym i niepełnosprawnym wsparcia w postaci pracy socjalnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej.
2. Rozwijanie usług opiekuńczych i uruchomienie specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
3. Inicjowanie i promowanie wśród mieszkańców gminy działań samopomocowych, np. pomocy sąsiedzkiej.
4. Kontynuowanie działań prozdrowotnych wśród osób starszych i niepełnosprawnych.
5. Rozwijanie oferty spędzania czasu wolnego kierowanej do osób starszych i niepełnosprawnych – zapewnienie im odpowiedniego dostępu do edukacji, kultury i rekreacji poprzez organizowanie imprez środowiskowych, wycieczek, zajęć, spotkań integracyjnych, m.in. w ramach Klubu Seniora, gminnych placówek kulturalnych oraz przy współpracy z organizacjami pozarządowymi.
6. Wspieranie inicjatyw służących zwiększeniu aktywności osób starszych i niepełnosprawnych oraz wykorzystujących ich potencjał.
7. Udział w realizacji programów „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością” i „Opieka wytchnieniowa dla członków rodzin lub opiekunów osób z niepełnosprawnością”.
8. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowym Urzędem Pracy oraz Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, m.in. przy: likwidacji barier, zapewnieniu dostępu do rehabilitacji i sprzętu rehabilitacyjnego oraz zapewnieniu i utrzymaniu odpowiedniego zatrudnienia.

9. Podejmowanie i rozszerzanie współpracy z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, m.in. z zakładami opieki zdrowotnej, ośrodkami wsparcia, domami pomocy społecznej, podmiotami świadczącymi usługi rehabilitacyjne, zakładami pracy chronionej, zakładami aktywności zawodowej, organizacjami pozarządowymi, a także z Kościołem.
10. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym życiu.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Klub Seniora, gminne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, placówki ochrony zdrowia, placówki ponadpodstawowe, pracodawcy, ośrodki wsparcia, podmioty świadczące usługi rehabilitacyjne, domy pomocy społecznej, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe działające na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Prognoza zmian:

Efektywniejszy udział seniorów i osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, wyższy standard świadczonych usług, lepsza jakość funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, wzrost liczby osób usprawnionych i zatrudnionych.

Cel strategiczny 3.:

Poprawa skuteczności wsparcia w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie oraz dostępności opieki zdrowotnej.

Cele operacyjne:

1. Udzielanie pomocy dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie oraz prowadzenie działalności profilaktycznej w tym zakresie.
2. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej, rehabilitacyjnej, psychologicznej, prawnej i społecznej dla osób i rodzin dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie, m.in. poprzez utworzenie w gminie Punktu Konsultacyjnego i podejmowanie współpracy z placówkami leczenia uzależnień i ośrodkami wsparcia świadczącymi pomoc w ww. zakresie.
2. Zintensyfikowanie w gminie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie, w szczególności kierowanej do dzieci i młodzieży, ich rodziców oraz nauczycieli.
3. Wspieranie ruchu samopomocowego w gminie, w tym działań mających na celu utworzenie grupy wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.
4. Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Zintensyfikowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego.
6. Zapewnienie ofiarom przemocy w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia, a także kierowanie sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych; nawiązywanie współpracy w tym zakresie z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Promowanie zdrowia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej.
2. Zwiększenie dostępu mieszkańcom do świadczeń zdrowotnych, głównie specjalistycznych.

3. Podejmowanie działań wynikających z rozeznaczonych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców, w tym opracowywanie i realizowanie programów zdrowotnych.
4. Inicjowanie przedsięwzięć lokalnych mających na celu zaznajomienie mieszkańców z czynnikami szkodliwymi dla zdrowia oraz ich skutkami.
5. Upowszechnianie wśród mieszkańców gminy informacji na temat dostępności i możliwości skorzystania ze specjalistycznych usług medycznych, w tym wykonania badań specjalistycznych.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, gminne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji:

Placówki ochrony zdrowia, szkoły ponadgimnazjalne, placówki leczenia uzależnień, ośrodki wsparcia, specjaliści, grupy samopomocowe, instytucje rządowe, policja, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, w tym organizacje udzielające pomocy osobom i rodzinom dotkniętym problemami alkoholowymi, narkomanii i przemocy w rodzinie, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy w rodzinie, lepszy dostęp do wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych oraz dotkniętych przemocą w rodzinie, obniżenie liczby przypadków przemocy w rodzinie, większy poziom świadomości mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej oraz zdrowego trybu życia, lepszy dostęp do opieki zdrowotnej, w tym specjalistycznej.

Cel strategiczny 4.:

Stwarzanie mieszkańcom gminy warunków do rozwoju oraz zapewnienie im bezpieczeństwa socjalnego.

Cele operacyjne:

1. Poprawa jakości życia osób znajdujących się w trudnej sytuacji bytowej.
2. Wspieranie osób wymagających aktywizacji, w tym pozostających bez pracy.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2.

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji zawodowej bezrobotnych mieszkańców gminy – upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych i stażach, organizowanie robót publicznych, prac społecznie użytecznych, interwencyjnych i zatrudnienia socjalnego.
2. Kontynuowanie pracy socjalnej z osobami ubogimi i bezrobotnymi, obejmującej m.in. motywowanie do podnoszenia kwalifikacji, poszukiwania zatrudnienia i rozwiązywania własnych problemów oraz zawieranie z nimi kontraktów socjalnych.
3. Udzielanie przez OPS pomocy osobom i rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i z funduszu alimentacyjnego oraz w formie dodatków mieszkaniowych i dodatku energetycznego.
4. Udzielanie przez OPS świadczenia wychowawczego i świadczenia „Dobry Start”.
5. Podejmowanie wśród osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej działań edukacyjnych służących poprawie ich położenia oraz zapobieganiu zjawisku dziedziczenia bezrobocia i biedy, m.in. edukowanie w zakresie umiejętnego gospodarowania budżetem domowym.
6. Zachęcanie osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego do aktywnych postaw, promowanie wśród nich samopomocy, np. pomocy sąsiedzkiej, oraz organizowanie na rzecz ubogich akcji charytatywnych (np. zbiórek).

7. Udzielanie pomocy dzieciom pochodzącym z rodzin ubogich, m.in. poprzez prowadzenie dożywiania w szkołach, a także organizowanie wypoczynku oraz czasu wolnego.
8. Wspieranie tworzenia podmiotów ekonomii społecznej w gminie, w tym spółdzielni socjalnych.
9. Podejmowanie działań na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, m.in. prowadzenie pracy socjalnej, udzielenie wsparcia finansowego i rzeczowego oraz w dostępie do opieki zdrowotnej i terapii uzależnień, opracowywanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności, zapewnienie schronienia; podejmowanie współpracy w tym zakresie z placówkami świadczącymi wsparcie w tym zakresie.
10. Tworzenie w gminie i utrzymanie na poziomie adekwatnym do potrzeb mieszkań komunalnych, w tym socjalnych.
11. Opracowanie, realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz zagrożonych i dotkniętych wykluczeniem społecznym, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, gminne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji:

Powiatowy Urząd Pracy i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej, szkoły ponadpodstawowe, inwestorzy, pracodawcy, w tym lokalni przedsiębiorcy, placówki zapewniające schronienie poza gminą, placówki ochrony zdrowia, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, w tym organizacje zajmujące się wspieraniem przedsiębiorczości i inicjatyw gospodarczych oraz rozwoju gminy, udzielaniem wsparcia osobom bezrobotnym, ubogim i bezdomnym, a także Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni (krajowi i zagraniczni).

Prognoza zmian:

Aktywizacja zawodowa i usamodzielnienie części dotychczasowych beneficjentów systemu pomocy społecznej, poprawa warunków ekonomicznych osób zagrożonych utratą bezpieczeństwa socjalnego, łatwiejszy dostęp do mieszkań dla osób o niskim statusie materialnym, lepsze wsparcie dla osób zagrożonych i dotkniętych bezdomnością, wzrost aktywności gospodarczej w gminie.

Cel strategiczny 5.:

Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego w gminie.

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie przestępczości, w tym wśród nieletnich.
2. Podejmowanie przedsięwzięć profilaktycznych, edukacyjnych i informacyjnych poświęconych przestępczości.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-2:

1. Podejmowanie w gminie przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych poświęconych przestępczości i jej skutkom (akcje, kampanie).
2. Podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych wśród dzieci i młodzieży, m.in. opracowywanie i realizowanie programów w placówkach oświatowych i włączanie w ich realizację policjantów.
3. Patrowanie i wizytowanie miejsc publicznych w gminie; zwiększenie częstotliwości patroli policyjnych w miejscach najbardziej zagrożonych przestępczością, szczególnie w godzinach wieczornych i nocnych.
4. Kontynuowanie przez jednostki gminne i mieszkańców współpracy z policją, prokuraturą rejonową, sądem rejonowym, kuratorami sądowymi i organizacjami pozarządowymi na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży alternatywnych form spędzania czasu wolnego.
6. Zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze, m.in. poprzez remont ulic i dróg gminnych, budowę przejść dla pieszych, oświetlenia i miejsc parkingowych.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, gminne placówki oświatowe i kulturalne, jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerzy w realizacji:

Placówki ochrony zdrowia, placówki ponadpodstawowe, prokuratura rejonowa, sąd rejonowy, kuratorzy sądowi, policja, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Wzrost zasobu wiedzy mieszkańców na temat przestępczości i jej skutków, ograniczenie przestępczości, w tym wśród młodocianych, bezpieczniejsze drogi.

Cel strategiczny 6.:

Profesjonalizacja służb społecznych oraz rozwijanie sektora obywatelskiego.

Cele operacyjne:

1. Rozwijanie sektora pomocy społecznej.
2. Wzmacnianie i poszerzanie sektora pozarządowego w gminie oraz zacieśnianie współpracy z należącymi do niego organizacjami.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

1. Systematycznie podnoszenie kompetencji przez kadrę OPS-u, m.in. poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach.
2. Utrzymanie, a w razie potrzeby zwiększenie liczby asystentów rodziny.
3. Rozwijanie infrastruktury socjalnej w gminie poprzez poszerzenie oferty już działających jednostek.
4. Projektowanie i wdrażanie nowych instrumentów i usług służących podniesieniu jakości świadczonej pomocy.
5. Opracowywanie i realizowanie projektów współfinansowanych z funduszy zewnętrznych, np. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z budżetu państwa (w ramach konkursów).

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

1. Realizowanie zadań z zakresu rozwiązywania problemów społecznych przy szerszej współpracy z sektorem pozarządowym oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
2. Zachęcanie mieszkańców gminy do udziału w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych; samoorganizowania się, samopomocy oraz tworzenia organizacji działających na rzecz społeczności lokalnej.
3. Wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych.
4. Propagowanie idei wolontariatu oraz pozyskiwanie wolontariuszy do udziału w realizacji zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych.

Czas realizacji:

Lata 2021-2027.

Realizatorzy:

Wójt Gminy, Rada Gminy, Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.

Partnerzy w realizacji:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łęcznej, instytucje rządowe, organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościoł, społeczność lokalna.

Źródła finansowania:

Budżet samorządowy i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.

Prognoza zmian:

Większe kompetencje kadr pomocy społecznej, wyższa jakość świadczonych usług, zwiększenie aktywności mieszkańców, zwielokrotnienie inicjatyw społecznych, różnorodność form i lepsza efektywność współpracy z sektorem pozarządowym.

IV. PROGRAMY I PROJEKTY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Cyców na lata 2021-2027 będzie realizowana w szczególności poprzez następujące programy:

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii,
- Gminny Program Wspierania Rodziny,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie,
- Program Współpracy Gminy Cyców z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Skuteczność wdrożenia dokumentu będzie również zależała od środków finansowych – posiadanych i pozyskanych przez samorząd gminy lub inne podmioty uczestniczące w realizacji strategii – na opracowanie i realizację innych programów oraz projektów, które będą zgodne z przyjętymi w dokumencie kierunkami działań.

Programy i projekty powinny cechować efektywność, skuteczność i celowość. Mogą być one przyjmowane stosownymi uchwałami przez Radę Gminy i, w zależności od charakteru, realizowane w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych.

Zaprojektowane zgodnie z zapisami strategicznymi przedsięwzięcia mogą być dofinansowywane m.in. ze środków programów resortowych (np. w ramach otwartych konkursów ofert). Wśród obecnie obowiązujących należy wymienić: „Opieka Wytchnieniowa”, „Opieka 75+”, „Wspieraj Seniora”, Program Asystent rodziny” oraz „Posiłek w szkole i w domu”.

V. WDROŻENIE, MONITOROWANIE I EWALUACJA STRATEGII

Zgodnie z art. 110, pkt 4 ustawy o pomocy społecznej, koordynatorem realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Cyców na lata 2021-2027 będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Cycowie. Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji, w zależności od posiadanych i pozyskanych środków finansowych. Poniższa tabela przedstawia ramy finansowe strategii.

Tabela 18. Ramy finansowe strategii w latach 2021-2027 (w zł)

2021 r.	2022 r.	2023 r.	2024 r.	2025 r.	2026 r.	2027 r.
15,2 mln	15,2 mln	15,5 mln	15,5 mln	15,7 mln	15,7 mln	16 mln

Źródło danych: Urząd Gminy Cyców.

Do przygotowania ram finansowych strategii wykorzystano prognozowaną w budżecie gminy wielkość wydatków w pomocy społecznej oraz w innych obszarach polityki społecznej (dział 851 Ochrona zdrowia, rozdział 85153 Przeciwdziałanie narkomanii, rozdział 85154 Przeciwdziałanie alkoholizmowi, dział 852 Pomoc społeczna, dział 853 Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej, 854 Edukacyjna opieka wychowawcza, dział 855 Rodzina). Prognozę tę oparto o wysokość środków finansowych poniesionych na realizację zadań w ww. działach w latach 2017-2019.

Monitoring zapisów strategicznych, polegający na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych bądź zrealizowanych już działań, będzie prowadzony przez podmioty realizujące strategię i współdziałające w jej realizacji.

Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować i rozwiązać problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, z myślą o podjęciu działań korygujących, czy realizacja wyznaczonych działań zmierza w słusznym kierunku. Monitoring strategii dostarczy również informacji pozwalających na przeprowadzenie jej ewaluacji, która umożliwi ustalenie rzeczywistych rezultatów wdrożenia dokumentu – czy uzyskane efekty są zgodne z przyjętymi wcześniej zamierzeniami i na co miały wpływ.

Informacja na temat realizacji strategii oraz osiągniętych rezultatów będzie przygotowywana corocznie w formie raportu monitoringowego. Poza oceną

wdrożenia zapisów strategicznych, będzie on zawierał propozycje rozwiązań (np. programów celowych) oraz, w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych lub nowych potrzeb, podjęcie działań korygujących i wszelkich prac mających na celu aktualizację obowiązującej strategii.

W celu skutecznego i sprawnego opracowywania raportu monitoringowego, Wójt Gminy powoła zespół zadaniowy, w skład którego wejdą przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Ośrodka Pomocy Społecznej.

Do oceny stopnia wdrożenia strategii zostaną wykorzystane przedstawione poniżej wskaźniki monitoringowe (dla każdego wskaźnika określono jego wartość początkową za rok 2019 oraz wartość docelową w ostatnim roku realizacji dokumentu). W większości są one dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji.

Przygotowany zestaw wskaźników monitoringowych ma charakter otwarty, co oznacza, że w trakcie wdrażania strategii, może być on zmodyfikowany, w tym poszerzony o nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji zapisów strategicznych.

Tabela 19. Wskaźniki monitoringowe do oceny stopnia wdrożenia strategii

wskaźnik monitoringowy	wartość w 2019 r.	wartość docelowa w 2027 r.
Cel strategiczny 1		
liczba rodzin objętych pracą socjalną	83	90
liczba asystentów rodziny (oraz liczba rodzin objętych przez nich wsparciem)	1 (12)	2 (18)
liczba rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym	1	10
liczba realizowanych programów i projektów na rzecz rodziny i dziecka	6	8
Cel strategiczny 2		
liczba osób w wieku poprodukcyjnym (oraz ich udział w ogóle mieszkańców)	1.399 (17,7%)	1.400 (18%)
liczba seniorów objętych pomocą społeczną	25	35
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu niepełnosprawności	148	190
liczba osób objętych usługami opiekuńczymi	7	12
liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi (oraz specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi)	0 (0)	10 (5)

liczba osób korzystających z klubu seniora	50	70
liczba osób z gminy, która otrzymała dofinansowanie z PFRON	100	200
liczba nowo utworzonych przez gminę i jej jednostki organizacyjne miejsc pracy dla osób z niepełnosprawnością	5	5
liczba osób objętych całodobową opieką w domach pomocy społecznej	12	17
liczba wolontariuszy wspierających osoby starsze i niepełnosprawne	0	6
cel strategiczny 3		
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie	2, 0, 5	1, 0, 3
liczba osób objętych pomocą w ramach punktu konsultacyjnego	0	20
liczba grup samopomocowych (oraz liczba osób objętych w ich ramach wsparciem)	1 (50)	4 (150)
liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego	64	47
liczba osób umieszczonych w ośrodkach wsparcia	0	3
liczba osób skierowanych do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych	0	3
liczba porad udzielonych w ramach podstawowej opieki zdrowotnej	32.981	36.000
liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej	32.981	
cel strategiczny 4		
liczba osób bezrobotnych w gminie	198	130
liczba osób bezrobotnych z gminy zatrudnionych w ramach robót publicznych i prac interwencyjnych	5	9
liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną z powodu ubóstwa, bezrobocia i bezdomności	308, 154, 2	284, 131, 1
liczba rodzin pobierających świadczenia pomocy społecznej, świadczenia rodzinne i z funduszu alimentacyjnego	142, 259, 33	140, 250, 35
liczba gospodarstw pobierających dodatki mieszkaniowe (i energetyczne)	58 (11)	53 (9)
liczba wydanych świadczeń wychowawczych (oraz świadczeń „Dobry Start”)	1.291 (1.111)	1.590 (1.400)
liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem w formie stypendiów (i zasiłków szkolnych)	169 (0)	170 (2)
liczba podmiotów ekonomii społecznej	30	40
liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie	1	3
liczba mieszkań komunalnych (w tym socjalnych)	7 (5)	9 (5)
liczba programów i projektów realizowanych na rzecz zagrożonych i dotkniętych marginalizacją i wykluczeniem społecznym	0	3
cel strategiczny 5		
liczba popełnionych i wykrytych przestępstw	162 (83)	120 (50)
liczba przedsięwzięć edukacyjno-informacyjnych (w zakresie profilaktyki)	58	65
środki finansowe wydatkowane na zrealizowane inwestycje drogowe (w zł)	2.566.700	3.500.000

cel strategiczny 6		
liczba pracowników OPS-u (w tym liczba pracowników socjalnych)	9 (4)	10 (5)
liczba pracowników OPS-u, którzy uczestniczyli w kursach i szkoleniach	9	10
liczba organizacji pozarządowych funkcjonujących w obszarze polityki społecznej	2	3

Źródło danych: Urząd Gminy Cyców.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabele:

Tabela 1. Dodatki mieszkaniowe i energetyczne przyznane w gminie w latach 2017-2019.....	19
Tabela 2. Placówki oświatowe w gminie	26
Tabela 3. Placówki kulturalne w gminie.....	28
Tabela 4. Obiekty sportowo-rekreacyjne w gminie	29
Tabela 5. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie	29
Tabela 6. Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych	34
Tabela 7. Podmioty mogące wspierać mieszkańców gminy dotkniętych problemami uzależnień i przemocy w rodzinie	37
Tabela 8. Przestępstwa popełnione w gminie w 2019 roku	39
Tabela 9. Kadra OPS-u w 2019 roku.....	41
Tabela 10. Wydatki na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i innych obszarów polityki społecznej w gminie w latach 2017-2019.....	42
Tabela 11. Formy świadczeń pomocy społecznej udzielonych w gminie przez OPS w latach 2017-2019	46
Tabela 12. Dzieci z gminy umieszczone w pieczy zastępczej w latach 2017-2019	48
Tabela 13. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2017-2019	49
Tabela 14. Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przyznane w gminie w latach 2017-2019.....	50
Tabela 15. Instytucje wsparcia w gminie.....	51
Tabela 16. Instytucje udzielające wsparcia poza gminą, z oferty których mogą korzystać lub korzystają mieszkańcy gminy	52
Tabela 17. Organizacje pozarządowe w gminie	54
Tabela 18. Ramy finansowe strategii w latach 2021-2027 (w zł)	93
Tabela 19. Wskaźniki monitoringowe do oceny stopnia wdrożenia strategii	94

Wykresy:

Wykresy 1-2. Ludność gminy oraz jej struktura wiekowa w latach 2017-2019 ..	15
Wykresy 3-4. Ruch naturalny i saldo migracji ludności gminy w latach 2017-2019	16
Wykres 5. Mieszkania w gminie w latach 2017-2019	19
Wykres 6. Mieszkania pozostające w zasobach gminy w latach 2017-2019.....	19
Wykres 7. Użytki rolne, lasy i grunty leśne, pozostałe grunty i nieużytki (w ha) w gminie.....	20
Wykres 8. Podmioty gospodarcze w gminie w latach 2017-2019	21
Wykres 9. Podmioty gospodarcze w gminie w poszczególnych sekcjach Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) w 2019 roku	21
Wykres 10. Mieszkańcy gminy posiadający zatrudnienie w latach 2017-2019* .	23
Wykres 11. Bezrobotni w gminie według płci w latach 2017-2019	23
Wykres 12. Stopa bezrobocia w powiecie łęczyńskim, w województwie lubelskim i w kraju w latach 2017-2019 (w %)	24
Wykresy 13-16. Bezrobotni w gminie na koniec 2019 roku według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy oraz poziomu wykształcenia.....	25
Wykres 17. Osoby niepełnosprawne w ogóle mieszkańców gminy w 2002 roku.	31
Wykres 18. Struktura wiekowa osób niepełnosprawnych w gminie w 2002 roku	31
Wykres 19. Osoby niepełnosprawne w wieku 13 lat i więcej w gminie według poziomu wykształcenia w 2002 roku	32
Wykres 20. Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku.....	32
Wykres 21. Mieszkańcy gminy zaliczeni przez PZON w łącznej do osób niepełnosprawnych i stopnia niepełnosprawności w latach 2017-2019 .	33
Wykres 22. Środki finansowe wydatkowane na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w gminie w latach 2017-2019	35
Wykres 23. Wybrane dane dotyczące rynku napojów alkoholowych w gminie oraz działalności GKRPA w latach 2017-2019.....	36
Wykres 24. Osoby i rodziny w gminie, które w latach 2017-2019 korzystały z pomocy społecznej	43
Wykres 25. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie	43

Wykres 26. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie pieniężne	44
Wykres 27. Osoby i rodziny w gminie, którym w latach 2017-2019 przyznano świadczenie niepieniężne	44
Wykres 28. Powody przyznawania pomocy społecznej w gminie w latach 2017-2019 (liczba osób w rodzinach)	45
Wykres 29. Warunki życia w gminie	56
Wykres 30. Problemy najczęściej dotykające mieszkańców gminy	57
Wykres 31. Grupy zagrożone wykluczeniem społecznym w gminie	58
Wykres 32. Jaki jest poziom bezrobocia w gminie?.....	59
Wykres 33. Jakie działania należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób bezrobotnych?.....	59
Wykres 34. Przyczyny ubóstwa wśród mieszkańców gminy?.....	60
Wykres 35. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz dotkniętych problemem ubóstwa?	60
Wykres 36. Jaka jest skala problemu bezdomności w gminie?	61
Wykres 37. Jakie działania byłyby najskuteczniejsze w zapobieganiu i rozwiązywaniu problemu bezdomności?	61
Wykres 38. Przyczyny bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego w gminie	62
Wykres 39. Jakie działania poprawiłyby sytuację rodzin niewydolnych wychowawczo w gminie?	62
Wykres 40. Na jakie negatywne zjawiska społeczne najbardziej narażone są dzieci i młodzież z gminy?	63
Wykres 41. Przyczyny występowania problemu uzależnień wśród mieszkańców gminy	64
Wykres 42. Jakie działania powinny być podejmowane na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin?.....	64
Wykres 43. Znajomość przypadków przemocy w rodzinie	65
Wykres 44. Jakie kroki byłyby najskuteczniejsze w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie?	65
Wykres 45. Problemy najczęściej dotykające osoby starsze z gminy	66
Wykres 46. Jakie działania poprawiłyby sytuację osób starszych w gminie?	66

Wykres 47. Problemy, których najczęściej doświadczają osoby niepełnosprawne z gminy	67
Wykres 48. Jakie działania umożliwiłyby osobom niepełnosprawnym pełniejszy udział w życiu społecznym?	67
Wykres 49. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w gminie?	68
Wykres 50. Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie	68
Wykres 51. Co wpłynęłoby na zwiększenie bezpieczeństwa publicznego w gminie?	69